

ADOREMUS

časopis o duchovnej hudbe
vychádza štvrtročne

Ročník I, číslo 2/ 95
december 1995

Zodpovedná redaktorka:
PhDr. Iveta Sestrienková

Redakčná rada:
Mons.ThLic.Anton Konečný
Mgr. Vlastimil Dufka SJ
Mgr. Peter Ruščin
PhDr. Viera Lukáčová, CSc.
vdp. Peter Sepp
vdp. Juraj Drobný
Jozef Vrábek

Vydáva
a objednávky prijíma:
Slovenský spevácky zbor
ADOREMUS
Hlavná 1221, 952 01 Vrábek
☎ 087/ 833 845

Redakcia:
ADOREMUS
Časopis o duchovnej hudbe
P.O.BOX 240
810 00 Bratislava 1

Registrácia:
MK SR č. 1248/ 95

Cirkevné schválenie:
Konferencia
biskupov Slovenska
dňa 2. 8. 1995 pod č. 69/1995

Tlač:
Výrobné družstvo LÚČ
Bratislava

Cena: 30,- Sk

Podávanie novinových zásielok
povolené Západoslovenským
riaditeľstvom pôšt
Bratislava č.j. 1513-OPČ
zo dňa 19. 6. 1995

OBSAH

Na úvod	2
<i>Anton Konečný</i> Procesívne spevy a chválospevy po prijímaní.....	3
<i>Franz Krieg</i> O gregoriánskom choráli.....	4
<i>Jozef Lenhart</i> Epitaf pátra Feliciána.....	6
Lexikón pojmov duchovnej hudby (Antifóna, Antifonár).....	8
<i>Peter Franzen</i> Na záchranu historického organa netreba milióny.....	9
Cirkevná hudba v dokumentoch (Musicam sacram).....	10
<i>Stanislav Šurin</i> Ako predohrať pieseň JKS (3).....	14
<i>Giuseppe Agostino</i> Náboženská ľudová a populárna hudba a jej pastoračný význam.....	16
<i>Juraj Drobný</i> Verím Pane '95.....	19
Šanca pre lásku '95.....	20
Čaká nás festival Verím Pane '96.....	22
<i>František Turák</i> Kompromis a jeho hostia.....	23
Recenzie	24
<i>Jana Hlaváčová</i> Requiem a Andrew Lloyd Webber.....	26
<i>Iveta Sestrienková</i> Deň gregoriánskeho chorálu.....	27
<i>Silvia Fecsková</i> Tradícia vianočných koncertov v Košiciach	27
Festival grécko-katolíckych zborov.....	28
Informujeme.....	30

Na úvod

"...bud'te naplnení Duchom. Hovorte medzi sebou v žalmoch, hymnoch a duchovných piesňach, spievajte a plesajte Pánovi svojím srdcom" (Ef 5,18-19).

Je veľa tajomstiev okolo nás i v nás: tajomstvo života, krásy, ticha, - tajomstvo svietiace v očiach i tajomstvo ukryté v srdci. A jedným tajomstvom, ktoré sa vinie svetom, životom, celými dejinami, je tajomstvo spevu: spev lesov, lúk a polí; spev horských potokov i spev vtákov; piesne matiek i spevy detí; spevy bojovníkov i piesne pútnikov; pieseň umierajúceho i spevy zástupov Božieho ľudu, putujúceho dejinami.

Aký úžasný je tento Boží dar: dar hlasu, dar piesne, dar spoločenstva v speve. Aký to dar, že môžeme spievať. Piesňou môžeme vyspievať i to, na čo samotné slová nestačia: radosť i žiaľ, šťastie i bolesť, vznešené túžby i hlboký smútok a žiaľ. No vo všetkých týchto životných zážitkoch zakaždým je to nádej, ktorá v nás spieva. Pieseň - to je spev dievčatka, úprimného a bezbranného, ktoré sa volá NÁDEJ (Charles Pégye). A táto dcérka NÁDEJ najkrajšie spieva, keď sa približí k Otcovi, keď sa postaví pred jeho tvár a hľadá na neho: vtedy mu vyspieva všetko, úprimne, celým srdcom i ústami. A v tej chvíli prežíva to úžasné: Otec ma miluje, berie ma do náručia a dáva mi do srdca novú pieseň: pieseň, ktorá nikdy nekončí, vliava sa do večného spevu zástupov anjelov a svätých.

Spevy nádeje na ceste Božieho ľudu dejinami. Vyslobodenie Božieho ľudu z Egypta, putovanie púšťou do zaslúbenej zeme, putovanie dejinami je vyznačené a sprevádzané spevom chvály, vďaky, radosti i žiaľu, no nadovšetko spevom nádeje a oddanosti Pánovi, Bohu Záchrancovi. "Pán je moja sila a moja pieseň" (Ex 15,2, Ž 118,14), tak znie pieseň po prechode Červeným morom. Žalmista vyzýva celú zem i všetky národy k spevu: "Spievajte Pánovi pieseň novú, spievaj Pánovi celá zem" (Ž 96). "Chváľte Pána všetky národy, oslavuje ho všetci ľudia" (Ž 117). "Všetko, čo dýcha, nech chváli Pána" (Ž 150). A prameňom tohto spevu je Božia dobrota: "Oslavujte Pána, lebo je dobrý" (Ž 136).

Žalmy vyjadrujú vieru a oddanosť Pánovi, ktorý bdie nad svojím ľudom. Žalmy vznikali ako ozvena a odpoveď na blízkosť mocného, spravodlivého a milosrdného Boha; túto Božiu blízkosť stále ohlasujú a do nej uvádzajú. Prežívame ju a ospevujeme i dnes, keď spievame žalmy v liturgii, alebo keď ich šepkáme v úzkosti srdca.

Táto oddaná viera je Božím darom, je záchranou, spásou v úzkostiach života: veď v nej sa daruje veriacemu ľudu Boh sám. "Hľa, Boh je moja spása, dúfam a nebojím sa. Lebo Pán je moja sila a moja pieseň, On sa mi stal spásou. S radosťou budete čerpať vodu z prameňov spásy" (Iz 12,2n). Z tohto prameňa čerpáme silu a pieseň aj dnes, aj v tejto chvíli.

Spevy Božieho ľudu spievala Pánovi aj nazaretská Panna a svojím chválospevom vložila vzácnu perlu do pokladu spevov Božieho ľudu: "Velebí moja duša Pána..." Spev, ktorý stále znie na perách všetkých pokolení kresťanského ľudu.

Spev Božieho ľudu prijal do svojho srdca a spieval Ježiš Kristus: v nazaretskom domčeku so svojou matkou a so svätým Jozefom: pri putovaní do chrámu na sviatky, pri chrámovej a synagogálnej bohoslužbe. Ježiš spieval so svojimi učeníkmi: "V tej hodine zaplesal v Duchu Svätom a povedal: "Zveľebujem ťa, Otče, Pán neba i zeme, že si toto ukryl pred múdrymi a rozumnými a zjavil maličkým. Áno, Otče, lebo tak sa ti zaľúbilo"

(Lk 10, 21n). Spieval aj pri poslednej večeri: "Potom zaspievali chválospev a vyšli na Olivovú horu" (Mt 26,30). A veľkonočný spev vzkrieseného Krista stal sa prameňom radostného spevu nového Božieho ľudu. Tento spev vyviera z Ježišovho Srdca a rozlieva sa celým tajomným telom, ktorým je Cirkev. Od tej chvíle Cirkev spieva všetkými hlasmi, všetkými jazykmi, celým bohatstvom foriem a nástrojov.

Spev Cirkvi je určitou podobou slova, v ktorom sa dáva počuť Kristus. Kristus sa dostáva k slovu v srdciach svojich veriacich, ktorí to, čo im je povedané do srdca, odovzdávajú ďalej spevom úst. Preto sú duchovné piesne oslavou Krista a Božieho spásneho diela, uskutočneného v Kristovi. Pieseň Cirkvi je Kristovo slovo, ktoré sa ozýva v liturgii a má formu vzájomného príhovoru, poučenia a povzbudenia: "Hovorte medzi sebou v žalmoch, hymnoch a duchovných piesňach..." (Ef 5,19). "Novú pieseň bude Izrael spievať v dňoch Mesiáša ako chválospev za divy vykúpenia. "Tie dni už nastali... pod vplyvom milosti spievajte Bohu vo svojich srdciach žalmy, hymny a duchovné piesne. A všetko, čokoľvek hovoríte alebo konáte, všetko robte v mene Pána Ježiša a skrze neho vzdávajte vďaka Bohu Otcovi" (Kol 3, 16-17)

Apoštol v liste Efezanom i v liste Kolosanom (Ef 5,19 a Kol 3,16) zaraďuje spievanie žalmov, hymnov a duchovných piesní medzi prostriedky vzájomného poučovania a napomínania. Pravdy, ktoré veriaci spoznali alebo sa ich učia, majú byť vyspievané. "Hovorte si navzájom žalmami, hymnami a duchovnými piesňami" (Ef 5,19). Výraz "duchovné piesne" označuje spevy, ktoré inšpiroval Duch Svätý, ktorý pôsobí v Cirkvi. Tieto piesne sa majú spievať "v milosti" (Kol 3,16), vďaka za milosť, ktorú prežívajú v Kristovi. Tento vďačný, omilostený spev obohacuje spevákov i poslucháčov. Výraz "vo vašich srdciach" značí spievať celým srdcom, celou bytosťou, s nerozdeleným srdcom (porov. Ž 12, 3; 15, 2).

Hoci sa v kresťanských zhromaždeniach spievali staré piesne, bol v nich nový duch v tom, že sa vzťahovali na vykupiteľské Kristovo dielo. (Porovnaj správu Plinia Mladšieho, miestodržiteľa v Bitýnii o tom, že kresťania spievajú piesne na česť Krista ako Boha.)

A tak Cirkev na svojej púti dejinami v ústrety svojmu Ženíchovi spieva žalmy, hymny, piesne, chorály; spieva svoju liturgiu, pobožnosti, spieva v dome rodinnom i v dome Božom. Cirkev ochraňuje, otvára a rozdáva: z pokladu Božieho slova, z pokladu milosti vo sviatostiach, z pokladu nábožnosti, dobročinnnej lásky, múdrosti a učnosti... a má aj bohatú pokladnicu piesní, spevov, hudobných darov.

Spev Cirkvi, putujúcej v ústrety Pánovi, spev Nevesty, putujúcej v ústrety Ženíchovi sa nikdy neskončí, ale premení sa na večný spev, ako to videl a počul Ján v Zjavení: Videl zástup oslávených, "mali Božie citary a spievali pieseň Mojžiša, Božieho služobníka, a Baránkova pieseň..." (Zjv 15,3). Počul "akoby hlas veľkého zástupu... ktorý volal:

"Aleluja! Lebo začal kraľovať Pán, náš všemohúci Boh.

Radujme sa a plesajme, vzdávajme mu slávu, lebo nadišla Baránkova svadba a jeho nevesta sa pripravila."

...Blahoslavení sú tí, čo sú pozvaní na Baránkovu svadobnú hostinu!" (Zjv 19,6-9). Aj my sme pozvaní.

Kiež sa náš spev vleje do tohto večného spevu.

Liturgia a hudba

Procesiové spevy sú tri:
 - úvodný spev (introitus, skratka In)
 - spev počas prípravy obetných darov (ofertorium, Of)
 - spev na prijímanie (komúnio, Co)

Názov *procesiové spevy* vyplýva z toho, že znejú počas liturgickej činnosti spojenej s chodením (lat. processio - sprievod). V slovenčine je zaužívaný výstižný termín *sprievodné spevy* a ten označuje i to, že sprevádzajú iné liturgické konanie (príchod k oltáru, prinášanie darov, prijímanie).

Všetky sprievodné spevy patria k tzv. *propriu omše* (z lat. proprium - vlastný, osobitý). Výraz proprium omše znamená, že texty spevov sú iné pri každom slávení jednotlivých nediel, slávnosti a sviatkov. Propria svojim textom a výrazom zodpovedajú liturgickému roku alebo konkrétnej príležitosti (sobáš, posviacka kostola...) K propriu patria i medzispěvy medzi čítaniami. Každá omša má vlastné texty propria.

Chválospev po prijímaní nie je procesiovým spevom. Naopak, je spoločným úkonom kňaza i veriacich po ukončení sv. prijímania. Je zaradený do tohto výkladu z praktických dôvodov.

Introitus - vstup

Najprv sú tu dve základné normy podľa Všeobecných smerníc Rímskeho misála (VSRM):

"Keď sa ľud zišiel a kňaz s poslujúcimi prichádza, začína sa spievať úvodný spev. Tento spev otvára slávenie bohoslužby, utužuje jednotu zhromaždených, ich myseľ uvádza do tajomstva liturgického obdobia alebo slávnosti a sprevádza prichádzajúceho kňaza a jeho asistenciu." (VSRM 25)

"Úvodný spev spieva zbor spevákov striedavo s ľudom alebo kantor s ľudom alebo len sám zbor. Možno spievať predspev (antifónu) s príslušným žalmom z Rímskeho graduála, z Jednoduchého graduála, alebo to môže byť aj iný spev primeraný posvätnému úkonu, liturgickej povahe dňa alebo obdobia. Text tohto spevu schvaľuje biskupská konferencia (u nás sú schválené viaceré piesne z JKS - pozn. autora). Ak sa pri príchode kňaza nespieva, recituje sa úvodný spev, ako je uvedený v Rímskom misáli. Recitujú ho všetci veriaci alebo len niektorí z nich alebo sám lektor. Ak ho nikto nerecituje, sám kňaz ho prečíta po pozdrave."

Procesiové spevy a chválospev po prijímaní

Anton Konečný

Introitom sa efektívne vyjadruje hlavná myšlienka, ktorú by sme mohli nazvať, ako to bývalo v klasike, *mottom* celého slávenia. Motto je krátky výraz, poézia, hĺbka i pravda, vhodná na modlitbu i meditáciu. Žiadne, čo ako duchaplné slová, ktoré by povedal celebrant na úvod, nedostihnú a nenahradia túto vedúcu myšlienku a zároveň vedúcu modlitbu, tento súhrn celého slávenia s jeho výchovnou úlohou. Introitom sa učíme usporiadať myšlienku i city, nájsť hlavnú tému, vytvoriť správny postoj a vnútornú komunikáciu. (Podľa: T. Schnitzler: *Il significato della messa*, Citta nuova, Roma 1987.)

Text antifóny vystihuje hneď v prvých slovách charakter slávenia, uvádza do tajomstva sviatku, danej nedele alebo obdobia. Okrem toho vstupný spev navodí atmosféru liturgie hĺbkou textu, odetého do pôsobivej melódie a napomáha činnú účasť. Napríklad antifóna 1. adventnej nedele: *K Tebe, Pane, dvíham svoju dušu...* je prípravou na Vianoce a charakterizuje adventnú dobu. Antifóna 3. adventnej nedele: *Radujte sa v Pánovi...* vystihuje celkový ráz nedele aj obdobia.

Preto niektoré nedele dostali aj meno podľa prvých slov vstupnej antifóny (napríklad 3. nedele adventného obdobia sa nazýva *Gaudete* - lat. radujte sa).

"Na sviatky a dni, ktoré nemajú tak výrazný tón slávenia (napríklad nedele cez rok) texty antifón volia rôzne odtiene žaltára, aby napomohli hlboké modlitby a chvály Božieho ľudu". (Martimort: *La Chiesa in preghiera*, II).

Ofertorium - obetovanie

Základná norma hovorí: "Počas obetného sprievodu spieva sa priliehavá pieseň. Spieva sa aspoň dovtedy, kým sa nepoložia dary na oltár. O tom, ako sa má spievať, platí to isté ako pri úvodnom speve (č.26). Keď sa pieseň pri príprave obetných darov nespieva, jednoducho sa vynechá." (VSRM 50)

Nedele cez rok už nemôžu mať pevnejšiu väzbu medzi bohoslužbou slova, modlitbami dňa a procesiovými spevmi.

To preto, že bohoslužba slova, čiže trojica čítaní a medzispěvov má trojročný cyklus, kým procesiové spevy a predsednícke modlitby sa opakujú každoročne.

Prinášanie a príprava obetných darov v minulosti trvali podstatne dlhšie. To poskytovalo príležitosť na spev. Od čias sv. Augustína (a vtedy to bolo nóvum) sa spieval žalm. Schola, keďže sa nezúčastňovala na sprievode, odovzdala v stredoveku subdiakonovi trochu vody, ktorá sa potom pridávala do vína na zvýraznenie spoluúčasti. (Martimort: *La Chiesa in preghiera* II, s. 103.)

Už od najstarších čias sa spieva spoločný rezponziálny žalm (podobne ako na introitus). Keď klesal počet prijímajúcich a keď sa v stredoveku postupne upustilo aj od sprievodu, ostala len antifóna. Ak sa antifóna nespieva, vynecháva sa. Vynechávanie znamená, že spev je síce zmysluplným sprievodným prvkom úkonov obetovania, ale nie je nutným prvkom omše. Toto vynechávanie je dôvodom, prečo texty antifón na obetovanie nie sú uvedené v Rímskom misáli. Nájdeme ich však v jeho predchádzajúcich dvojjazyčných vydaniach.

Obsahom spevu je úkon obetovania alebo hlavná myšlienka sviatku (na sviatky svätých ospevuje svätého).

Komúnio - prijímanie

VSRM stanovujú: "Kým kňaz a veriaci prijímajú Sviatosť, spieva sa spev na prijímanie. Tento spev má jednotou hlasov vyjadriť duchovnú jednotu prijímajúcich, prejavíť radosť srdca a urobiť bratskejšim sprievod k prijímaniu Kristovho tela. Spev sa začína pri prijímaní kňaza a pokračuje pri prijímaní veriacich, pokiaľ je to vhodné. Ak sa má po prijímaní spievať hymnus, nech sa spev na prijímanie včas zakončí."

Ako text sa môže brať antifóna z *Graduale Romanum*, či už so žalmom, alebo len sama antifóna, alebo antifóna z *Jednoduchého graduála*, alebo iný vhodný spev schválený biskupskou konferenciou. Pri tom spieva buď sám zbor, alebo zbor, resp. kantor s ľudom.

Ak sa nespieva, vtedy všetci veriaci, alebo niektorí z nich, alebo sám lektor recitujú príslušnú antifónu z misála. Ak ju nerecituje nikto, sám kňaz ju prednese po svojom prijímaní, ale pred prijímaním veriacich." (VSRM 56 i)

Antifóna na prijímanie je celkom symetrická so vstupnou antifónou. Až na nepatrné výnimky je biblická, často vybraná z evanjelia a v mnohých prípadoch sa uvádzajú dve antifóny, z ktorých si možno vybrať.

Spevy majú vždy vzťah k eucharistii. Často je text vybraný z evanjelia omše, čím sa zároveň zdôrazňuje to, že Slovo sa mysticky stáva Telom (Parsch).

Chválospev po prijímaní

VSRM určujú: "Po rozdelení prijímania kňaz a veriaci sa podľa okolností chvíľu v tichosti modlia. Keď sa uzná za dobré, celé zhromaždenie môže spievať aj nejaký hymnus, žalm alebo iný chválospev." (VSRM 56 j)

Znakom starostlivo pripravenej bohoslužby je, ak sa spev na prijímanie vyberie podľa predpísaného obsahu tejto časti omše. Prípustný je iba motív chvály a vďaky.

Omša sa často slávi vo večerných hodinách a je i pamiatkou na večeru Pána. Vešpery sú "večerné chvály". Pre tento vnútorný súvis by bolo určite vhodné využívať ako piesne na prijímanie a na poďakovanie po prijímaní hymny vešpier Liturgie hodín.

Ak je omša v ranných hodinách, podobne možno využiť hymnus ranných chvál. Spomínaný vnútorný súvis liturgie omše a liturgie vešpier platí i v spojení omša a ranné chvály. Odráža sa to i v možnosti spájať liturgiu omše a liturgiu hodín do jednej bohoslužby, pri ktorej sa môže spievať (recitovať) doxológia, antifóna, *Magnificat* a *Benedictus* ako chválospev po prijímaní (Úvod do liturgie hodín, s. 96). Hymnus možno využiť aj ako pieseň vstupu (ULH, s. 94).

V každej bohoslužbe je potrebná primeraná miera spevu. Priestor vzdávania vďaky sa iste bude často využívať formou posvätného ticha. Predsa sú však potrebné viaceré spevy ako spoločná forma vzdávania vďaky. Za takéto možno považovať spevy podľa odporúčania Graduale simplex (výber podľa dodatku - možno ich všetky spievať aj počas prijímania, potom je to vhodné s antifónou):

- evanjeliový chválospev *Magnificat*

- žalm 33 *Skúste a presvedčte sa...*

s antifónou

- žalm 22 *Pán je môj pastier...* s antifónou

- spev z liturgie Veľkonočného Trojdnia

Kde je láska

V nasledujúcich troch číslach Vám prinášame pohľady F. Kriega a čiastočne i jeho spoluautora E. Tittela na hlavné štýlové smerovania v dejinách liturgickej hudby - gregoriánsky chorál, polyfóniu, koncertantný a symfonický štýl obdobia od baroka po romantizmus.

Franz Krieg O GREGORIÁNSKOM CHORÁLI

Gregoriánsky chorál je liturgickou hudbou v absolútnom zmysle slova. Je to stáročia pestované a ochraňované dedičstvo Cirkvi, ktoré dnes máme k dispozícii v čo najautentickejšej podobe, zbavenej prachu a cudzorodých prvkov, vytvorenej na základe dôkladných výskumov.

Chorál je súčasne aj *najdokonalejšou liturgickou hudbou*, ktorá formou a výrazom slúži výlučne bohoslužbe, včleňuje sa do nej a podriaďuje sa jej, zodpovedá bezo zbytku jej požiadavkam. To všetko pri maximálnej rozmanitosti, plnosti myšlienok, bez prepadnutia citovosti, pri všetkej prisnosteni a v rámci nej v úplnej slobode a mnohorakosti. Je plný usľachtilosti a dôstojnosti v invencii a prístupe, súčasne aj vzorný vo svojej účelnosti a umeleckom tvare. Plný absolútnej vernosti textu ale aj mimoriadnej variability. Tá istá melódia sa používa často k obsahovo odlišným textom a zodpovedá im v rovnakej miere.

Chorál je však aj *najúplnejšou liturgickou hudbou*. V rámci celého cirkevného roka niet spievaného textu, ktorý by nemal svoju chorálnu melódiu. Už so samotným chorálom by Cirkev plne vystačila, bez toho, aby čo len v najmenšom zľavila z nárokov na úplnosť, slávnosť a dôstojnosť, ako aj liturgickú adekvátnosť svojej hudby. A tým je chorál aj *meritom* každej inej liturgickej hudby, či už príbuznej alebo kontrastnej, pretože tá vždy existuje len vo vzťahu k nemu. Bez neho by bola vo vzduchoprázdne, chýbala by jej živná pôda, zdroj a korene. Niet spievanej bohoslužby bez gregoriánskeho chorálu, ktorý zaznieva prinajmenšom v spevoch celebrujúceho kňaza a vo vzťahu k ostatnej hudbe ju rozhodujúcim spôsobom hodnotí. Čím je mu bližšia svojimi predpokladmi a účinkami, tým je liturgicky

hodnotnejšia. Určite to nie je náhoda, že sa liturgická hudba postromantizmu vo svojom maximálnom odcudzení gregoriánskeho chorálu takpovediac krkolomným skokom vrátila späť k svojim koreňom a dnes má k chorálu oveľa bližšie, než kedykoľvek predtým.

Chorál má ľudové i umelecké melódie, tie, ktoré prislúchajú spoločstvu a ďalšie pre kantora a zbor. Kňaz, zbor a spoločnosť sa v striedavom speve zjednocujú do spievajúcej Cirkvi, pričom sa problém aktívnej spoluúčasti ľudu na hudobnom umeleckom celku slávnostnej liturgie rieši ideálnym spôsobom.

Chorál je hudbou prirodzeného jednodlasu, ktorý v sebe nesie úplnosť hudobného zážitku a nepotrebuje, ba dalo by sa povedať neznesie žiadne doplnenie. Akýkoľvek sprievod z neho robí obyčajný vrchný hlas viachlasnej hudby a v podstate znamená jeho ochudobnenie. Hoci sprevádzanie chorálu sa stalo hotovou vedou, zostáva predsa len cudzorodým doplnkom, ktorý uberá gregoriánskej melódii to najlepšie - jej uzavretosť v sebe. V žiadnom prípade nie je skrášlením a už vôbec nie vylepšením chorálu, dáva mu najmenej vhodný zvršok, do akého ho vôbec možno obliecť. Správne spievať chorál znamená spievať ho bez sprievodu.

Pokiaľ sylabické spevy predstavujú to najekonomickjšie využívanie prostriedkov a výrazu pri plnom rozvinutí hudobného myslenia (totiž spievaného modlenia sa), v melizmatických spevoch nachádzame často rozpinavé omenty, napodobňovania, zdobeniny, opakovania, architektonicky dokonalú hru tónov, fráz a oblúčikov, ktoré ďaleko presahujú text, pridružujú sa v celých skupinách k jedinej slabike, alebo pokračujú aj po poslednej slabike textu. Odhladnuc od bohatej výstavby a

členenia melodiky vlastnej umeleckému spevu tu môžeme vidieť radosť zo spevu samu o sebe, komponovanie a reprodukovanie z jednoduchej túžby po muzicovaní. Tá síce nikdy nestráca liturgický postoj a dôstojnosť, no napriek tomu sa realizuje všade, kde sa to dá a plnosť radosť duše vyjadruje v koncertujúcej hre hlasu. Bolo by od základu nesprávne, keby sme chorál chápali len ako hudbu askézy a úniku z pozemského sveta. Koľko oslavy a jasia, koľko prekypujúcej radosť a aký hlboko ľudský smútok, koľko bezprostredného, hmatateľne ľudského vystupuje z týchto melódií! Tí, čo ich zložili, boli tiež ľuďmi, žijúcimi vo svojej dobe podobne ako my, mali svoje žiaľ a trápenia, svoje starosti a obavy, svoje radosť a nádeje, a rozoznievajú v tomto zmysle aj v nás to ľudské, pokiaľ mu dovolíme prejavíť sa. Prirodzene, to všetko je viazané a zušľachtené do obety podľa slov Sv. Písma: Prenehaj svoje starosti Pánovi!, tak ako to zodpovedá bohoslužbe - a má zodpovedať aj našim srdciam v liturgii. Kto obchádza túto realitu chorálnych melódií, nikdy im nebude rozumieť, kto ich využíva jednostranne, zneužíva ich.

Avšak svet chorálu je iný ako náš, ozýva sa častá námetka; od základu falošný predsudok, pretože svetom chorálu je Cirkev a bohoslužba. Doba jeho vzniku bola síce iná, jeho štýl tiež nie je dnešný, avšak práve dnešná doba v ňom nachádza viac, ako tie predchádzajúce. Generácie skladateľov opätovne prichádzajú k nemu ako k ozajstnému časovému i nadčasovému mystériu znejúcej sakrality, z ktorého vzniklo všetko čo sa tvorilo neskôr, a občas sa aj zdaniavo stavalo proti nemu. Aj Cirkvi odcudzení skladatelia, napríklad Claude Debussy, ním boli ovplyvnení viac, než si to uvedomovali.

Dnes nie je znovuoobjavovanie chorálu krokom späť. Pretože chorál nie je minulosťou, inak by ňou bola aj omša. Je to živá hudba v živej bohoslužbe. Je to znejúci symbol univerzality Cirkvi, daný všetkým národom a účinný vo všetkých kultúrach. Pri medzinárodných cirkevných stretnutiach, kongresoch, rokovaniach, púťach atď. je jedinou alternatívou spoločného bohoslužobného spevu. Jeho všeobecnosť je stále nespochybniteľná, keďže prinajmenšom všetci kňazi sveta, ktorí celebrujú slávnostnú omšu, spievajú práve tieto melódie.

Ak chceme zažiť chorál v jeho *posvätnosti* a *všeobecnosti*, nepotrebujeme žiadnu prípravu okrem pripravenosti k bohoslužbe. Avšak vyhovieť jeho *umeleckej hodnote* je bez predchádzajúceho školenia sotva možné. Už od začiatku

bol preto pripisovaný najväčší význam vzdelávaniu spevákov v chorálnom speve. Dokonca v časoch odcudzených chorálu, alebo presnejšie v dobách chorálu odcudzenej liturgickej hudby existovali miesta jeho pestovania, ktoré - pochopiteľne často v zdeformovanej podobe - toto dedičstvo uchovávali v úcte podľa poznatkov svojej doby a videli v ňom nositeľa najdôležitejších hodnôt liturgickej hudby. Dnes je úroveň pestovania chorálu vysoká. Okrem svetoznámych centier (Solesmes, Beuron, Seckau, Klosterneuburg, dalo by sa tu uviesť aj celé Holandsko a mnoho ďalších), dnes už niet cirkevnohudobnej školy, v ktorej učebných osnovách by nebol gregoriánsky chorál na prvom a najdôležitejšom mieste.

U každého chrámového zboru, ktorý svoju interpretáciu prirodzene odráža kvality svojho vedúceho, možno podľa spevu chorálu hodnotiť aj jeho celkový postoj. Pretože chrámový zbor je liturgickým nástrojom a musí vyzdvihnúť predovšetkým liturgickú hudbu. Táto však začína a končí s gregoriánskym chorálom, ktorému patrí rovnako "I s duchom tvojim" ako aj prefácia. To, ako sa spieva jeho "Amen" a "Gloria Patri", je vždy dôležitejšie ako stupeň náročnosti predvádzanej viachlasnej hudby. Modlitebné zvolania ho ukazujú v najbezprostrednejšom spojení s liturgickým dianím tajomstva bohoslužby a vždy podľa ducha a svedomitosti aklamačného spevu sa mu prirovnáva každá iná hudba. Možno - ako sme už spomínali - v tomto zmysle presvedčivo uviesť aj Mozartovu omšu, keď sa to vie, a možno aj samotný chorál sprofanovať, keď sa to *nevie*. Remeslo patrí k umeniu, ale bez pravého, posvätného ducha zostáva umenie pri všetkej novej technickej dokonalosti remeslom.

Ak niekto dbá o to, aby sa slávnostná bohoslužba začala spevom "Kyrie", je tým pádom nadbytočne myslieť viac na liturgickú hudbu. Naopak, človek sa musí sústrediť, aby ho nerušila. V deväťdesiatich deviatich prípadoch zo sto to potom bude vyzeráť tak, že zbor svoju úlohu vôbec nepochopí a teda sa jej ani nezhostí a neurobí nič iné než to, že zoberie ľudu jeho účasť na časti slávnostnej bohoslužby (ordinárii) a namiesto toho "predvedie" niečo, čo pokladá za lepšie. To sú tí štatisti liturgickej hudby, aj vo väčších mestách - a vôbec nejde o totálnych laikov.

Keďže chorál nie je "abstraktnou", ale nanajvýš živou, plnokrvnou záležitosťou, nemožno ho spievať horšie, ako keď sa predvádzá "akademicky",

akoby šlo o historickú, či dokonca muzeálnu záležitosť. Na druhej strane ho samozrejme nemožno romantizovať. Crescendové vlny mu neslušia, sú omnoho mladšieho dáta ako on a omnoho povrchnejšie. Je nesporné, že v ňom samom sa ukrýva primerané dynamické a výrazové oživenie zodpovedajúce jeho objektívnemu duktu. Možno v tom spočíva najpresvedčivejší dôkaz jeho nadčasovosti, že je prístupný každej dobe. Chorál pozná extatické muzicovanie pred Bohom, ktoré občas pripomína Dávidov tanec pred archou zmluvy, ale aj neskrývaný smútok a tichú zdržalivú radosť. Pozná onen "vnútorný spev v Bohu", ktorý nedosiahol už žiaden z neskorších hudobných štýlov, akokoľvek dokázal prevziať a nadmieru vystupňovať "koncertovanie".

Každé koncertovanie pred Bohom, extatická zvuková hra hlasu sa stáva "koncertom v Bohu", mystickým zjednotením, ktoré stráca všetku vonkajšiu vnímavosť tým viac, čím viac získava vnútorný pohľad - zatiaľ čo viachlasná hudba z neho robí v najlepšom prípade "koncert *okolo* Boha", ktorý sa javí tým rozporupnejšie, čím dôraznejšie koncertuje.

A tu niekde spočívajú aj základné normy všetkých kritických hodnotení liturgickej hudby. *Koncert v Bohu* (aby sme zostali pri tomto výraze) podmienkuje duchovné zjednotenie s Bohom v najsvätejšej obete. Čím viac sa od neho hudba vzdaluje, tým viac sa vzdaluje liturgickému ideálu, a teda aj ideálu liturgickej hudby.

Jedno hľadisko, ktoré kladie rovnaké nároky na kompozičnú a predvedenie. Hľadisko, ktoré môže preväpíť mnohých poslucháčov a zvlášť mnohých cirkevných hudobníkov.

(Pokračovanie)

Z *nemčiny* preložil P. Ruščin

**Uzávierka
ďalšieho
čísła
15. februára
1996**

3 minulosti duchovnej hudby na Slovensku

Jozef Lenhart

Epitaf pátra Feliciána

Na začiatku "odhalenia" osoby pátra Feliciána bol mramorový epitaf osadený do múra kláštorného kostola bratislavských uršuliniek. Z textu náhrobku, ktorého autorom je slávny bratislavský sochár Alojz Riegele sa dozvedáme, že bol zhotovený na PIAE MEMORIAE SACERDOTIS FELICIANI IOSEPHI MÓCZIK AMICI JUVENTUTIS, ARTIUM PICTURAE, MUSICAE PERTISSINI, LAUDES B. MARIAE VIRG. MIRE CANTATIS POSOERUNT CULTORES: NAT. MDCCCLXI + MORT. MCMXVII, čiže, na pamiatku kňaza Feliciána Jozefa Mócika, priateľa mládeže, maliara, skladateľa...

Hoci kultúrne a hudobné dejiny Bratislavy o tomto vzácnom mužovi mlčia, predsa nie je epitaf jediným dokladom jeho existencie. Na bratislavskom Ondrejskom cintoríne je jeho hrob s náhrobkom, na ktorom je vysekaný fragment notového zápisu s textom "MARIA ISTEM TEMPLOMA..." - Mária chrám Boží... Kto teda bol páter Felicián?

Najkonkrétnejšiu zmienku o pátrovi

Feliciánovi Jozefovi Mócikovi podávajú dobové bratislavské noviny Presburger Zeitung z roku 1917. Dozvedáme sa z nich, že "Dňa 16. 8. sa udial v Prešporoku hrôzyplný prípad. Na dvorného kaplána arcikniežaťa Fridricha, Feliciána Mócika, istý Schönhofer, pred chrámom uršuliniek vytiahol dýku a vrazil ju do boku nešťastného kňaza. Kňaz bol ranený smrteľne. Raneného kňaza odviezli do štátnej nemocnice, kde v sobotu večer skonol. Vraha chytili. Pri výsluchu dôvodil, že kňaz Mócik ako veľký muzikant hatil ho akožto organára pri vyhľadávaní chleba a preto sa chcel kňazovi pomstiť. K tomuto účelu si pred polrokom vlastnoručne vyrobil zbraň a ňou sa podujal na čin, ktorý snoval celých dvadsaťjeden rokov."

Páter Felicián, vlastným menom Jozef Mócik sa narodil 9. septembra 1861 v Banskej Štiavnici. Ako dvadsaťdvaročný vstúpil do františkánskej rehole, kde ho 22. júla 1893 vysvätili za kňaza. Medzi rokmi 1893 až 1900 pôsobil vo františkánskych kláštoroch v Bratislave a v Malackách ako správca sakristie a kantor - organista.

Mimoriadne nadanie, predovšetkým pokiaľ ide o hudbu a maľbu, rozvinul v čase budapeštianskeho pobytu, keď tu, vo františkánskej kostole, pôsobil ako organista. Na doporučenie kvardiána františkánskeho kláštora údajne absolvoval aj budapeštianske konzervatórium a dokonca i Akadémiu výtvarných umení, aby sa tu, ako autodidakt, zdokonalil v maľbe. (Niekoľko jeho olejomalieb sa dnes nachádza v zbierkach GMB v Bratislave).

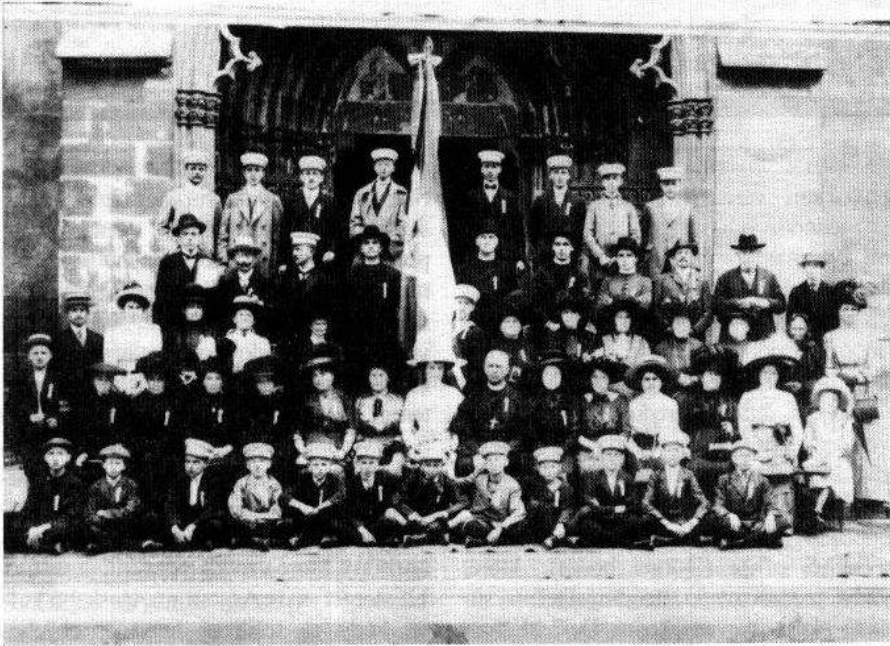
Pre hudbu ho objavil otec neskoršieho slávneho viedenského skladateľa, bratislavského rodáka, Franza Schmidta, ktorého páter Felicián učil hre na organ. Schmidt bol prvým Feliciánovým žiakom. Stretnutie týchto dvoch mimoriadnych osobností viedlo k vyprofilovaniu Feliciána do polohy hudobné-

ho pedagóga, čo sa neskôr prejavilo v jeho hudobných aktivitách. Vďaka pátrovmu odbornému vedeniu sa stal z Franza Schmidta uznávaný violončelista a dnes už skladateľ svetového významu.

V čase bratislavského pobytu pôsobil na doporučenie františkánskeho kláštora páter Felicián Mócik ako dvorný kňaz a vychovávateľ detí arcikniežaťa Fridricha v dnešnom Prezidentskom paláci. Rodina arcikniežaťa prejavovala pátrovi veľkú náklonnosť, podporovala jeho hudobné snaženia a ako domácomu vychovávateľovi dokonca zabezpečila zvláštny byt v budove príslušnej k paláciu.

Okolo roku 1905 založil v Bratislave svoj chýrny chlapčenský spevokol. Medzi bratislavskými a uhorskými spevokolmi zaujímal zvláštne postavenie a to tým, že dokázal spievať, napriek tomu že bol čisto chlapčenský, miešané zbory. Do zboru totiž Felicián zapájal aj vekovo starších chlapcov po ukončení mutácie, ktorí spievali tenorové a basové party. Tak zbor nadobudol hlasové rozpätie od sopránu až po bas. Určite to bolo na tú dobu udivujúce a progresívne, navyše, keď Feliciánov zbor pozostával z neškolených hlasov, ktorých výber robil výlučne na základe talentu a nie sociálneho pôvodu.

V zbere, ktorý pôsobil v rokoch 1905 až 1917, (roku pátrovej smrti) bolo priemerne dvadsaťpäť až tridsať spevákov. Repertoár tvorili výlučne a cappella zborové skladby dobovo uznávaných skladateľov: Coller, Cornelius, Dumont, Gallus, Mozart, Humperdinck, Liszt, Reinberger, Liadov, Schubert, Vymetal, Zichy a vlastné zborové skladby, prevažne úpravy maďarských ľudových piesní: Mária chrám Boží, Večerný zvon, Uspávanka, Pane poručníku môj. (Mnohé skladby z repertoáru zboru sa dodnes nachádzajú na chóre bratislavského jezuitskeho kostola medzi notovými materiálmi speváckeho zboru Salvator.

Spevácky zbor P. Feliciána pred Dómom sv. Martina v Bratislave

Tu je tiež umiestnené harmónium, dar kniežaťa Fridricha pátrovi Feliciánovi).

Podľa vtedajších kritik sa u zboru mimoriadne vysoko hodnotila dokonalosť a ušľachtilosť prednesu. Charakterizovala ho čistota a mäkkosť prejavu, éterická jemnosť, dokonalá výslovnosť textu a udivujúce piana.

Medzi jeho mecenášmi nájdeme okrem kniežaťa Fridricha predovšetkým jeho manželku, arcikňažnú Izabellu Száparyovú, biskupa zo Szombathelyi, grófa Mikeša a biskupa zo sedmohradskej Alby Julie, kde spevokol často vystupoval, grófa Majlátha.

V Bratislave zbor spieval pre-

dovšetkým v bývalom Župnom dome a v Zrkadlovej sieni Primaciálneho paláca, v jezuitskom kostole, v kostole sv. Alžbety a výnimočne aj v dómskom kostole sv. Martina. Ako najuznávanejší zbor v Uhorsku vystupoval v Budapešti v bazilike sv. Štefana pred posledným kráľovským manželským párom. Jeho koncertná činnosť zasiahla celé vtedajšie Uhorsko. Vystupoval v mnohých slovenských mestách, ako aj v Ostrihome, Szombathelyi, Šoproni, Kőszegu, Jágu, Brašove, Kluži a mnohých ďalších mestách.

Významné bolo jeho vystúpenie v Lurdoch v roku 1912, kam bol delegovaný uhorskou vládou. Koncert sa uskutočnil z príležitosti sviatky Kalvárie, ktorú dali postaviť v Lurdoch štáty Európy. Uhorsko venovalo desiate kalváriové zastavenie. Súčasne Feliciánov zbor podnikol turné po južnom Francúzsku a severnom Taliansku. Jeho vystúpenia všade zožali veľký obdiv a úspech. Najcennejším však bolo vystúpenie v Ríme v bazilike sv. Petra, kde spievali pred pápežom Piom X. Pápež sa nielen pochvalne vyjadril o výkone bratislavských speváčikov, ale dokonca ich výkon ocenil vyššie, ako spev chýrneho spevokolu Sixtina capell.

Isté je, že bravúry výkon zboru dokázal strhnúť nielen publikum, ale dokonca aj kritiku. Bol vážnou konkurenciou viedenského Sängerknabenu a v Uhorsku nemal konkurenciu.

Veľa spevákov zo zboru pátra Feliciána sa neskôr venovalo hudbe profesionálne. Okrem Franza Schmidta to bol predovšetkým František Babušek

(neskôr prvý dirigent Symfonického orchestra Slovenského rozhlasu), Štefan Németh-Šamorínsky - skladateľ, dr. Gejza Pulovics - folklorista, sochár Robert Kuhmayer, Ladislav Zách, Mikuláš Pongrácz a iní.

Z tvorby pátra Feliciána sa žiaľ nepodarilo, okrem niekoľkých odpisov cirkevných piesní, nájsť závažnejší notový materiál. No aj tak pedagogická činnosť pátra Feliciána Jozefa Mócika je udivujúca. Len v dôsledku tragickej smrti upadla táto výnimočná osobnosť hudobných dejín Bratislavy do zabudnutia.

Zavraždený bol 16. augusta, ráno o siedmej hodine, po skončení bohoslužby v uršulínskom kostole, tesne pred jeho dverami. Podľa výpovede vraha, bývalého organára Antona Schönhofera, ktorý sa neskôr zbláznil a aj zomrel v blázninci, preto, lebo nedal dobrozdanie na organ, ktorý zhotovil pre kostol sv. Alžbety (Modrý kostolík). Podľa pátra Feliciána totiž Schönhofer odviezol nekvalitnú prácu. Je paradoxné, a pravdepodobne to už tak musí byť, že ten, kto túžil po dokonalosti, neznášal kompromisy a bol voči sebe a iným maximalistom, musel ustúpiť priemeru, s ktorým sa nedokázal zmieriť. Páter Felicián zomrel, no dodnes v Modrom kostolíku veriaci spievajú podľa falošne hrajúceho organa, ktorý sa stal kameňom sváru dvoch ľudí a nikto netuší, že priemer zvíťazil.

V nekrológu pátra Feliciána jeho ctitelia píše: "pochopili sme jeho spev, pochopili sme aj jeho modlitbu. Modlitebným štetcom, modliacim jazykom vždy len božskej krásy slúžil, božskú dobrotu dal ochutnať, božskej pravde zasvätil svoje farabné, spevné, ľubozvukné dary, čo dostal od Boha."

Až sa v Bratislave nájde niekto, kto založí spevácky chlapčenský zbor Feliciána, osobnosť pátra sa stane živou a tento počín bude najkrajším umeleckým epitafom významného hudobného pedagóga z prelomu tohto storočia.

Za mnohé informácie týkajúce sa pátra Feliciána, jeho účinkovania a života vďačím pánovi Ladislavovi Schleicherovi, ktorý je jediným priamym žijúcim pamätníkom a žiakom pátra Feliciána.

Tagesneuigkeiten.

Tageskalender: Freitag, 17. August 1917.

Katholiken und Protestanten: Vertam. — Mracliten: Jahr 5677. 29. Ab. — Sonnenaufgang: 5 Uhr 3 Minuten. — Sonnenuntergang: 7 Uhr 4 Minuten. — Mond: Neumond 7 Uhr 21 Min. abends.

Attentat auf Pater Felician Moezil.

— Ein Mordact des gewesenen Orgelbauers Anton Schönhofer. —

Pater Felician lebensgefährlich verwundet. —

Gestern vor 7 Uhr früh ereignete sich vor der Ursulinerkirche eine Mordtat, die in der ganzen Stadt großes Aufsehen erregte. Der gewesene Orgelbauer Anton Schönhofer, der in letzterer Zeit in der Grünberger'schen Wurstfabrik als Arbeiter beschäftigt war, wußte, daß der Kapellmeister des hiesigen erzbischöflichen Palais Konfessorialrat Pater Felician Moezil, falls der Hof von hier abziehe, um 7 Uhr die heilige Messe in der Ursulinerkirche zu lesen pflege. Gestern um halb 7 Uhr früh stellte sich Schönhofer mit einem Coltrevolver bewaff-

Správa v Pressburger Zeitung
o atentáte na P. Feliciána Mócika

Lexikón pojmov duchovnej hudby

Antifóna je pojmom, s ktorým sa v hudobných dejinách stretávame vo viacerých významoch. Antifonický (antifonálny) spev bol popri rezponzoriálnom speve najstarším spevným spôsobom, ktorý sa spájal najmä s hudobnými tradíciami Východu a neskôr v západoeurópskej hudbe kresťanov so stáročnými dejinami pestovania gregoriánskeho chorálu. Podstatou tohto starobylého spôsobu prednesu bol *striedavý* spev sólistov, prípadne zborov, ktoré svojím protipostavením vytvárali zvukový protiklad. Prvé zmienky o antifonickom speve súvisia najmä s hudobnou praxou v Grécku, prednesom hymnov židovskou sektou terapeutov (správy od Filóna z Alexandrie z 1. st.) a so židovskou synagogálnou praxou. Antifonický spev sa rozšíril hlavne po oficiálnom uznaní kresťanstva a plňšom rozvoji života Cirkvi v 4. storočí. Spolu so spevom žalmov prenikol do Sýrie, Egypta, Arábie. Do západoeurópskej hudby sa dostal v 4. storočí zásluhou biskupa Ambróza, ktorý zaviedol v Miláne pravidelné vigílie s antifonickým spevom žalmov a hymnov. Charakter týchto spevov zohral dôležitú úlohu i pri náboženských bojoch kresťanov s ariánmi. Začiatkom 5. storočia zaviedol v Ríme pápež Celestín antifonickú psalmodiu i na úvod omše (ako introitus). Rozšíril sa i do ďalších liturgií, zjednoteného latinského chorálneho spevu a odporúča sa pri liturgickom speve i dnes.

V ďalšom význame sa antifóna uvádza ako **samostatný spev** - viac alebo menej spojený so žalmom, ktorý buď rámcovala alebo sa uvádzala po každom verši (od Tridentského koncilu sa zaužívalo uvádzanie antifóny na úvod a koniec žalmu). V tomto význame sa prvýkrát spomína antifóna v súvislosti s opisom liturgických slávností v Jeruzaleme v 4. storočí. Prax spevu antifón ako hudob-

ne samostatných vsuviek začína odpoveďami veriacich na spôsob refrénu po jednotlivých veršoch žalmu a rôznymi zvolaniami - často v národných jazykoch. V 5. storočí prenikajú antifóny i do omše, kde vzhľadom na bohatosť hudobných podôb vytlačili s nimi spojený, hudobne jednoduchší žalm. Tento sa v introite zredukoval na jeden verš, v ofertóriu a komúnii - s výnimkou zádušnej omše - odpadol úplne. Znova sa zaviedol s reformou liturgie.

Spev antifón sa zaužíval hlavne v rámci officia (liturgie hodín), ktoré vždy predstavovalo neodmysliteľnú súčasť, akési spievané "opus Dei" kláštorného života. Keďže ťažiskom officia bola psalmodia, antifóny tu majú jednoduchšiu podobu ako v omši. No i tak sa v rámci officia stretávame s klenotmi antifonického umenia (v laudách antifóna pri Zachariášovom chválospeve *Benedictus* (Lk 1,68), vo večerách pri

chválospeve Panny Márie *Magnificat* (Lk 1,46), v invitatóriu antifóna *Venite exultemus Domino* (Ž 94)). Prax komponovania antifón ako hudobne samostatných celkov sa rozšírila hlavne po zavedení nových liturgických sviatkov vo vrcholnom stredoveku, kedy antifóny hudobne bohatým melizmatickým charakterom podporovali slávnosť liturgie. S rozvojom písomnej hudobnej tradície sa antifóny začali zaznamenávať do antifonárov a breviárov.

Samostatnú skupinu tvoria **mariánske antifóny**, ktoré vznikli a rozšírili sa v 10. a 11. storočí s rozvojom mariánskeho kultu, kedy sa tešili aj najväčej obľube. Najskôr sa spievali spolu so žalmami v rámci mariánskych officíí, neskôr sa od žalmov osamostatnili ako záverečné antifóny, ukončujúce officium. Dodnes sa spievajú mariánske antifóny *Alma redemptoris mater* (v adventnom a viačnom období), *Ave regina coelorum* (v pôstnom období), *Regina coeli letare* (vo veľkonočnom období), *Salve regina* (v zostávajúcej časti liturgického roka).

Antifonár (Antiphonale) je bohoslužobná kniha, ktorou sa v ranom stredoveku označoval súbor melódií antifón officia (doplnený rezponzoriálom) alebo zostava antifón omše (doplnené kantatóriom alebo graduálom), prípadne spojenie antifón a rezponzií officia - tak ako je tomu dnes. K rozlíšeniu došlo neskôr označením kníh ako "antiphonarium officii" a "antiphonarium missae". Dnes sa pod týmto označením bohoslužobnej knihy rozumie súbor melódií antifón a rezponzií officia v oficiálnom vydaní (najnovšia verzia antifonára "Antiphonale Monasticum" vyšla v Solesmes v roku 1934). Obsahuje žalmy, žalmové tóny, hymny, malé čítania a verzikuly pre jednotlivé hodiny dňa (laudy, primy, tercie, sexty, nóny, večery, kompletorium).

Titulný list odpisu antifonára z 18. storočia, pochádzajúceho z územia Slovenska

Organy na Slovensku

Mnoho historických organov na Slovensku je v zlom stave, viacerým chýba akákoľvek údržba. Na niektorých sa síce dá ako-tak hrať, avšak bez potrebného ošetrovania sa ich stav môže v priebehu niekoľkých rokov vážne zhoršiť.

Rizikové faktory možno rozdeliť do niekoľkých skupín. Patria k nim:

- neodborné zásahy do nástroja
- škodlivé vplyvy
- neúmyselné poškodenie
- drevokazný hmyz
- nesprávne inštalovaný elektrický pohon

Organ - a platí to nielen pre historické nástroje - uchránený od spomenutých rizík ostane zachovaný pre budúce generácie, aj keby bol rozladený, mal poškodenú traktúru a podobne. Prípadná dôkladná oprava v budúcnosti nebude až tak nákladná a zložitá.

S niektorými opatreniami však nemožno otáľať: o rok-dva, keď sa napríklad celkom rozsypú od červotoče prežraté drevené píšťaly, môže byť neskoro.

Neodborné zásahy do nástroja majú na svedomí diletanti, často s dobrými úmyslami. Ak poverí farský úrad niekoho opravou organa, treba sa najskôr presvedčiť, akú má kvalifikáciu, skúsenosti a najmä s akým výsledkom opravoval organy v poslednom čase. Najlepšie je dôkladne si prezrieť a vypočúť organy opravené týmto majstrom. Klince nabité v drevených častiach, lepiacou páskou prelepované kovové píšťaly, celkovo rozladený nástroj ani nie rok po generálke a iné podobné veci hovoria samé za seba. Aj "organára", ktorý príde na väčšiu opravu s elegantným kufrikom, v ktorom má iba elektronickú ladičku a zopár skrutkovačov, treba čím skôr vyprevať domov.

Tu i tam sa objaví snaha skrásliť organ tak, aby bol "ako nový". Tak sa stane, že napríklad historický organ - pozitív s pôvodným mramorovaním je nanovo natretý "kredencovou" bielou farbou. Tu platí zásada: radšej ošumelý pôvodný vzhľad ako nešťýlový nový náter.

K neodborným zásahom patrí aj rozkrádanie píšťal. Preto na organovej skrini nesmú chýbať potrebné kryty, najmä vtedy, ak je k nej prístup aj zozadu. V neprítomnosti organistu je treba chór zamykať.

Skrinu nejedného historického organa "skrásľuje" elektroinštalácia. Okrem toho,

Peter Franzen

Na záchranu historického organa netreba milióny (1)

že rôzne bakelitové prichytky, rozvodné krabice, zásuvky a vypínače sú vzhľadovo nevkusné, vzniká riziko skratu a následného požiaru. Preto treba elektroinštaláciu viesť podľa možnosti mimo organovej skrine, v nevyhnutnom prípade použiť oplášťované káble alebo viesť vodiče v pancierových rúrkach. Pri akejkoľvek pochybnosti treba elektroinštaláciu nechať prekontrolovať odborníkovi.

Nebezpečné sú rôzne podomácky vyrobené ohrievače. Väčšinou ide o odporové špirály umiestnené pod klávesnicou dolného manuála alebo pod lavicu. Viem o prípade, keď organista zabudol takýto ohrievač vypnúť, a keď prišiel hrať na polnočnú svätú omšu, z hracieho stola sa už dymilo...

Na chóre má byť poruke hasiaci prístroj vhodný aj pre hasenie zariadení pod napätím.

Škodlivé vplyvy vznikajú najčastejšie pôsobením vody, vlhka, horúčavy a prachu.

Ak je nad organom vetrací otvor v strope, treba sa presvedčiť, či v zimných mesiacoch, keď je v kostole vlhký vzduch, nekvapká z otvoru voda. Tá môže vzniknúť kondenzáciou vodných pár, ak príde do kostola veľa ľudí. Takýto prípad mi spomínal historik dr. Otmar Gergelyi.

Videl som už aj halogenový reflektor namontovaný na strope ani nie jeden meter od prospektových píšťal. Reflektor pôsobí aj ako tepelný žiarič, preto pozor na podobné veci.

Ak sa na chóre upratuje, dlážku treba buď vysávať alebo umývať, nie zametať metlou. Pri zametaní sa zbytočne víri prach a ten sadá aj do organa.

V niektorých kostoloch sú za organom v zadnej stene okná. Je dobré všimnúť si, či v priebehu dňa nesvieti slnko priamo na píšťaly. Ak áno, treba dať na okná závesy z hustej látky. Na túto

vec však starí organári pamätali už pri stavbe nástroja.

Posledné dva roky, kedy boli mimoriadne horúce a suché letá, si mnohí organisti sťažovali na poruchy svojich nástrojov. Najčastejšie to bolo preznievanie píšťal a presluchy medzi tónmi. Pritom stačí tak málo: zvlhčovať vzduch. Ak sa na organe menej hráva, je vhodné raz denne kropiť vodou podlahu okolo organa. Ak sa hráva často - napríklad cvičí sa viac hodín denne - potom je lepšie umiestniť do blízkosti sacieho otvoru ventilátora (napríklad do tlmiacej skrine) vedro s vodou. Tá sa pomaly odparuje a cez vzduchový rozvod sa vodné pary roznesú po celom nástroji. Toto opatrenie je zvlášť vhodné pre nástroje s pneumatickou traktúrou (hoci tie väčšinou nie sú pamiatkové).

Neúmyselné poškodenie organa často súvisí s maľovaním kostola. Pred maľovaním sa obyčajne obíja stará omietka alebo oškrabuje stará maľovka a pri tom sa veľmi práši.

Jemný prach sa dostane prakticky všade. V horšom prípade napadajú do píšťal kusy starej omietky a poškodia ich. Preto pred maľovaním treba organ dôkladne zakryť - nielen zhora, ale aj bočné steny skrine, prospekt a zadnú stenu v prípade, že organ nie je postavený celkom pri múre. To isté platí, keď sa v kostole robia nejaké stavebné práce, pri ktorých sa práši, napríklad výmena dlážky a podobne.

Na zakrytie treba použiť ľahký a dobre ohybný materiál, najlepšie tenký igelit alebo mikrotenovú fóliu. Fólie treba v miestach spojov zvariť alebo zlepiť lepiacou páskou, aby sa zaistila prachotesnosť a ochrana pred fúkajúcim vápnom. Dôkladné zakrytie organa môže - podľa veľkosti nástroja - trvať niekoľko hodín až dní. Preto neradno túto prácu podceňovať.

Ak sa okolo organa stavia lešenie, je najlepšie, keď organista osobne dozerá na prácu, a tak predíde poškodeniu nástroja. Pozor treba dávať najmä pri manipulácii s dlhými predmetmi, ako sú lešenárske rúrky, rebríky atď.

Drevokazný hmyz je pre starý organ veľmi nebezpečný. Jeho prítomnosť sa dá ľahko zistiť pri dôkladnej prehliadke nástroja zvonka a najmä zvnútra. Ak sú v drevených častiach dierky veľkosti asi 1 mm a pod nimi napadaný prášok farby dreva, je to neklamný znak činnosti červotoča. Všimnúť si treba najmä mäkké drevo: smrekové píšťaly, lipové vyrezávané ozdoby nad ústím prospektových píšťal a podobne. Zriedkavejší je výskyt červotoča v tvrdých drevách (buk, jaseň, dub) a v červenom smreku.

Ak sa dierky po červotoči sice vyskytujú, ale prášok sa z nich nesype (dá sa to zistiť poklepaním), môže ísť o tzv. zastavený červotoč. Znamená to, že nástroj už bol konzervovaný alebo červotoč z iných príčin vyhynul. Vtedy stačí raz ročne nástroj skontrolovať. Aktivitu červotoča možno najlepšie spozorovať v auguste a začiatkom septembra.

Nesprávne inštalovaný elektrický pohon vážne poškodil a ešte stále poškodzuje mnoho organov na Slovensku. Každý organista by sa mal na vlastné oči presvedčiť, kde a ako je namontovaný ventilátor, aj keby mal vyliezť na povahu alebo preložiť vežu kostola. Pri inštalovaní elektrického pohonu treba bezpodmienečne dodržať túto zásadu: elektrický ventilátor musí nasávať vzduch z miesta, kde stojí organ - teda nie z príľahlých priestorov ako je veža, povaha kostola a podobne. Napríklad na povale kostola je v lete extrémne horúco a sucho, čím sa organ so saním z pôjdu rozsúša a vznikajú praskliny vo vzdušniciach. V zime zasa studený vzduch ochladzuje vzdušnice, na ktorých vplyvom vodných pár kondenzuje voda. To najčastejšie vyvoláva tvarové deformácie píšťalnic, čo je veľmi nebezpečné najmä pre zásuvkové vzdušnice. Dôsledok rozdielu teplôt medzi nasávaným vzduchom a vnútrojarskom kostola je aj neustále rozladovanie organa.

O tom, ako možno zachrániť červotočou napadnutý organ a tiež ako sa dá svojpomocne riešiť problém tichého elektrického pohonu si povieme v budúcich číslach.

(Pokračovanie)

Cirkevná hudba v dokumentoch

POSVATNÁ KONGREGÁCIA OBRADOV MUSICAM SACRAM

INŠTRUKCIA RADY A POSVATNEJ KONGREGÁCIE OBRADOV

(O posvätnéj hudbe
v liturgii)

posvätnéj liturgii; vyšla 26. septembra 1964.

4. Možno dúfať, že duchovní pastieri, hudobníci a veriaci, ktorí ochotne prijímú tieto smernice a uvedú ich do praxe, budú svorne spolupracovať, aby sa dosiahol pravý cieľ posvätnéj hudby: Božia sláva a posvätenie veriacich.¹

a) A tak sa za posvätnú pokladá tá hudba, ktorá sa utvorila na slávenie Božieho kultu a ktorá vyniká posvätnosťou a ušľachtilosťou foriem.²

b) Pod názvom posvätná hudba sa v tomto dokumente rozumie gregoriánsky spev, polyfónna posvätná stará i moderná hudba vo svojich rozmanitých druhoch, posvätná hudba pre organ a iné nástroje prípustné v liturgii³, posvätný, alebo liturgický spev ľudu a náboženský ľudový spev.

I. Niektoré všeobecné smernice

5. Liturgický úkon nadobúda vznesenejšiu podobu, keď sa vykonáva so spevom, so služobníkmi všetkých stupňov, vykonávajúcimi svoju službu a za aktívnej účasti ľudu.⁴ V tejto forme sa totiž modlitba vyjadruje radostnejšie, jasnejšie sa prejavuje tajomstvo posvätnéj liturgie, ako aj jej hierarchická a spoločenská povaha, jednotou hlasov sa prehlbuje jednota srdca, nádherou posvätných vecí sa myseľ ľahšie povznáša k výšinám a celé slávenie sa takto stáva zreteľnejším predobrazom nebeskej liturgie vo svätom meste Jeruzaleme.

Preto sa duchovní pastieri majú horlivo snažiť, aby dosiahli takúto formu slávenia, ba čo viac, aby rozdelenie úloh a častí, ktoré sú viac predznačené pre posvätné úkony slávené so spevom, vhodným spôsobom prenášali aj na slávenia vykonávané bez spevu, keď sa majú konať s ľuďmi, starajúc sa predovšetkým o to, aby mali potrebných a vhodných posluhujúcich a podporovali aktívnu účasť ľudu.

Pod vedením správcu kostola sa každému liturgickému sláveniu má venovať účinná príprava medzi všetkými, ktorí majú na starosti či už obrady, alebo pastoračnú, alebo hudobnú stránku.

6. Autentické usporiadanie liturgického slávenia okrem náležitého rozdelenia úloh a úkonov, podľa ktorého totiž,

Úvod

1. Posvätnéj hudbe Druhý vatikánsky koncil v rámci liturgickej reformy venoval osobitnú pozornosť a poukázal na jej úlohu v bohuslužbe. V Konštitúcii o posvätnéj liturgii stanovil v tejto veci viaceré princípy a zákony a venoval jej osobitnú kapitolu.

2. V rámci liturgickej obnovy sa už začali uvádzať do praxe aj uznesenia Koncilu, ale nové smernice o usporiadaní obradov a aktívnej účasti veriacich vzbudili určité otázky týkajúce sa posvätnéj hudby a jej služobného poslania. Tieto otázky treba zrejme riešiť, aby sa bližšie objasnili niektoré zásady stanovené Konštitúciou o posvätnéj liturgii.

3. Preto *Rada na uskutočnenie Konštitúcie o posvätnéj liturgii*, ustanovená z príkazu Najvyššieho veľkňaza, starostlivo preskúmala tieto otázky a vypracovala túto inštrukciu. Inštrukcia neobsahuje zbierku celého zákonodárstva o posvätnéj hudbe, ale iba určuje zásadné normy, ktoré sa v súčasnej dobe zdajú veľmi potrebné. Inštrukcia je takto pokračovaním a doplnením predchádzajúcej inštrukcie tejto Posvätnéj kongregácie, ktorú podobne pripravila *Rada*, a má na zreteľ presnú aplikáciu Konštitúcie o

"každý, tak posluhujúci, ako aj veriaci, vykonávajú svoju úlohu, koná len to a všetko to, čo mu podľa povahy vecí a liturgických smerníc prináleží",⁵ tiež vyžaduje, aby sa zmysel a vlastná povaha každej liturgickej časti a každého spevu riadne zachovali. Na dosiahnutie toho je predovšetkým potrebné, aby sa tie časti, ktoré si vyžadujú spev, naozaj spievali, a to primeraným spôsobom a formou, ako si to vyžaduje ich povaha.

7. Medzi plňšou slávnostnou formou liturgického slávenia, v ktorej sa všetko, čo vyžaduje spev, naozaj spieva, a najjednoduchšou formou, v ktorej sa spev nepoužíva, môže byť viac stupňov podľa toho, či sa dá spevu viac alebo menej miesta. Pri výbere častí, ktoré sa majú spievať, treba začať od tých, ktoré sú podľa svojej povahy dôležitejšie, predovšetkým od tých, ktoré má spievať kňaz alebo posluhujúci, a ľud odpovedá, alebo ktoré majú kňaz spolu s ľudom spoločne spievať. Ostatné časti, ktoré patria ľudu alebo zboru spevákov, sa majú postupne pridávať.

8. Vždy, keď je na slávenie liturgického úkonu so spevom možný výber osôb, je užitočné uprednostniť tých, o ktorých je známe, že sú lepšími spevákmi, a to najmä keď ide o slávnostnejšie liturgické úkony alebo o také, ktoré sú na spev náročnejšie alebo sa vysielajú rozhlasom alebo televíziou.⁶

Ak takýto výber nie je možný a kňaz alebo posluhujúci nemá vhodný hlas na primeraný spevácky výkon, jednu-dve z náročnejších častí, ktoré mu prislúchajú, môže predniesť bez spevu, ale zvýšeným hlasom a zreteľne. To sa však nemá robiť len pre pohodlie kňaza alebo posluhujúceho.

9. Pri výbere druhu posvätnéj hudby či už pre spevácky zbor, alebo pre ľud treba brať do úvahy schopnosti tých, ktorí majú spievať. Cirkev sa v liturgických úkonoch nevyhýba nijakému druhu posvätnéj hudby, pokiaľ vyhovuje duchu samého liturgického úkonu a povahe jeho jednotlivých častí a neprekáža náležitej aktívnej účasti ľudu.⁸

10. Aby aktívna účasť veriacich bola ochotnejšia a užitočnejšia, je vhodné, aby sa podľa možnosti formy slávenia a stupne samej účasti vhodne striedali podľa slávnostnosti dní a zhromaždení.

11. Treba mať na zreteli, že pravá slávnosť liturgického úkonu nezávisí od pestrej formy spevu a veľkolepej prípravy obradov, ako skôr od dôstojného

a nábožného slávenia, pri ktorom treba dbať na integritu samého liturgického úkonu a na vykonanie všetkých jeho častí podľa ich vlastnej povahy. Bohatšia forma spevu a veľkolepá príprava obradov sú niekedy želateľné, kde sú naporúdzi možnosti ich náležite vykonať, bolo by však proti pravej slávnostnosti liturgického úkonu, keby to viedlo k vynechaniu nejakého prvku, k jeho zmene alebo k nenáležitemu vykonaniu.

12. Iba Apoštolská stolica má právo stanoviť vhodné všeobecné zásady, ktoré sú základom posvätnéj hudby, podľa tradičných noriem, ale predovšetkým podľa Konštitúcie o posvätnéj liturgii. Riadenie prináleží v rámci stanovených hraníc rozličného druhu kompetentným územným zhromaždeniam biskupov zákonne ustanoveným, ako aj biskupovi.⁹

II. Účastníci liturgických slávení

13. Liturgické úkony sú sláveniami Cirkvi čiže svätého ľudu zjednoteného a riadeného pod vedením biskupa alebo kňaza.¹⁰ Osobitné postavenie majú v nich na základe vysviacky kňaz a jeho posluhujúci, na základe služby miništranti, lektor, komentátori a tí, čo patria do zboru spevákov.¹¹

14. Kňaz predsedá zhromaždenému ľudu v osobe Krista. Modlitby, ktoré on jasným hlasom spieva alebo prednáša, majú všetci nábožne počúvať, pretože ich prednáša v mene celého svätého ľudu a všetkých okolostojacich.¹²

15. Veriaci plnia svoju liturgickú úlohu, keď majú na nej plnú, vedomú a aktívnu účasť, ako to povaha samej liturgie vyžaduje, a na čo má kresťanský ľud mocou krstu právo a povinnosť.¹³

Táto účasť totiž:

a) má byť v prvom rade vnútorná, ňou naozaj veriaci svoju myseľ prispôsobujú tomu, čo prednášajú alebo počúvajú, a tak spolupracujú s nebeskou milosťou,¹⁴
b) má byť však aj vonkajšia, to znamená, že vnútorná účasť sa má prejavovať navonok gestami, držaním tela, zvolaniami, odpoveďami a spevom.¹⁵

Veriacich však treba poučiť, aby sa pri počúvaní toho, čo služobníci alebo zbor spievajú, vnútornou účasťou snažili povzniesť svoju myseľ k Bohu.

16. Nič slávnostnejšie a radostnejšie nemôže byť v posvätných sláveniach, ako keď celé zhromaždenie spevom vyjadrí svoju vieru a zbožnosť. Preto sa treba usilovať, aby sa aktívna účasť celého zhromaždenia pri speve horlivo podporovala týmto spôsobom:

a) Predovšetkým sa majú spievať akklamácie, odpovede na pozdravy kňaza a posluhujúcich a litániové prosby, ďalej antífóny a okrem toho aj žalmy, ako aj vsúvané verše čiže opakované responza, hymny a piesne.¹⁶

b) Vhodnou katechézou a cvičeniami treba ľud postupne viesť k čoraz väčšej, ba plnej účasti na tých častiach, ktoré mu prináležia.

c) Niektoré spevy ľudu by sa mali zveriť iba zboru spevákov, najmä ak veriaci neboli ešte dostatočne poučení alebo ak sa použijú viachlasné hudobné skladby, ak sa tým nevylúči účasť ľudu na tých častiach, ktoré mu prináležia. Nemožno schvaľovať zvyk, keď sa spev celého propria aj celého ordinária úplne prenechá zboru spevákov a ľud sa celkom vylúči z účasti na speve.

17. Aj posvätné ticho treba v svojom čase zachovať,¹⁷ ním sa veriaci nepovažujú len za akýchsi vonkajších alebo nemých pozorovateľov liturgického úkonu, ale sa hlbšie vnárajú do tajomstva, ktoré sa slávi, a to vnútornými dispozíciami, ktoré vychádzajú z počúvania Božieho slova, z prednášania spevov a modlitieb, ako aj z duchovného spojenia s kňazom, ktorý prednáša jemu prislúchajúce časti.

18. Medzi veriacimi sa s osobitnou starosťou majú počúvať v posvätnom speve členovia laických náboženských spoločenstiev, aby tak účinnejšie prispievali k udržovaniu a podporovaniu účasti ľudu.¹⁸ Výchova všetkého ľudu v speve sa však má vykonávať horlivo a trpezlivo spolu s liturgickou výchovou, a to podľa veku, podmienok, spôsobu života a stupňa náboženskej kultúry samých veriacich, a to už od prvých rokov výchovy v základných školách.¹⁹

19. Osobitnú zmienku si zaslúži spevácky zbor, orchester alebo schola pre liturgickú službu, ktorú vykonáva.

V zmysle smerníc konštitúcie *Sacrosanctum Concilium* so zreteľom na liturgickú obnovu jeho úloha nadobudla ešte väčší význam a váhu. Má sa totiž starať, aby sa presne vykonávali časti jemu prináležiace podľa rozličných druhov spevov, a má podporovať aktívnu účasť veriacich na speve.

Preto:

a) Majú existovať zbory, orchestre alebo scholy a majú sa hroľivo podporovať najmä pri katedrálnej kostoloch a pri iných významnejších kostoloch, v seminároch a v študijných rehoľných domoch.

b) Tie isté zbory spevákov, hoci aj menšie, majú sa vhodne zakladať aj pri menších kostoloch.

20. Hudobné orchestre pri bazilikách, katedrálach, kláštoroch a iných významnejších kostoloch, ktoré v priebehu rokov strážili a zveľaďovali neoceniteľný poklad duchovnej hudby a tým si získali slávu, majú sa i naďalej zachovať podľa tradičných a ordinármi preskúmaných a schválených noriem, aby sa posvätné úkony slávili veľkolepou formou.

Vedúci týchto zborov spevákov a správcovia kostolov sa však majú postarať, aby sa ľud vždy zapájal do spevu aspoň pri vykonávaní ľahších častí, ktoré mu prináležia.

21. Treba sa starať o to, aby najmä tam, kde nemožno založiť ani malý zbor spevákov, boli k dispozícii jeden alebo dvaja dobre poučení kantori, ktorí by boli v stave aspoň jednoduchšie melódie spievať striedavo s ľudom a spev veriacich vhodným spôsobom viesť a podporovať.

Je užitočné, aby takýto kantor bol aj v kostoloch, kde zbor spevákov je, pre také slávenia, na ktorých sa zbor spevákov nemôže zúčastniť, a predsa sa patrí vykonať ich s istou slávnosťou, a preto so spevom.

22. Zbor spevákov môže podľa osvedčených národných zvyklostí a iných okolností pozostávať alebo z mužov a chlapcov, alebo len z mužov, alebo len z chlapcov, alebo z mužov a žien, ba keď to prípad naozaj vyžaduje, len zo žien.

23. Zbor spevákov sa má vzhľadom na dispozície kostola umiestniť tak,

a) aby sa jasne prejavila jeho povaha, že je totiž súčasťou zhromaždenia veriacich a vykonáva osobitnú úlohu,

b) aby sa mu uľahčil výkon liturgickej služby,²⁰

c) aby sa jeho jednotlivým členom umožnila plná, teda sviatostná účasť na svätej omši.

Keď sa zbor spevákov skladá aj zo žien, má sa umiestniť mimo presbytéria.

24. Okrem hudobnej výchovy sa má členom speváckeho zboru poskytnúť primeraná liturgická a duchovná výchova, aby z náležitého výkonu ich litur-

kej služby nevyplývala len krása posvätného úkonu a výborný príklad pre veriacich, ale aj duchovné dobro pre samých členov.

25. Aby sa čo najľahšie dosiahlo toto odborné a duchovné formovanie, majú pomáhať diecézne, národné a medzinárodné združenia o posvätné hudbe, predovšetkým tie, ktoré schválila a viackrát odporúčala Apoštolská Stolica.

26. Kňaz, vysvätení služobníci alebo ministri, lektor a členovia zboru spevákov a aj komentátor majú prednášať im určené časti zrozumiteľne, aby ľud, keď to obrad vyžaduje, odpovedal čo najľahšie a akoby vychádzal v ústrety. Je dobré, keď kňaz a posluhujúci všetkých stupňov zjednotia svoj hlas s hlasom zhromaždenia veriacich v tých častiach, ktoré prináležia ľudu.²¹

III. Spev pri slávení svätej omše

27. Pri slávení Eucharistie za účasti ľudu najmä v nedele a vo sviatky treba podľa možnosti dať prednosť spievanej svätej omši aj viackrát v ten istý deň.

28. Má sa zachovať rozlíšenie medzi slávnostnou, spievanou a čítanou omšou, zachovajúc inštrukciu z roku 1955 (č. 3) a podľa tradičných a platných liturgických zákonov. Predsa sa však pre spievané omše z pastoračných dôvodov predkladajú viaceré stupne účasti, aby sa omša podľa schopností každého zhromaždenia slávila spevom slávnostnejšie.

Tieto stupne treba však usporiadať tak, aby sa prvý stupeň mohol použiť aj sám, ale druhý a tretí celý alebo sčasti, nikdy však bez prvého. A tak to bude veriacich stále viesť k plnej účasti na speve.

29. K prvému stupňu patria:

a) v *úvodných obradoch*:

- pozdrav kňaza a odpoveď ľudu,

- modlitba dňa;

b) v *liturgii slova*:

- zvolanie na evanjelium;

c) v *liturgii Eucharistie*:

- modlitba nad obetnými darmi

- prefácia s dialógom a *Sanktus*

- záverečná doxológia kánonu

- *Pater noster* s výzvou a embolizmus

- *Pax Domini*

- modlitba po prijímaní

- formuly prepustenia.

30. K druhému stupňu patria:

a) *Kyrie, Glória, Agnus Dei*;

b) *Krédo*;

c) modlitba veriacich.

31. K tretiemu stupňu patria:

a) procesiové spevy na vstup a na prijímanie;

b) spev po čítaní alebo epištoly;

c) *Aleluja* pred evanjeliom;

d) spev na ofertórium;

e) Čítanie Svätého písma, ak nie je vhodnejšie predniesť ho bez spevu.

32. Zvyk zákonite jestvujúci na niektorých miestach a potvrdený indultami nahradiť inými spevmi spevy na vstup, na ofertórium a na prijímanie, ktoré sú v graduáli, sa podľa úsudku príslušnej územnej vrchnosti môže zachovať, ak sa tieto spevy zhodujú s časťami omše, so sviatkom alebo liturgickým obdobím. Tá istá územná vrchnosť má schváliť texty týchto spevov.

33. Je užitočné, keď sa zhromaždenie veriacich podľa možnosti zúčastní na spevoch propria, a to ľahšími odpoveďami alebo inými vhodnými nápevmi.

Medzi spevmi propria osobitný význam má spev po čítaniach na spôsob graduálu alebo rezponziórového žalmu. Svojou povahou je to časť liturgie slova, preto ho treba predniesť, medzitým všetci sedia a počúvajú, ba podľa možnosti sa na ňom aj zúčastňujú.

34. Keď sa spevy, ktoré sa nazývajú *omšové ordinárium*, spievajú viachlasne, môže ich spievať zbor spevákov zvyčajným spôsobom s inštrumentálnym sprievodom alebo bez neho, len aby ľud nebol celkom vylúčený z účasti na speve.

V iných prípadoch sa spevy omšového ordinária môžu rozdeliť medzi zbor spevákov a ľud alebo aj medzi dve časti ľudu tak, aby sa verše striedali, alebo aj iným vhodným spôsobom, aby sa striedali väčšie časti textu. V týchto prípadoch treba mať na zreteli:

Krédo, keďže je to forma vyznania viery, je lepšie, keď ho spievajú všetci, alebo takým spôsobom, ktorý dovoľuje primeranú účasť veriacich.

Sanktus ako záverečná akklamácia prefácie sa spravidla má spievať celým zhromaždením spolu s kňazom.

Agnus Dei sa môže opakovať toľko ráz, koľko je to potrebné najmä pri koncelebrácii, keďže sprevádza lámanie

Chleba. Je užitočné, aby sa ľud na tomto speve zúčastnil aspoň záverečným zvolaním.

35. Modlitbe Pána zodpovedá, aby ju predniesol ľud spolu s kňazom.²² Ak sa spieva v latinskom jazyku, majú sa použiť už legitímne jestvujúce nápevy; ak sa však spieva v národnom jazyku, nápevy má schváliť príslušná územná vrchnosť.

36. Nič neprekáža, aby sa v čítaných omšiach spievala nejaká časť z propria alebo ordinária. Ba niekedy sa môže použiť aj iný spev na začiatku, na ofertórium a na prijímanie, ako aj na konci omše, nestačí však, aby taký spev bol "eucharistický", ale treba, aby sa zhodoval s časťami omše, so sviatkom alebo s liturgickým obdobím.

IV. Spev pri posvätnom oficiu

37. Slávenie posvätného officia spevom, keďže to povahe tejto modlitby lepšie vyhovuje a je znakom dokonalejšej slávnosti a hlbšej jednoty srdca pri oslave Boha, podľa žiadosti vyslovenej v konštitúcii o posvätnnej liturgii, sa dôrazne odporúča tým, ktorí toto posvätné officium konajú v chóre alebo spoločne.²³

Je totiž osožné, aby sa aspoň nejaká časť posvätného officia, v prvom rade hlavné hodiny čiže ranné chvály a večery, konali so spevom aspoň v nedele a sviatky.

Aj iní klerici, keď zo študijných dôvodov žijú spolu, alebo sa zhromažďujú na duchovných cvičeniach, alebo pri iných schôdkach slávením niektorých častí spevom majú vhodne posväcovať svoje stretnutia.

38. V posvätnom officiu slávenom so spevom, pri zachovaní platného práva pre tých, ktorí sú povinní konať ho v chóre, a osobitných indultov, môže sa uplatniť princíp *progresívnej slávnosti*, aby sa totiž tie časti, ktoré sú svojou povahou viac určené priamo na spev, ako dialógy, hymny, verše a spevy spievali, ostatné však recitovali.

39. Veriacich treba pozývať a vhodnou katechézou vychovávať, aby v nedele a vo sviatky spoločne slávil určité časti posvätného officia, najmä však večery alebo podľa miestnych zvyklostí a zvyku komunit iné hodiny. Vo vše-

obecnosti však treba veriacich, najmä vzdelanejších, vhodným poučením usmerňovať na žalmy, aby ich chápali v kresťanskom zmysle a používali vo svojich modlitbách, a tak sa postupne prívádzali k väčšej obľube a k častejšiemu používaniu verejnej modlitby Cirkvi.

40. Takáto výchova sa osobitným spôsobom má poskytovať členom inštitútov, ktorí zachovávajú evanjeliové rady, aby z nej čerpali hojné bohatstvá na rozvoj duchovného života. Je však užitočné, aby hlavné hodiny podľa možnosti slávil aj so spevom, lebo tým majú plnšiu účasť na verejnej modlitbe Cirkvi.

41. Podľa normy Konštitúcie o posvätnnej liturgii na základe odvekej tradície latinského obradu majú klerici v slávení posvätného officia v chóre zachovať latinský jazyk.²⁴

Keďže tá istá Konštitúcia o posvätnnej liturgii²⁵ predvída používanie národného jazyka v posvätnom officiu tak zo strany veriacich, ako aj zo strany mníchov a iných členov inštitútov, ktorí zachovávajú evanjeliové rady a nie sú klerici, treba sa vhodne postarať, aby sa pripravili melódie, ktoré by sa používali pri spievaní posvätného officia v národnom jazyku.

P o z n á m k y :

¹ Druhý vat. koncil, konšt. o posv. liturgii *Sacrosanctum Concilium*, č.112

² Porov. Motu proprio Pia X., *Tra de sollicitudini* (22.nov.1903), č. 2 (ASS 36-1903-1904-332).

³ Porov. Posvätná kongregácia obradov, inštr. o posv. hudbe a posv. liturgii (3. sept. 1958), č. 4 (AAS 50-1958-633).

⁴ Porov. konšt. *Sacrosanctum Concilium*, č.113.

⁵ Porov. *tamže*, č. 28

⁶ Posv. kongregácia obradov, inštr. O posv. hudbe a posv. liturgii (3.sept.1958), č. 95 (AAS 50 1958 656-657).

⁷ Porov. konšt. *Sacrosanctum Concilium*, č.116

⁸ Porov. *tamže*, č. 28

⁹ Porov. *tamže*, č. 22

¹⁰ Porov. *tamže*, č. 26, 41-42, dogm. konšt. *Lumen gentium* 28.

¹¹ Porov. konšt. *Sacrosanctum concilium*, č. 29.

¹² Porov. *tamže*, č. 33

¹³ Porov. *tamže*, č. 14

¹⁴ Porov. *tamže*, č. 11

¹⁵ Porov. *tamže*, č. 31

¹⁶ Porov. *tamže*, č. 30

¹⁷ Porov. *tamže*, č. 30

¹⁸ Porov. inštr. *Inter Oecumenici* (26.sept.1964), č.19 a 59.

¹⁹ Porov. konšt. *Sacrosanctum Concilium*, č.19, Posv. kongregácia obradov, inštr. O posv. hudbe a posv. liturgii (3.sept.1968), č.106-108 (AAS 50 1958-660).

²⁰ Porov. inštr. *Inter Oecumenici*, 1964, č. 97.

²¹ Porov. *tamže*, č.48b.

²² Porov. *tamže*, č.48g.

²³ Porov. konšt. *Sacrosanctum Concilium*, č.99

²⁴ Porov. *tamže*, č.101 §1, inštr. *Inter Oecumenici* (26. sept.1964), č.85

²⁵ Porov. konšt. *Sacrosanctum Concilium*, č.101 § 2 a 3.

(Pokračovanie)

(Prevzaté z časopisu *Liturgia* roč.II., 1992, č.2-3, s.111 - 121)

LITURGICKÝ SPEVNÍK II/b

Hudobná sekcia Slovenskej liturgickej komisie predkladá v týchto dňoch verejnosti Liturgický spevník II/b - voľné pokračovanie Liturgického spevníka II. Spevník obsahuje žalmy na všedné dni v adventnom a vianočnom období a dopĺňa žalmové nápevy LS II, určené na nedele a sviatky. Zostavovateľom spevníka je Peter Franzen, na vydání spolupracovali viacerí poslucháči Cyrilometodajskej bohosloveckej fakulty UK v Spišskej Kapitule. Bohoslovecká fakulta Spišská Kapitula je zároveň vydavateľom spevníka.

(red.)

Stanislav Šurin

AKO PREDOHRAŤ PIESEŇ JKS (3)

V predohre k piesni č.282 použijeme harmóniu JKS s kolorovateľným "cantom firmom" (v našom prípade melódia piesne) vo vrchnom hlase. Pri takomto type predohry rozdelíme štvorhlasnú sadzbu piesne (S,A,T,B) do dvoch manuálov a pedálu. Spodný hlas - bas hráme iba v pedáli (nezdvojujeme ho na manuáli), alt a tenor na manuáli s jemným 8-stopovým registrom (Flauta 8, Kryt 8). Pre soprán použijeme samostatný manuál so sólovým jazykovým registrom alebo jeho imitáciou.

JKS 282 - „Pred tebou, Ježišu“

The score shows two examples of organ registration for the piece "Pred tebou, Ježišu".

- (a)** Shows a registration where the soprano part is played on a separate manual (II. man.), while the alto and tenor parts are played on the first manual (I. man.). The bass part is played on the pedal (ped.).
- (b)** Shows a registration where the soprano part is played on the second manual (II. man.), and the alto and tenor parts are played on the first manual (I. man.). The bass part is played on the pedal (ped.).

Pre organistov je užitočné cvičiť piesne spôsobom použitým v notovom príklade b, zvyknú si tak na nezávislosť pohybov nôh od rúk a na hru na dvoch manuáloch, často sa vyskytujúcu v organovej literatúre. Je tiež vhodnejšie použiť predohru pred piesňou v tej istej harmónii, rozdelenú do manuálov a pedálu (pr. b) ako predohru v tej istej sadzbe, ale hranú na jednom manuáli (príklad a). V krátkej 8-taktovej predohre použijeme prvé štyri takty piesne aj s harmóniou dvakrát (2x4 takty). V prvej polovici ozdobíme cantus firmus v sopráne.

The score shows a specific organ registration for the first four measures of the piece. The soprano part is played on the second manual (II. man. (napr. Hoboj 8')), the alto and tenor parts are played on the first manual (I. man. (Kryt 8', Flauta 8')), and the bass part is played on the pedal (ped. 16' + 8').

Druhá polovica (s vymenenými manuálmi) obsahuje c.f. v pôvodnej podobe v tenore. C.f. sprevádzame vrchnými hlasmi, do ktorých prešiel aj šesnástinový pohyb. Paralelné oktávy sú síce zakázané, nájdeme ich však v harmonizácii piesne JKS č.282. Paralelné oktávy sú síce zakázané, nájdeme ich však v harmonizácii piesne JKS č.282.

Predohru k piesni č.300 hráme podobným spôsobom ako predchádzajúcu (s výnimkou výmeny manuálov). Cantus firmus tu nie je v pravom slova zmysle kolorovaný, môžeme skôr hovoriť o vyplnení skokov a krokov v melodickej línii.

JKS 300 - „Ježiš, Ježiš príď ku mne“

ped. 16' + 8'

Diskutujeme

GIUSEPPE AGOSTINO

NÁBOŽENSKÁ ĽUDOVÁ A POPULÁRNA HUDBA A JEJ PASTORAČNÝ VÝZNAM

Príspevok Giuseppe Agostina, arcibiskupa z Crotone - Santa Severina (južné Taliansko) odznel na I. medzinárodnom kongrese náboženskej populárnej hudby v Ríme, ktorá sa konala v novembri 1988. Uverejňujeme ho v plnom znení podľa nemeckého prekladu publikovaného v časopise Singende Kirche, roč. XXXVI (1989), č.1.

V jednej vydarenej knižke s názvom "Modlitba v hudbe" pred 30 rokmi P. Sertillanges napísal: "V spojení s liturgickým slovom zaujíma sakrálna hudba skutočne rovnocenné miesto medzi sviatostnými úkonmi. Má na to všetku dôstojnosť a plní funkciu aktívneho symbolu. Popri primárnom účinku slova nie je iba služobnicou milosti, odcudzeným úkonom. Náboženská hudba nie je prídavkom alebo nejakým vonkajším potešením, ona vdychuje modlitbe život a prepožičiava jej svoju formu." Zdá sa mi zbytočným dokazovať, že náboženská populárna hudba patrí k sakrálnaj hudbe. Po Koncile vydala Kongregácia pre posvätný obrad 5. 3. 1967 inštrukciu *Musicam sacram* o uplatnení hudby v liturgii. Táto zdôrazňuje: "Pod pojmom sakrálna hudba sa rozumie gregoriánsky chorál, rôzne formy starej a novšej viachlasnej liturgickej hudby, liturgická hudba pre organ a ostatné prípustné nástroje, liturgický spev ľudu a ľudový náboženský spev."

O ľudovom speve v liturgii hovorí Konštitúcia o posvätnaj liturgii (*Sacrosanctum concilium*, čl. 118): "Treba prezieravo podporovať ľudový náboženský spev, aby pri pobožnostiach, ba i pri samotných liturgických úkonoch mohli zaznieť hlasy veriacich podľa noriem a predpisov rubrik." Viaceré dokumenty II. vatikánskeho koncilu, nový kódex kanonického práva (Kan. 214, 834, 839, 1234) a rozličné pápežské aj biskupské náučné listy spomínajú častejšie ľudovú zbožnosť, hoci nie tak výslovne a zväčša bez súvislosti s pastoráciou.

Prevláda všeobecne rozšírená mienka, že ľudová zbožnosť je niečím neurčitým, čo prichádza zvonka. Naproti tomu v Latinskej Amerike sa objavili vážnejšie úvahy v tom zmysle, že ľudová zbožnosť predstavuje podstatný pastoračný prvok. (Pozri "Cirkev a ľudová zbožnosť", *Stretnutie CELAM, Bogot* 22.- 28. 8. 1976.) V Taliansku však vládne veľké ticho a snád' aj trochu strach. Slovné vyjadrenia, ktoré sa z času načas objavia, splňajú skôr korigujúcu, než animujúcu funkciu. Na základe toho si dovoľím tvrdiť, že v súčasnosti je problém disciplíny v kánonickom práve zaujímavejší, než správna teologická úvaha o zohľadnení ľudovej zbožnosti v pastorácii. Zaiste, ľudová zbožnosť má svoje slabiny, predovšetkým čo sa týka jej pôvodu, ale nemali by sme porovnávať pátos s hlbokým precítením náboženského výrazu. Napokon do pátosu môže skĺznuť aj liturgia, ktorá sa zvrhne do rubricizmu, alebo liturgický spev, ktorý je chápaný ako estetická okrasa.

Moja účasť na I. medzinárodnom kongrese náboženskej populárnej hudby má celkom konkrétny zmysel - poukázať na pastoračnú hodnotu tejto hudby. Ľud, ktorý nespieva je z kultúrneho, ale aj cirkevného hľadiska okypnený. Spôsob spevu je kultúrnou črtou určitého národa. Bolo by zaujímavé analyzovať z tohto hľadiska našu dobu, aký typ hudby tvorí a aké puto spolupatričnosti, predovšetkým medzi mladými rozvíja. Predstavte si napríklad rockový koncert. Spev zhromažďuje, zlučuje alebo uvoľňuje energiu ľudí. Spev je najhlbším výrazom osobného slova a zmýšľania spoločenstva.

Preto spev definuje určitého človeka a určité spoločenstvo. To platí aj pre Cirkev, "plebs convocata". (Nápadná je obsahová príbuznosť tohto pojmu s výrazom "una vox".) Modlitba, duša Cirkvi je znakom jej spoločenstva a súčasne výrazom prekonávania akéhokoľvek zúfalstva. Bernanos hovorí, že peklo vo svojej podstate nie je len obyčajnou priepasťou, predovšetkým je neporozumením a ľadovým mlčaním. Ja hovorím, že je antispevom, "stridor dentium" (Mt 13, 42). Modlitba je vo svojom najvlastnejšom zmysle hudbou. Grétry hovorí: "Slovo je zvuk, v ktorom je uväznený spev."

Aby sme mohli pochopiť pastoračnú hodnotu náboženskej populárnej hudby, dovoľím si na úvod osvetliť bližšie význam pojmu "populárny", ľudový.

V úvahách o ľudovej zbožnosti sa nachádzajú rôzne chápania tohto pojmu (porovnaj Courtás-F. a Isambert: *Etnologues et sociologues aux prises avec la notation de "populaire"* in "La Maison de Dieu" I, 22, 1975, s. 20-42). Niektorí chápu "ľud" v zmysle nižšej vrstvy, pričom zaujímajú odsudzujúce alebo opozičné stanovisko, pod ľudovou zbožnosťou rozumejú "náboženstvo nižšej vrstvy". Na druhej strane etnológovia rozlišujú medzi "ľudovým", prirodzeným a "školeným", vzdelaným; k ľudu teda patria tí, ktorí nemajú prístup k spoločnosti, moci a bohatstvu, ale aj k oficiálnej kultúre. Ak chceme pochopiť ľudovú zbožnosť v pastoračnom zmysle, musíme vychádzať z dôkladného teologického výkladu významu biblického "Božieho ľudu". Pritom budeme vychádzať z vyjadrení II. vatikánskeho koncilu (*Lumen gentium*, kap.II; č.9-17) ohľadom Cirkvi. Biblia nechápe pod pojmom "ľud" zaznávanú, diskriminovanú kategóriu ľudí, ktorí sú podriadení nejakej inej skupine, ale viac-menej jeden zlúčený a zharmónizovaný celok.

Gloria Patri

Giovanni Pierluigi da Palestrina
(1525-1594)

Allegro

S
A
T
B

Glo-ri-a Pa - tri et Fi-li - o, Glo - ri-a Pa - tri et Fi-li-

Glo-ri-a Pa - tri et Fi-li - o, Glo - ri-a Pa - tri et Fi-li-

Glo-ri-a Pa - tri et Fi-li - o, Glo - ri-a Pa - tri et Fi-li-

Glo-ri-a Pa - tri et Fi-li - o, Glo - ri-a Pa - tri et Fi-li-

o et Spi - ri - tu - i San-

o et Spi - ri - tu - i San - cto, Spi - ri - tu - i San -

o et Spi - ri - tu - i San - cto, Spi - ri - tu - i

o et Spi - ri - tu - i San - cto, Spi - ri - tu - i

cto, et Spi - ri - tu - i San - cto. A - men.

cto, et Spi - ri - tu - i San - cto. A - men.

San - cto, et Spi - ri - tu - i San - cto. A - men.

San - cto, et Spi - ri - tu - i San - cto. A - men.

Pán je moje svetlo

Kánon

Musae Sionae, 1609

Text: porov. Ž 27,1

1. 2.

Pán je mo - je svet - lo, Pán je mo - ja spá - sa.

Pán je o-chranca môj - ho ži vota, pred kým sa mám stra - chovať?

Adoremus I./ 95-2-14

Predrahý Kriste

Hymnus

Hudba: Katarína vl.

Text: Liturgia hodín

1. Predra-hý Kris - te, večný odblesk Božstva, ty ži-vot náš a na-še svetlo pravé,

2. Zbor an je lov už ne-sie na-šej ze - mi chýr z ne-ba, hlá - sa nový vek a blaho,

3. V jasličkách le-žíš, hoc si vládca sve - ta, plod pre-čis-té - ho lo na svätej Pan - ny.

4. Pri chá dzaš na zem, abys nám dal ne - bo, si jeden z nás, máš telo, jak my má-me;

5. Aj na-še hla sy s rados-tou sa dru - žia k anjelom, ktorí nadše-ne ťa slá - via

Adoremus I./ 95-2-15

5

pri - chá - dzaš s lie - kom, bo sme sa - má ra - na, ty spás - na brá - na.
 Ot - co - vu slá - vu, po - koj, túž - bu hru - dí smrteľných ľu - dí.
 Uj - mi sa ľud - stva, kto - ré k te - be kví - li, Ježiš - ko mi - lý.
 ob - nov nám srd - ce, stuž v ňom lás ky spo - je, nech je vždy tvo - je.
 i Ot - ca s Du - chom, a - by Bo - hu vzda - li najkrajšie chvá - ly.

Pieseň možno spievať aj v omšovej liturgii na Vianoce

Imprimatur 25.10.1984
+ Ján Sokol

K celej piesni alebo k jej jednotlivým slohám možno použiť aj sprievod podľa priložených inštrumentálnych hlasov.

Hoboj
(Flauta)

p

Husle 1.

Husle 2.

Viola

Violončelo

My Lord

Afro-americký spirituál
Upravil: Jozef Bezák

Moderato

S
A

My Lord, what a mor-ning, my Lord, what a

T
B

mor-ning. My Lord, what a mor ning when the stars be-gin to

9 **Sólo:**

You'll hear the trum - pet sound, to wake the na - tions un - der
the sin - ner moan, the Chris - tians shout,
fall. trum - pet sound, na - tion un - der -
sin - ner Chris - tians shout,

13

ground. Looking to my God's right hand, when the stars begin to
ground God's right hand ú...
1. 2. 1. 2. 1. 2.

17

fall. hand, when the stars begin to fall.
3. 3. 3.

*Môj Pane, aké ráno, keď hviezdy začnú padať.
Budeš počuť zvuk poľnice - nárek hriešnikov - volanie kresťanov,
aby povstali národy z podsvetia.
Hľadiac na pravicu môjho Boha, keď hviezdy začnú padať.*

Jubilare Deo

Kánon

Michael Praetorius
(1571-1621)

1. 2. 3. 4. 5. 6.

Ju - bi - la - te De - o, ju - bi - la - te De - o. A - le - lu - ja.

Adoremus I./ 95-2-17

Jasajte v Bohu, aleluja.

Dôvera

Text a hudba: sr. Cečília M. Kosecová
Harmonizácia: Ján Čambál

Devoto
Dmi Ami B^b C F Dmi C

1. Kto je to, čo sa o nás sta - rá, kto kř - mi vtá - kov
2. Kto je to, kto dnes, vče - ra, zaj - tra vra - ví Pís - mom:
3. Kto je to, kto dnes, vče - ra, zaj - tra dá - va dážd' i
4. Zlož všet - ku svo - ju sta - rosť na Pá - na, dô - ve - ruj mu
5. Je lep - šie u - tie - kať sa k Pá - no - vi, než dú - fať len
6. Je lep - šie u - tie - kať sa k Pá - no - vi, než dú - fať len
7. Pre - to - že Pán sa o nás sta - rá, tak zver všet - ko len

Adoremus I./ 95-2-18

Dmi Gmi A F7 Gmi G F C Dmi C

(1) ne - beských a o - die - va kve - ty na jar? R.:

(2) Ne-maj strach, hľa, bdiem a viem o kaž - dom z vás. R.:

(3) sln - ka jas a sý - ti tiež všet - kých nás? R.:

(4) on ko - ná, bo tvo - ja je on o - chra - na. R.:

(5) v člo - ve - ka, bo v ňom pravda je od - ve - ká. R.:

(6) v knieža - tá, v ňom od - me - na je bo - ha - tá. R.:

(7) na Pá - na, on naj - lep - šie pos - ta - rá sa. R.:

Refrén:

F C Dmi F C7 F

Pán je to, čo sa o nás sta - rá.

Pieseň je vhodná najmä pre deti.
Verše môže spievať sólista a ostatné deti odpovedajú refrénom.

Sem pastieri

P. Pavlín Bajan, OFM
Úprava: I. Hrušovský

Allegro (♩=104-112)

Soprani

1. Sem, pas-tie - ri, po - spe - chaj - te, čuj - te tú - to zvest':
2. Nik kdy ta - ké di - vy vel - ké ni - kdy ne - bo - li,
3. Pos spe - chaj - me te - da k ne - mu, my pas - tuš - ko - via
4. Tak je všet - ko, už vi - dí - me: le - ží na sla - me,
5. Spie - vaj - me už s ve - se - los - tou, mi - lí pas - tie - ri,

Alti

zja - vi - la sa v Bet - le - he - me hvie - zda všet - kých hviezd.
ne - sta - li sa do - sial' eš - te v zemskom ú - do - lí.
a zis - ti - me ná - le - ži - te prav - di - vosť slo - va.
v ma - lej, bied - nej, chlad - nej staj - ni, tu mu spie - vaj - me.
že sme hos - ta pre - vzác - ne - ho všet - ci vi - de - li.

Pan - na po - ča - la, Pan - na no - si - la,
Moc Bo - žia div - ná to u - či - ni - la,
Či to Kris - tus Pán z ne - ba stú - pil sám,
Pod' - me pred ne - ho, Krá - la več - né - ho
Chvá - ly si hod - ný, Boh Troj - je - di - ný:

a tempo poco rit. - - - -

Pan - na krás - ne Nem - luv - niat - ko na svet zro - di - la.
by Je - ži - ša nám zro - di - la Pan - na Má - ri - a.
kto - rý prísť mal po - dlá Pís - ma v tom - to ve - ku k nám.
a klá - ni - me na ko - le - ná, pri - ví - taj - me ho!
Boh O - tec, Syn i Duch Svä - tý na ve - ky. A - men.

V skutočnosti používa II. vatikánsky koncil pojem "ľud" ako synonymum pre rôzne národy, prijímajúce posvätné poslanstvo evanjelia, ktoré ako kvas preniká ich históriou a kultúrou. V "Lumen gentium" č. 13 čítame: "Všetci ľudia sú povolani tvoriť Boží ľud. Mnohorakosť kultúr predstavuje, najmä s ohľadom na jej misionárske poslanie, vnútorné bohatstvo Cirkvi."

Zaujímavá pasáž sa nachádza aj v "Lumen gentium" č. 17: "Cirkev dbá, aby sa to, čo je v srdci a duši človeka dobré nestratilo, ale očistilo a stalo sa povznesejším a dokonalejším. Cirkev sa musí modliť a pracovať na tom, aby sa všetci ľudia stali Božím ľudom, mystickým telom Kristovým a chrámom Ducha Svätého; aby v Kristovi, ktorý je stredobodom všetkého, bola vzdávaná chvála a sláva Stvoriteľovi a Otcovi univerza."

Obsahová výpoveď týchto viet dáva teda dostatok priestoru pre pozitívne vysvetlenie ľudovej zbožnosti. Náboženstvo ľudu nie je takto odnožou oficiálneho náboženstva (pričom by bolo užitočné skúmať význam "oficiálneho náboženstva"), ale stelesnením viery, nie však v odborných termínoch, ale skôr v ľudsky platných pojmoch.

Vychádzajúc z toho, že výrazové možnosti sú veľmi spontánne a mnohoraké, používa kresťanstvo jeden jazyk, ktorý má svoj počiatok v udalosti Turíc. (G. Agostino: *Ľudová zbožnosť a jej pastoračný charakter*, E.P.1987; s. 50-54.)

"Náboženská populárna hudba" znamená v tomto zmysle jednu kultúru vlastného vokálneho alebo inštrumentálneho jazyka. Ľudová zbožnosť je v podstate "jav a spôsob, ktorým sa v spoločnosti stelesňuje a prejavuje kresťanstvo". Tento poznatok pochádza od kardinála Pironia (biskupská synoda 1974). Ľudová zbožnosť nemôže existovať bez hudby. Hudba k nej nielen patrí, ale je jej určená. Prečo?

V jednej zo svojich prác som poodhalil niektoré charakteristické prvky ľudovej zbožnosti. Vychádzajúc z jej vlastnej "tajupľnej hĺbky" je vhodnejšie uprednostniť výraz "religiozita" pred "ľudovou zbožnosťou". (Pozri Pavol VI., E. N. 48.) Musí vyjadriť vrodenu schopnosť ľudského srdca vnímať transcendentno. Na základe mojich skúmaní a bez nároku na úplnosť som zhrnul päť charakteristických črt ľudovej zbožnosti: transcendentnosť, spontánnosť, gestualita, tradícia, solidarita. Chcel by som poukázať na to, že toto nie sú psychodynamické vlastnosti, ale duchovné zdroje a výraz dejín. Teší ma, že tento zaujímavý kongres mi dáva možnosť hovoriť vám o jazyku populárnej hudby,

v ktorej spieva ľud o svojej viere, svojich bolestiach a svojich nádejach. V krátkosti sa jej budem venovať a potom poviem aj o konkrétnom využití tejto hudby v pastorácii.

Rytmy, vlastné populárnej hudbe, sú výrazom pohnutí duše. Spev je pozdvihnutím slova, je vypudením mlčania človeka. Je hrdinsky odvážnym výrazom slova. E. Sertillanges hovorí: "Každý tón, každý výkrik je už hudbou, ktorá je výrazom snaženia existencie, jej lásky a vnútornej sily." Hudba je "vyjdením zo seba", hoci je v našom vnútri, odkrýva podstatu bytia. Náboženská hudba je už sama osebe orientovaná nahor, zatiaľ čo v bezprostrednosti populárnej hudby je to, čo by sme mohli nazývať "vrodenu alebo primárnou muzikalitou". Túto črtu nazývam transcendentnosťou a na nej spočíva aj podstata spontánnosti. Populárna hudba má vo svojej vlastnej výrazovej sile pôvodnú "čistotu". V dobe pokročilej industrializácie a vedeckých objavov sa objavuje námieta, že všetko spontánne sa má vynechať, že je to nenáležité a bez vnútornej harmónie. Tento predsudok je podľa môjho názoru dieťaťom racionalistického iluminizmu. Spontánnosť populárnej hudby sa javí ako protipól každej kultúry: je však na druhej strane jej základom, áno, do určitej miery aj jej predpokladom.

Ďalšou črtou je gestualita. Človek je komunikatívnou bytosťou. Vyjadruje sa slovom, spevom, gestami. Význam reči tela vzniká už fyzickou dispozíciou vyjadriť sa, prepozičovať formu túžby po vyslovení nevysloviteľného, po pozdvihnutí vlastného Ja k Bohu a Božiemu Zjaveniu. Z tohto dôvodu je mlčanie v biblickej tradícii a v spiritualite Cirkvi zlomovým a upokojujúcim postojom. Mlčanie samo sa stáva najvýrečnejším gestom. Tam, kde slovo stráca svoju výpovednú silu, kde vstupuje do vytriezvenia, do tichosti pokoja, tam začína hudba. Zdá sa to paradoxné, ale som presvedčený, že hudba slúži viac mlčaniu ako slovu. V "Lettera a Proba" (Lett. 130, 8, 15, 7-9, 18; CSEL 44, 56, 57, 59-60) poukazuje sv. Augustín na to, že "skúsenosť Boha je naozaj veľký dar, taký veľký, že ho oko nevidí, keďže Boh nie je farbou a ucho nepočuje, keďže nie je zvukom". Tak hudba, ktorá slúži modlitbe, nebude mlčanie rušiť, ale mu bude zodpovedať. Ona nie je logikou, ale nazeraním. Jasot a nárek sú hlavnými efektami hudobného jazyka ľudu. Prostredníctvom nich získava náboženstvo určitý duch poézie a bez nich by sa vysušilo do prázdnych formúl a ideológie. Evdomikov píše, že "poézia odkrýva pôvodný význam

slov a prinavracia im ho". (To platí podľa mňa ešte viac o speve.) (Evdomikov: *L'uomo, icona di Cristo*; Človek, odraz Krista, Ancona, Milano 1982.) Hudba prebúdzá spomienky, je chválospevom a zvolaním, vytvára solidaritu, spoločenstvo a súhlas. Príklad: spev známej piesne Ave Maria v Lurdoch stelesňuje skúsenosť viery omnoho názornejšie, než nejaká teologická štúdia. Hudba vytvára v okamihu vnútorné teplo, odbúrava sociálne rozdiely, zjednocuje pocity, zmiernuje hnev a stupňuje entuziazmus. Sertillanges ďalej píše: "Hudba je vo všetkých svojich prvkoch veľmi pôsobivá. Rytmus prebúdzá pohyby duše, melódia je ich vyjadrením a harmónia k tomu pridáva vnútorné bohatstvo a plnosť."

Teraz späť k našej otázke: Aký význam má populárna hudba pri pastorácii? V našom dynamickom, kultúrme vyspelom, no práve tak aj rozpoltenom a zraniteľnom svete nachádza pastorácia len ťažko pole svojho pôsobenia.

Pastorácia, to nie je žiadna taktika, ale svedectvo a poslanie. Je ohlasovaním Božej lásky, ktorá sa prejavila v Kristovi. "Ex auditu" - načúvanie, tak nazýva Sv. Písmo proces ohlasovania, ktoré vedie k viere. Človek je prijímacou anténou Božieho slova. Sv. Augustín hovorí, že je "docibilis Deo". Vnútorná odozva je tajupľná, závisí od stretnutia Božieho a ľudského slova. Sprostredkovanie tohto neprebádateľného zväzku sa docieľuje hlasom. Hlas nie je "slovom", ale nositeľom slova. "Hlas" však môže slovo aj zdeformovať.

Úlohou pastorácie Cirkvi je teraz, v živote a diele prepojiť "slovu" nejaký "hlas". Tu sa vynára problém jazyka. Človek myslí len na to, čo aktuálne zažil vo svete obrazov a zmyslových dojmov.

Pocitový život prevyšuje logické myslenie, čo je na jednej strane nebezpečné, na druhej to však môže byť aj uzdravujúce. Garandy píše: "Ustavičné plánovanie pribilo ľudí Západu na kríž." To neznamená, že by sme sa mali vrhnúť do iracionality, ale máme sa chrániť pred príliš mnohými ideológiami. Kresťanská skúsenosť je život, nie zapodievanie sa s pojmami. Boh, to nie je žiaden abstraktný pojem. On je nositeľom života, života Ducha, ktorý preniká do ľudského života a mení ho. Človeka treba brať v jeho celistvosti. Blížkosť Boha sa dotýka jeho vnútra a nechá aj z ubitého a rozptýleného srdca vytrysknúť prúd melódii. Keď do človeka vstupuje Boh, podnieti nekonečné chvály. Tento vnútorný, mystický úkaz, na ktorom majú podiel len niektorí, musí byť aj základom "ľudovej

pastorácie". Chcel by som uviesť niekoľko príkladov. Pri lektorovaní životopisnej knihy "Louis Marie Grignon de Monfort - mystický mariánsky básnik" od The dula Rey-Mermeta ma zvlášť inšpiroval opis priprav Monforta na ľudové misie. Kázanie, spovede a duchovné piesne boli ich najdôležitejšou súčasťou. Grignon de Monfort napísal nové texty na mnohé populárne melódie ľudových piesní. Napríklad mariánsku pieseň na melódiu "Un anatra spiegava le ali" - "Kačica rozprestrela krídla", alebo text na vyzdvihnutie chudoby na melódiu "Do vado a caccia" - "Idem na poľovačku" atď. Pritom objavil ne jeden spôsob spojenia sakrálneho s profánnym. V 20 000 veršoch, z ktorých niektoré sa spievali ešte o štvrtstoročie neskôr, rozvinul toto spojenie do nebyvalého rozkvetu. Takmer všetky svetské piesne zaodievá bez váhania do nových textov, malých teologických úvah, príbehov a vôbec do všetkého, čo poslúžilo misiám. Monfort si bol plne vedomý toho, že melódia môže pripomenúť profánnu text, na ktorý bola zložená. Napriek tomu volil túto cestu, aby pritiahol ľudí, čo sa mu aj podarilo. Hudba a rytmus mali preňho najväčší význam, oboje naplnil "novým slovom". To isté platí v ešte väčšej miere o "misionárskej činnosti" biskupa Alfonsa Mariu von Liguora, ktorý prostredníctvom zvlášť pre neho skomponovanej populárnej hudby ohlasoval dôležité a dodnes platné posolstvá. Silu populárnej hudby treba znovu odkryť, tak z formálneho ako aj obsahového hľadiska: už použitie kadencií, opakovaných rytmov a tonálnej modalít sú prvým krokom k trochu "ľudovejšiemu" svetu. Ľudové spevy prepožičiavajú posolstvu, ktoré vychádza zo srdca pekný, hoci občas nasladlý výraz. Je teraz úlohou skladateľov sprostredkovať životaschopné, obsahovo bohaté, výrazovo a po duchovno-etickkej stránke hodnotné posolstvá. Najskôr však treba vyriešiť ešte niekoľko problémov.

Musíme uchovať toto takmer univerzálne piesňové bohatstvo. Treba prekonať nie vždy opodstatnený odstup Cirkvi od tejto hudby. Predovšetkým však treba mať v úcte piesne, ktoré sa zdajú byť na prvý pohľad "zlé", "otrepané" a "únavné", pretože sú odrazom reality do tej miery, že si dovoľím vysloviť nasledovné tvrdenie: Všetky vyjadrovacie formy, vokálne aj inštrumentálne, ktoré sa podieľajú na duchovnom bohatstve sakrálnej hudby sú postavené na pilieroch dvojakých monodických vyjadrovacích foriem - gregoriánskom choráli a na určitých bezprostredných formách ľudovej tradície náboženských piesní.

Aj populárny piesňový repertoár má svoju estetiku, ktorej význam možno ani netušíme. Verím, že nebudem nesprávne interpretovať evanjelium, ak zdôrazním, že určitý jazyk je "skrytý pred učeními a múdrymi, avšak prostým a chudobným v duchu je známy". Pravosť liturgického úkonu nie je až tak závislá na komplikovaných preduchovnených formách spevu, ako skôr na dôstojnej, aktívnej a spoločnej účasti všetkých. Veriaci vyjadrujú prenikavým spôsobom - a bez ladičky - radosť, pozdvihnutie a jednotu srdca. Mnoho spevov sa stáva súčasťou "tradície", sú teda pripomienkou, duchovným sprostredkovaním a sprítomnením určitého diania. Nábožná duchovná pieseň nepozná ideologicko-estetickú kultúru predpojatosti, ako napríklad klasická polyfónia alebo nejaká "Missa solemnis" atď. Skôr sa vyznačuje nepredpojatou "dórskeho tanca", biblického jasnania a spolupatričnosti, ktorá sa prejavuje v oslave Boha pozaunami, tympanmi a harfami, flautami i strunovými nástrojmi, skákavým tancom a zvučiacimi cimbalmi.

Tak vyzdvihuje 150. žalm završenie každého spevu, chválospev Bohu a uzatvára knihu žalmov nasledovným veršom: "Všetko, čo dýcha, nech chváli Pána. Aleluja!"

Áno! Všetko, čo má v sebe život, nech chváli Pána. Spev chudobných je ozveňou ich srdca a úzkostlivým volaním k Bohu. V kostole sa cení nie umenie niekoľkých, ale spev všetkých. Znamená to azda, že "schola" už nemá žiaden význam? (Poznámka: schola v zmysle jedno - alebo viachlasného speváckeho zboru.) Nie, keďže liturgia nemôže pojať všetky vyjadrovacie formy veriacich naraz, získava "schola" chvályhodné a pedagogické poslanie, ktoré je navyše zasadené do kultúrneho prostredia. Z pohľadu pastoraácie je však nesprávne, keď si nejaká "schola" alebo mládežnícka skupina vytvára v liturgii odstup od zhromaždenia alebo predstavuje samu seba. Liturgia je v prvom rade "animus", až potom slávnostný úkon. Tento Duch nepotláča nikoho, ale vtáhuje do seba všetkých. Ako množstvo pestrofarebných kvetov na lúke, tak musia v slávnostnej, živej liturgii všetci spoločne, alebo striedavo sa zjednocujú v chválospevoch, napriek rôznym jazykom zažiť spoločenstvo.

"Cirkevní hudobníci nech komponujú skladby s vlastnosťami pravej posvätej hudby, ktoré by mohli spievať nielen väčšie spevácke zbory, ale ktoré by vyhovovali aj menším zborom a napomáhali by aktívnu účasť celého zhromaždenia veriacich."

Úlohou každej liturgickej hudby je ohlasovať radostné Božie posolstvo a súčasne byť hlasom ľudského utrpenia. Ona ho ohlasuje a skrášľuje, vyvyšuje a stesňuje, zjednocuje a zachováva. V čase, keď sa zdá byť hudba nepochopiteľnou, musí vyrásť nová tvorivá sila. Je úlohou "duchovných pastierov" urobiť všetko pre to, aby umenie dospelo k hudbe, v ktorej sa navzájom prenikajú slovo a srdce.

Naskytá sa otázka, ako by sa mohla liturgia stať ľudovejšou bez toho, aby sa ubralo z jej "tajomstva". Liturgia by sa nemala obnovovať len z historicko-archeologického uhla pohľadu, ale tak, aby ju pochopili a prijali za svoju všetky národy a aby sa stala ich výrazom. Každý národ má svoj vlastný jazyk, svoju identitu, svoj myšlienkový svet. Všetkému tomu môže hudba prepožičať výraz, keď bude odrážať jeho srdce a rytmus jeho vlastného kríža a jeho vlastného zmŕtvychvstania.

Chcel by som zakončiť myšlienkou veľkého, snád' najväčšieho teológa našich čias, von Balthasara. Hoci na našu tému nenapísal žiadnu obsiahlejšiu prácu, dotýka sa jej vo všeobijajúcom duchu svojej teológie, ktorá harmonizuje s aktuálnym duchovným postojom avšak bez nadbiehania kultúrnym tendenciám a je celá venovaná prehĺbeniu a uchovávaniu Zjavenia. Svoju teológiu rozdeľuje do tryptichu obsahujúceho nasledovné východiská:

- Eстетика teológie: vnímanie Božského, ktoré sa prejavuje vo svete.
- Dráma alebo Božie pôsobenie: myslí sa Zjavenie nie ako objekt pozorovania, ale ako pôsobenie Boha vo svete.
- Logika teológie: pozoruje Zjavenie a pôsobenie Boha v slovách a pojmoch.

V prvom dieli estetiky teológie, ktorému dal nadpis "Náhhera", menuje niekoľko argumentov: Bytie sa stáva zjavným a obdivuhodným až v svetivom obraze krásna. To platí aj pre Zjavenie. Kresťanské posolstvo je v podstate posolstvom lásky, ktorá je neoddeliteľne spätá s krásou. Napokon zdôrazňuje, že v estetickej intuícii je nezištne obsiahnuté jedno aj druhé. Váha spevu v pastoraácii má teda svoj teologický základ. Vyplyva to aj zo slov sv. Augustína (Disc. 256, 1., 2., 3., P.L. 38, 1191-1193), ktorými by som chcel skončiť: "Spievajme, ale nie preto, aby sme sa uspokojili alebo zabudli na námahy. Spievajme ako pútnici. Spievaj, ale choď. Spievaj, aby si si uľahčil námahu cesty, ale v speve sa neoddávaš lenivosti. Spievaj a choď!"

Z nemčiny preložil
Peter Ruščin

Kresťanská mládežnícka hudba

FESTIVAL VERÍM PANE '95

Všetko sa začalo 11.8.1995 o 16⁰⁰ v kostole v Považskej Bystrici slávnostnou svätou omšou. Kostol bol plný mladých ľudí. Pri svätej omši spieval detský spevokol z Novej Dubnice, ktorého vedúca ho nazvala jednoducho "Boží šramot". Predviedol, ako by asi mohli vyzerať piesne k liturgii za účasti detí.

Keď potom o 18⁰⁰ začalo v amfiteátri predstavenie rockovej suity "Prosby" Luciana Bezáka, zdalo sa, že je všetko v najlepšom poriadku. Po Lucianovom projekte sa predstavil so svojim rockovým projektom "Tvoj svet" Marián Milučký. Prvý zádrhel sa objavil v podobe skupiny Bonas zo Zvolena. Nie, že by hrali zle. Naopak. Hrali dobre! Ale keď uplynulo 25 minút určených pre ich vystúpenie a oni nie a nie skončiť, musel som ich prerušiť. Žiaľ, nevšimli si v propozíciách časový limit určený pre vystúpenie. Bonas vystriedal Procesor zo Zákamenného a potom sme sa rýchlo presunuli do kostola na predstavenie muzikálu "Pilátova žena" autorov Igora Baara a sestier Beaty a Janky Daňových. V pôstnom a veľkonočnom období s ním vystupovali vo viacerých kostoloch Slovenska a dnes, keď sa po niekoľkmesačnej prestávke všetci účinkujúci zišli na skúšku, mali obavy, ako to dopadne. A ako to dopadlo? V nabitom kostole (viac ako tisíc ľudí) odohrali mladí z farností Kalvária a Lamač spolu s bohoslovcami bratislavského seminára perfektné predstavenie. Po muzikáli sme všetkým rozdali sviečky a pod vedením Anetky Szabovej začala piatková modlitba Taizé.

Sobota sa rozbehla veľmi pekne. Najskôr sme s technikmi a dievčatami odviezli praktikáble z kostola do kina. O 8³⁰ sa začala spoločná modlitba, po nej svätá omša a duchovná obnova. O 14³⁰ popoludní som už stál na pódiu a zahajoval druhý koncertný deň. Dnes ho začínal akordeónový súbor Melódia z Považskej Bystrice. O 15⁰⁰ som stál na úplne inom pódiu (v Dome kultúry) a tam som otváral prvé predstavenie muzikálu nitrianskych bohoslovcov "Jozef egyptský a my", ktoré hrali aj o 18⁰⁰. Obe predstavenia boli vypredané a diváci z nich odchádzali nadšení.

Menej nadšený som bol ja, lebo spojené spevácke zbory z Banskej Bystrice a Veľkého Rovného, ktoré mali vystúpiť po skupinách Lodáto z Bratislavy a Bratia z Púchova neboli kompletne. Ich vedúci (opäť Marián Milučký, mimochodom autor piesne "Boh-Láska", ktorú sme všetci spievali Svätému Otcovi na stretnutí s mládežou v Nitre) šiel ako organista hrať na sobáš. A tak som narýchlo zháňal kapelu, ktorá by zaplätala diery v programe. Lenže nikomu sa ne-

chcelo. Každý sa držal pôvodného časového harmonogramu a skupiny, ktoré mali vystupovať večer, neboli kompletne. Marián sa nakoniec objavil a banskobystričania v programe, ktorý nadväzoval na vystúpenie z roku 1994 mohli nastúpiť.

Ďalej už šlo všetko perfektne. Náladu začal stupňovať tvrdší bratislavský Yzop (ktorý mal trochu problémy so spevom), ďalej obnovený bratislavský Malý Princ a Church mouses (v novej zostave ale stále s "Prckom"). Hoci sa už riadne zotmelo a čas pokročil, do amfiteátra stále prúdil zástup ľudí. Keď sa na pódium postavila Janka Daňová so svojou vyno-

venou skupinou, bolo v hľadisku už viac ako tritisíc divákov. A Janka nenechala nikoho na pochybách o tom, kto je dnes na Slovensku v KOHM (kresťanský orientovaná hudba mladých) číslo jedna. To, čo sa podarilo jej, pred ňou ani po nej už nikto nezopakoval. Všetci (aj tí najvzdialenejší diváci) stáli, skandovali a tancovali. Nebolo čo závidieť nikomu, kto mal prísť po nej. Prišiel však tatranský Adriel vo svojej premiére na VP a nesklamal. A že to bol doslova hviezdny večer, v ktorom striedali len delostrelci ťažkých kalibrov, potvrdilo aj vystúpenie bratislavského Kompromisu. Ten využil svoje vystúpenie rovnako ako pred rokom na krst novej kazety. Krstným otcom bol opäť Jozef "Giuzo" Litavec SDB a "sudičkami" d.p. Rudolf Daňo a ja. Večer sme zakončili spevom piesní chvál.

V nedelu som od rána fungoval ako normálny kaplán - mal som farské sväte omše. A tak som videl iba vystúpenia domácich zborov Diamant, Terra sancta a košických Južanov. Počas vystúpenia dubnického Orémusu a Záhorákov - Fredákov som mal druhú svätú omšu a úlohu moderátora prevzal na chvíľu Igor Baar. Na pódium som sa vrátil spolu s Lúčom (bývalá "Banda čuduj sa") z Kónskej, privítal som aj Rosae Mariae zo Šaština a detský zbor Mária z Trstenej.

Pri spoločnej svätej omši o 14³⁰ hral dubnický Orémus. V kázni som rozprával o svojom staronovom objave - o očisťovaní lásky od sebeckva utrpením. (Táto myšlienka sa stala i jednou z dvoch nosných myšlienok temné Šanca pre lásku.) Po svätej omši sa mladým hudobníkom prihovril aj biskup František Rábek.

Z festivalového vystúpenia Atlanty

ŠANCA PRE LÁSKU '95

Festival sa skončil, ale program v amfiteátri ešte nie. O 17⁰⁰ začal prvý koncert jedenásťdňového koncertného turné Šanca pre lásku. Bol to taký normálny festivalový koncert. Jednotlivé skupiny prišli, zahrali a odišli. (To som ešte netušil, že už od pondelka bude všetko úplne inak.) Do večerného koncertu som vsunul aj krátke vystúpenie skupiny Bonas - ako náhradu za piatkové zrušenie.

Samotný koncert bol veľmi zaujímavý. Napríklad ako vokalisti v združení "zboru židov z Kány Galilejskej" sa okolo pesničkára Stanleyho objavili Ing. Pavol Bulla (vydavateľstvo Cantate), "Giuzo" a Janka Daňová. Janka tiež neopakovateľným spôsobom zaspievala vokály aj skupine Trenčiansky bazár (v piesňach, ktoré s nimi naspievala na ich novú kazetu "Hovorila"). To bolo zároveň jej posledné vystúpenie na "Šanci", lebo ráno odchádzala do tábora so svojím zborom z Kalvárie.

V pondelok to v miestach konania festivalu vyzeralo zaujímavovo. Večer predtým som zabudol vyhlásiť brigádu a tak na to, aby som dal do poriadku dve školy, Katolícky dom a amfiteáter mi zostalo asi dvadsať mladých z farnosti Boboty, desať Kočkovanov a zopár domácich, čo bolo "zúfalo" málo. Nakoniec však všetko dobre skončilo a ja som mohol odovzdať požičané priestory načas a v poriadku.

Nová Dubnica

Úplne vyčerpaný som si popoludní sadol do auta a presunul som sa do Novej Dubnice. Ostatní účastníci koncertného turné Šanca pre lásku sa už po dobrom obede ubytovávali v triedach Základnej cirkevnej školy. O 15⁰⁰ sme mali svätú omšu v novoposvätenom liturgickom priestore v Novej Dubnici (kostol sa ešte len stavia). S napätím sme čakali na 17⁰⁰- začiatok koncertu, lebo Nová Dubnica predpokladala prázdnu sálu kina Panorex a okrem mňa tu bol doma i Trenčiansky bazár. Kuvičie hlasy sa napokon ukázali ako plané. Kino síce nebolo nabité, ale bolo takmer zaplnené a deti zo zboru Boží šramot v prvej rade dokázali po celých päť hodín udržiavať vynikajúcu atmosféru. A účinkujúci? Od tohoto okamihu sa z jednotlivých skupín: Amfortas, Atlanta, Trenčiansky bazár, Stanley, Stano Košč a Bratia kapucíni (Sába sa k nám pripájala až v Spišskej Novej Vsi) začalo nebadane vytvárať jedno výborné spoločenstvo.

Banská Bystrica

Na druhý deň nás čakal presun do Banskej Bystrice. Cestovalo sa rýchlejšie a spoľahlivejšie ako vlni a tak nás ani takýto dlhý presun nedesil. Banská Bystrica nás privítala postelami na internáte a perfektným obedom v športovej škole. Prekvapením bola pre nás i sála kina Urpín. Nové, priestrané pódium, na rozdiel od minulého roka dostatok elektrického prúdu pre zvuk a efektové svetlá. Všetci sme sa tešili i na výbornú atmosféru, akú sme zažili pred rokom.

Čadca

Z Banskej Bystrice sme sa presúvali do Zborova, kde nám d.p. Milan Potočiar pripravil stravu aj ubytovanie vo svojom "exercično-výletnom" dome (bývalej škôlke). Najskôr sme mali svätú omšu, po nej obed a spoločný nácvik! Nešlo síce o hymnu turné (akou bola vlni pieseň "Šanca pre lásku"), ale chceli sme urobiť radosť zboru Dominik, ktorý nám v tomto roku pripravuje koncert v Košiciach. Zišli sme sa v "spálni" chlapcov (jedna obrovská trieda) pod vedením Igora Baara a nový detský zbor Dominik bol na svete. Ani sme sa nenazdali a museli sme sa presunúť do Čadce, do Domu kultúry. Čo k tomu dodať? Nabitá sála a perfektná atmosféra.

Spišská Nová Ves

Čo povedať ku koncertu? Paráda! Plná sála, výborná atmosféra. Už sa zaužívalo, že na záver koncertu spievame všetci spoločne pieseň "Tebe patri chvála". A bolo pekné sledovať, ako sa k nám všetci pridávajú. Len tie zmätky na pódium (stále noví hostia v kapelách bez upozomenia zvukárov) dovedli k "miernemu napáleniu" aj takého kludného človeka, akým je náš zvukár Pavol Prockl. A ešte jeden krásny zážitok: po koncerte v telocvični väčšina účastníkov Šance spievala spoločne kompletórium. Bez náboru, bez nútenia - len tak, z radosti, že sme spolu.

Prešov

Prešova som sa po skúsenostiach pred roka bál najviac. A ukázalo sa, že nie nadarmo. Malí sme síce k dispozícii Mestskú halu, ale nie zadarmo, ako sme pôvodne plánovali. Ďalej nebola zaistená strava no a korunou všetkého bolo, že v Prešove o koncerte takmer nikto nevedel! To nikomu na klude nepridá! Napokon sa časť problémov vyriešila. Obedy aj večere som kúpil priamo v Mestskej hale (čo bol krutý zásah do rozpočtu). Jediné, čo bolo napokon smutné, bola prázdna hala. Tých tristo divákov sa v nej stratilo. Ale zato vytvorili perfektnú atmosféru, takže sa nám ani odtiaľ nechcelo ísť preč. Na druhý deň ráno sme mali svätú omšu v úplne novej kaplnke u sestričiek.

Košice

Do Košíc sme sa tešili - na členov zboru Dominik. Veľmi nám tento rok chýbali. Pripravili nám výborný obed. Len Dom umenia sa celý nezaplnil. Ale aj tak tam bolo nejakých päťsto - šesto divákov. A tradične pekná atmosféra. Keď sme na záver zahrali ich pieseň "Božia láska v nás" (Šalenstvo), radosť bola úplná. Len to lúčenie - keby tak nebolo.

Žarnovica

V Žarnovici sa objavila kríza. Ako sa prejavovala? Na pódium spievala falošne aj Atlanta, Stanley zabudol text a všetci sme mali zo všetkého úžasnú zábavu (psinu). Na druhý deň som nechal "deti" spať do 8⁰⁰, lebo svätú omšu sme mali až o 9⁰⁰ v kostole. Po nej raňajky a odchod do Vrútkov.

Vráble

Vo Vrábľoch sa "Šanca" poobede vybláznila - na ihrisku sa hral futbal. Kapucíni v habitoch a bosí, ostatní kto ako vedel. V programe sme urobili ďalšie zmeny: Stanley dával vždy ako prídavok pieseň "Adam a Eva", kde v závere spieva: "mal si my dať milý Pane, miesto Evy radšej delfína". Tak sme ho pri posledných slohách na pódiu obstúpili a pri slovách "...delfína" mu Mária Podhradská strčila do rúk nafukovacieho delfína. Tento fórik sme potom opakovali na každom koncerte.

Tmava

Na druhý deň nás čakala Tmava. Tej sme sa obávali. Veď keď sme naplnili košický Dom umenia, čo bude tu v Dome kultúry, keď Tmava je známa tým, že na podobé akcie nechodí. Opäť omyl. Sála sa naplnila. A atmosféra? Vynikajúca!

Bratislava

Z Tmavy sme šli hneď do Bratislavy. "Šancu" si rozobrali na nocľah jednotliví členovia Atlanty, Igor Baar a Katka Mišíková. Zvyšok spal na fare v Lamači. V nej sme sa všetci zišli na druhý deň na obed, ktorý varili naše "farské" kuchárky. Popoludní som na poslednej spoločnej svätej omši (takej rozlúčkovej) pripomenul zásadu, že pre KOHM je podstatný duchovný aj umelecký rast, inak s tým môžeme skončiť.

Kedysi dávno sme s Mariánom Masárom (Trenčiansky bazár) snivali o tom, že raz v budúcnosti možno vypredáme PKO. Ten sen sa v stredu, 13. 8. 1995 stal skutočnosťou. Presne o 17⁰⁰ som stál na pódiu pred takmer vypredanou estrádnou sálou PKO a otváral som náš posledný koncert. Prišlo okolo tisícšesťo divákov. Neuveriteľné. A stalo sa mi to, čo dovtedy ešte nikdy. Dostal som strach. Aké to bude publikum, ako bude reagovať a pod. Ale všetok môj strach bol zbytočný.

Bratia kapucíni (dnes s rozladenou gitarou), s ktorými už hrala aj polovica kapely Stana Košča a Stanley, rozbehli koncert na plné obrátky. Na rozdiel od ich kazety, ktorá sa nesie v pomere vážnom tóne, na koncertoch striedali vážne výpovede o prežívaní povolania s humornými vsuvkami (brat Michal ako "taliansky" kapucín Michael Špagetini a jeho bláznivá taliansko-šarišská pieseň o balíku s prádlom, p. Ondrej-Lazar s harmonikovým sólom z divokého západu, či jeho prídavok, slovenská balada o poslušnosti s tragickým koncom "Kohútik

Spoločné muzikovanie počas oddychu

jarabý" odpálená v štýle "tvrdé čikágske blúz" vyvolávali salvy smiechu).

O *Atlante* ani netreba hovoriť. Je už pomerne známa. Menej známy je jej prechod od básni Milana Rúfusa k vlastným textom (Maroš Kachút). Ich nové piesne stále viac smerujú od folku k niečomu, čo by som nazval "art-rock".

Stanley dnes krstil svoju kazetu. Ako všade, i tu zabával celé publikum (na účet svojich spoluhráčov) a tak sme mu to vrátili v piesni "Kána Galilejská", ktorú sme prekrstili na "Vino", lebo ako "zbor židov" sme nastúpili všetci zahalení do bielych plachtiet. A dostal delfína.

Stano Košč hral ako obvykle a znelo mu to opäť lepšie ako na nahrávkach. Aj tu naučil celú sálu spievať: "Pán je môj pastier, nič mi nechýba".

Po prestávke nastúpila *Sába* s Lucianom Bezákom. Bola jednoznačne najzohranejšou skupinou celého tumé. Nové Lucianove piesne sú textovo náročnejšie a hudobne premyslenejšie. V obsadení klávesy (bez sequencera), basa, gitara, bicie a spev hrá *Sába* vynikajúcu hudbu! Na koncertoch však doplatila na tradičný problém rockových skupín - ako dosiahnuť, aby tí vzhodu počuli dobre a tí vpredu neboli "ohučaní". Pri väčšej hlasitosti sa totiž stráca "čitateľnosť" hudby a zrozumiteľnosť textov.

Sábu vystriedal *Amfortas* - skupina bohoslovcov z bratislavského seminára. Keď mi pred časom dali svoju novú kazetu na recenziu, nemal som odvahu niečo napísať. Hudba i texty ma jednoducho neoslovili. Úplne inak však znejú ich piesne na pódiu! Hudobne sa nič nemení (sequencer a spev), ale tanec, pantomíma, sprievodné slovo a živý kontakt s publikom dávajú odrazu ich piesňam zmysel, ktorý diváci veľmi dobre chápali. Bolo prekvapujúce, ako spontánne reagovali a akú perfektnú atmosféru dokázal *Amfortas* vytvoriť.

Trenčiansky bazár predstavil piesne zo svojej novej kazety a dokázal, že i rock môže byť modlitbou.

No a keď sme všetci spolu hrali "Šalenstvo" od Dominika a záverečnú "Tebe patrí chvála" tak celé PKO stálo s rukami nad hlavou.

Na úplný záver mi "moje podarené detičky", čiže celá "Šanca", poďakovali (s čím som vôbec nepočítal) a dali mi bieleho plyšového slona - chobotu.

Záver

Tak to boli festival Verím Pane '95 i Šanca pre lásku v skratke. Mne priniesli veľa radostného poznania o kráse mnohých charakterov i vzťahov v kresťansky orientovanej hudbe mladých. S mnohými som prežíval ich bolesti a spolu sme sa učili, že Boh v nás očisťuje našu lásku od sebeckta práve bolesťou, utrpením. Učili sme sa spolu, že byť kresťanom znamená žiť svoj život naplno a naplno sa vyhýbať hriechu. Naučili sme sa, že pri KOHM je podstatný spoločný duchovný i umelecký rast a že ten sa prejavuje aj vo vzťahoch v spoločenstve. A toto všetko sme sa snažili odovzdať tým, ktorí chodili na naše koncerty.

Pred festivalom Verím Pane '95 som si hovoril: "Dobre. Festival by sme mali robiť aj naďalej. Ale je treba poradiť i koncertné tumé? Nie je to zbytočné? " Dnes, keď sú obe podujatia už za mnou, môžem povedať len jedno: "Teším sa na stretnutie s Vami na festivale Verím Pane '96 či na koncertoch koncertného tumé Šanca pre lásku '96".

Juraj Drobny

Čaká nás festival VERÍM PANE '96

Festival Verím Pane '96 by mal mať úplne novú koncepciu. Jej návrh teraz predkladáme širokej hudobnej verejnosti na posúdenie.

Návrhy: Ak máte k návrhu pripomienky, protinávrhy, budeme radi, keď nám ich čím skôr pošlete.

Fotografie: Pre pripravovanú rozsiahlejšiu publikáciu VP by sme prosili tých, ktorí vlastnia fotografie z festivalov VP a z koncertov Šanca pre lásku, aby nám ich zaslali.

Informácie: Z toho istého dôvodu by sme vedúcich (členov) zborov, skupín, vydavateľstiev, štúdií prosili o okamžité zaslanie nasledujúcich materiálov:

- a) vznik, vývoj a súčasný stav zboru, kapely, festivalu, nahrávacieho štúdia, vydavateľstva a podobne
- b) fotodokumentáciu
- c) diskografiu (ponukový list)
- d) kontaktnú adresu
- e) u osôb aj osobné údaje (dátum narodenia, zamestnanie, adresa a podobne)

V brožúre budeme predstavovať telesá i osobnosti (aj keď oni sa zo skromnosti za osobnosti nepovažujú!). Tých, o ktorých sa už písalo v brožúrach minulých ročníkov VP prosíme len o aktualizáciu údajov a doplnenie fotografií. (Najlepšie je poslať všetko na disketách 3.5" v programoch T 602, Ami Pro a podobne.)

Články: Ak si myslíte, že máte čo povedať ostatnej kresťanskej hudobnej mládeži, budete mať v novej brožúre priestor i pre Vaše články. Píšte. Nečakajte do poslednej chvíle. Potom sa nám stane to isté, čo v tomto roku - brožúra k festivalu VP '95 vychádza až dlho po jeho skončení. A to je prinajmenšom trapas.

ADOREMUS: Nezapomnite odobrať, čítať a prispievať do tohto časopisu. Objednať si ho môžete na adrese: ADOREMUS, Hlavná 1221, 952 01 Vrábce.

Prihlášky: Prihlášky na festival dostanete u mňa. Budem ich poslať až v roku 1996. K účasti na festivale je okrem demo-kazety nutné poslať aj texty ku skladbám a akordy, prípadne noty.

Financie: VP '96 sa môže uskutočniť podľa novej štruktúry len za tých podmienok, ak zoženiem dostatok finančných prostriedkov. A to je problém.

a) **samofinancovanie:** Preto mám takýto návrh. Boli by ste ochotní zúčastniť sa na festivale VP '96 aj za tých podmienok, že by ste museli platiť zhruba 60 Sk na deň? Čiže 360 Sk za celý festival?

b) **financovanie sponzorom:** Ak zoženiem peniaze niekde inde, účastnícky poplatok nebude treba platiť

c) **starý model:** Ak väčšina z Vás nebude súhlasiť s účastníckym poplatkom a mne sa nepodari zohnať peniaze iným spôsobom, uskutoční sa festival tradičným spôsobom ako trojdňový.

Termín: Aby ste si mohli plánovať prázdniny, festival sa uskutoční 12.8.-18.8.1996 (16.8.-18.8.1996) asi v Považskej Bystrici.

Semináre

a) **Cieľ seminárov:** Každý deň by sa konal(i) seminár(e), na ktorom(ých) by sa rozoberali vystúpenia z predchádzajúceho dňa s odborníkmi (hudobníkmi, lingvistami, teológmi ...) s cieľom poukázať na to, čo v nich bolo dobré a zlepšiť to, čo ešte nie je celkom dobré. Semináre by boli verejné.

b) **Podmienky pre prácu:** Aby mohli semináre skutočne účinne pracovať, je nutné, aby každý súbor, zaradený do programu, poslal vopred texty piesní svojho vystúpenia s akordovými značkami (prípadne s notami).

c) **Lektori:** Aby mala práca v seminároch zmysel, potrebujeme kvalitných lektorov. Navrhните.

Duchovná obnova

Bolo by vhodné, aby sa všetci účinkujúci zúčastňovali na duchovnej obnove. Bez duchovného rastu je všetko ostatné nanič. O jej vedenie prosím znovu d.p. Milana Potočiara.

Pracovné dielne

Ďalšou novinkou, ktorá by mala pomôcť nášmu kvalitatívnemu rastu sú pracovné dielne (workshopy).

a) **Hudobná skupina:** Pracovná dielňa v sále kina od utorka do piatku vrátane. Na pódiu by bola postavená klasická aparatúra (PA, kombá, bicie ...). Cieľom tejto dielne by bolo vyskúšať si prácu v kapele pod vedením profesionálnych hudobníkov (basa, bicie, klávesy, gitara, midi, spev a podobne) a tiež trochu objasniť temno v názoroch na "kresťanský" rock a podobne.

b) **Taizé:** Pracovná dielňa v piatok v kostole. Pod vedením tých, ktorí priniesli Taizé na Slovensko a rozvíjajú tento spev dodnes sa zoznámime so vznikom samotného fenoménu Taizé, spôsobom prípravy modlitby a nacvičme piatkovú večernú modlitbu.

c) **Piesne chvál:** Pracovná dielňa vo štvrtok a v piatok v sále Katolíckeho domu. Počas nej sa oboznámime s "filozofiou" piesní chvál (praise and worship), nacvičme mnohé z nich a naučíme sa, ako ich používať pri modlitbe.

d) **Liturgia:** Pracovná dielňa v utorok, stredu a vo štvrtok v kostole. Pod vedením odborníkov sa budeme učiť pripravovať spev pre liturgiu, vyberať piesne, nacvičovať zbor. Budeme sa venovať aj "mládežníckej" liturgii.

e) **"Ukazovačky":** Pracovná dielňa v utorok a stredu v sále Katolíckeho domu. Naučíme sa piesne, ktoré sú spojené s pohybom a môžeme ich využiť na výletoch, pri vyučovaní náboženstva, na "stretkách" a podobne.

f) **Muzikál:** Pracovná dielňa v utorok až piatok v sále Domu kultúry. Pod vedením profesionálnych lektorov a za prítomnosti autorov si rozoberieme už existujúce muzikály (video ...), budeme hovoriť o témach, dramaturgii, hudbe, tanci, choreografii, réžii atď.

g) **Ozvučovanie:** Pracovná dielňa sa uskutoční v sobotu v amfiteátri. Jej úlohou bude osvojiť si základy práce so zvukovou aparatúrou, mikrofónmi ...

Koncerty

Na festivale chcem dať čo najviac príležitostí k vystúpeniam. Preto budú jednotlivé vystúpenia od utorka do štvrtku na troch miestach naraz. Od piatku začína už tradičný program v amfiteátri.

Dĺžka vystúpení: Dĺžka jednotlivých vystúpení zostáva nezmená -25 minút. Ak chce niekto dlhší čas pre svoje vystúpenie, musí o to požiadať vopred v prihláške.

Juraj Drobny

Prihlášky obdržíte na nasledovnej adrese, kde môžete poslať aj svoje návrhy a pripomienky: **Juraj Drobny**

**Vrančovičova 58
841 03 Bratislava
(pozn. redakcie)**

Živá vrava mladých a napäté ovzdušie vo vestibule DK Zrkadlový háj v Petržalke večer 1. decembra dávali tušiť, že kultúri pracovníci istotne pripravili zaujímavé podujatie. Na koncerte duchovnej hudby sa malo predstaviť viacero hudobných formácií, ktoré sem prišli nielen pobaviť a dobre "naladiť", ale predovšetkým vzdať hold nášmu Pánovi.

Koncert nezačal presne v naplánovanom čase o 19⁰⁰, ale o 20 minút neskôr. Tento menší organizačný lapsus prítomní diváci dávali najavo potleskom a netrepezlivým skandovaním. V danom napätom okamihu vyšli na pódium členovia skupiny *Kompromis* (prvýkrát). Spevák, speaker a "sprievodný gitarista na španielke" Richard Čanaky ihneď upútal prítomných svojou bezprostrednosťou a prirodzeným šarmom. Zmysel koncertu vyjadril príhodou o kráľovi. Kráľ obetuje svojho syna, aby zlikvidoval žalobný úpis, na ktorom figurujú všetci príslušníci jeho národa. Na túto príhodu vhodne nadväzovala prvá skladba večera *Kráľ Baránok*. Nápaditý a melodický refrén tejto i nasledujúcej piesne *You are my Got* odmenilo obecenstvo spontánnym potleskom.

Prvým hosťom programu skupiny *Kompromis* bolo vokálno-inštrumentálne trio *Arthos* v obsadení D. Kolárová, P. Mozola a E. Žák. "Skupinka" sa prezentovala štyrmi piesňami. Pán Ježiš ma miluje a požehnáva - znelo krédo prvej z nich s názvom *Požehnanie*. Ucelenosť formy, príjemná melodičnosť a prívetivosť speváckeho prejavu D. Kolárovej však miestami narušila neistota mužského vokálu, ako aj rytmická nejednotnosť a nekompaktnosť, spôsobená snád i nedostatčnou kvalitou zvukovej techniky. Skladba *Počúvaj pieseň* má byť výzvou pre mladých, aby sa preorientovali zo svetského komerčného ošiaľu do duchovného kultúrneho sveta. (Kiež by si to oslovenie vzali k srdcu.) Pán Ježiš nám nebráni niesť svoj kríž v živote - zaznelo motto ďalšej piesne *Beriem svoj kríž*. V poslednej skladbe *Biely kamienok* išlo o pokus vykresliť poslucháčovi predstavu o nebi, kde sa vraj dostaneme... Vo sfére sympatických pokusov zostalo aj (trochu škôľacke, inak celkom slušné) kontrapunktické vedenie hlasov rezonanzijného charakteru v poslednej piesni. Vcelku vyznelo vystúpenie skupiny sympaticky. Piesne však boli poznamenané značným schematizmom v melódii, harmónii a v umeleckom stvárnení textov, i keď s úprimnosťou výpovede.

Kapelník *Kompromisu* sa opäť (druhýkrát) ujal slova a rozhovoril sa s dávkou humoru o zdravotných ťažkostiach a indisponovanosti členov skupiny. Našťastie ich vtípkovanie neopustilo ani v tomto chúlťostivom stave a publikum sa im odvdáčilo výbomou atmosférou. Druhý hudobný blok uviedli kratšou (pre skupinu typickou)

Kompromis a jeho hostia

piesňou *Chválospev*. Skladba *Právo na lásku* bola venovaná všetkým (i nenarodeným) deťom, ktoré majú právo tak na lásku, ako i na samotný život. Verše štvorhlasného refrénu v americkom pop-štýle "fili-sound" zneli: "Za každé dieťa prosme zas, aby už skončil zápas náš". Opätovne sa vyskytujúce technické nedostatky vokálov neubrali na úspešnosti piesne, ktorú odmenilo nenáročné obecenstvo aplauzom. Úspešnosti i pohode tejto časti koncertu pomohli i nežné výkriky maličkého dievčatka, ktoré zrejme speváka poznalo a preto svojsky komunikovalo. Nasledujúca malá show s prizvaním "kolegov - percussionistov" sprevádzala priebeh piesne *Sen o šťastí* v akomsi "univerzálnom country". Sympatický pokus (konečne!) o spirituál v strednej časti však stroskotal na nedostatkoch v intonácii a frázovaní. Mladučká speváčka Miška sa predstavila ako schopná hudobníčka vo veselej piesni *Priateľ*. Tu skupina dokázala, že sólovo im to predsa len ide lepšie. Pieseň *Ježiš* vyjadruje slabosti (zaslepenosť, ľahostajnosť i malovernosť) ľudí. Čistý dotyk interpreti venovali všetkým zaľúbencom pod vianočný stromček. Z hudobnej stránky pieseň dokumentovala kompozičnú nevyhranenosť, roztrieštenosť a prílišný štýlový rozptyl jej "kompozitora": od folku, country, rhythm and blues cez pop až k ojedinelým prvkom "iných múz". Drobné rytmizovaný sprievod na španielke na "quasi" americký spôsob, veľké i malé septakordy v harmonickom klišé, intonačné a rytmické nedostatky, ale i spontánnosť spevu, údernosť formy a chytľavosť melódie - to všetko sú hlavné črty nielen poslednej piesne tohto bloku, ale i celého vystúpenia skupiny *Kompromis*.

Ďalším hosťom večera bolo zoskupenie hudobníkov, ktorí sa nazvali *Sui generis* v tomto obsadení: Ivan Matúšek - gitara, Juraj Kamenca - klavír (spev), Gitka Matúšková - husle, Czaba Czendes - percussie, Stano Stehlik - flauta, Ivan Galanský - basová gitara a Jarmila Javorková - spev. Od momentu ich vstupu na pódium sa dalo vycítiť, že po hudobnej stránke pôjde o zrelšiu a vyhranenejšiu tvorbu. Štýlová orientácia v duchu latin a pop-jazzu sice málo korešponduje so zásadami sakrálny hudby, avšak presvedčivá interpretácia skupiny do istej miery rozptýlila túto

nedôveru v daný žáner. Kompozično-aranžérska stránka však často zaostávala za interpretačnými výkonmi. Nevyhla sa harmonickým klišé (napríklad v piesňach *Moje meno* a *Nite*), fádnosti aranžmán a intonačným nedostatkom v mužskom speve. Na druhej strane presvedčivé inštrumentálne sóla (napríklad flautové sólo v piesni *Alebo*), improvizovaný scat, kontrapunktické vokálové partie speváčky v piesni *Nápis* (škoda, že nespievala viac), vkusné percussie (*Vráť mi tvár*), "utlmenosť" prílišného štýlového rozptylu a celková súhra - to sú pozitívne črty vystúpenia *Sui Generis*.

Stanley a spol - najspomejší interpret večera. Hodnotiť piesne z jeho kuchyne z čisto hudobnej stránky by nemalo zmysel - nezostal by "kameň na kameni", jednoducho "čundrácka muzika". Tu je však na mieste zdôrazniť veľký autorský vklad do úprimnosti textov a ich intepretovanie prostredníctvom hudby. Čím upúta va poslucháčov Stanleyho tvorba? Nie je to technickou dokonalosťou a poetikou, ale priblížením sa k reálnemu životu, úprimnosťou výpovede dnešných ľudí a jeho typickým humorom a satírou. Texty o veľkosti Pána a slabosti človeka netpia pokrytectvom a falošnou bážňou. Hovoria len o tom, akí sme. Napriek tomu sa natíska otázka, či by Stanley so svojou hudobnou filozofiou nemal radšej robiť typickú zábavnú populárnu hudbu, kabaret, estrádu alebo "voľačo" podobné...

... a opäť na pódium vystupuje *Kompromis* (tretíkrát). Piesne *Svitanie*, *V jeho náručí*, *Bábika* a iné neprekvapili ničím novým. Aplauz mladých poslucháčov nabítych nevyčerateľnou energiou je veľký - hudba skupiny sa im istotne páči.

Nuž čo povedať na záver? Koncert bol z hľadiska uspokojenia publika úspešný... Po umeleckej stránke mal však výkon skupin značné rezervy. Tvorba je príliš epigónska, málo nápaditá, nemá jednoducho parametre, ktoré si vyžaduje duchovná hudba podobne ako jazz alebo vážna hudba. Inými slovami, oblasť zábavy a komerčného podnikania - typické pre dnešnú pop-music - neúmerne zasiahli žiaľ aj oblasť duchovnej hudby na Slovensku. Nuž dúfajme, že "aj" z tejto nezrelosti Slovensko v blízkej budúcnosti vyrastie.

František Turák

Recenzie

Pár slov ku kritike kritiky

Duchovná hudba bola u nás mnoho rokov v nemilosti. Tvorba a následne reflexia - kritika nemali v tejto oblasti potrebné podmienky pre svoj rozvoj, živorili kdesi v ilegálite. V súčasnosti to však ešte neznamená, že ak chce kritika pozitívne ovplyvniť rozvoj sakrálnnej hudby a pozdvihnúť jej celkovú úroveň, má byť falošne zhovievavá k jej tvorcom i realizátorom, má ich pokrytecky šetriť, pretože nie sú vhodné ekonomické podmienky, neexistuje profesionálna platforma, inštitúcie a agentúry nespokojujú. Kvalitatívny rozdiel v hodnotení sa dá zjednodušene premietnuť do dvoch základných polôh kritiky v akejkolvek forme:

1. kritika napísaná erudovane a z úprimného vnútorného ("čistého") presvedčenia; tá nemusí byť vždy najprijemnejšia;
2. kritika vykonštruovaná s vopred vytýčeným cieľom byť nekriticky vyzdvihnúť alebo ponižovať.

Ideálnou a zároveň ťažko zvládnuteľnou je očividne prvá alternatíva kritiky. Ak si sadneme za stôl s cieľom napísať kritiku o koncerte, či recenzii za účelom zverejnenia, je to zodpovednosť. Povrchnosť vo forme neobjektívneho podceňovania je rovnako neúčinná ako falošné krasorečenie. Pravdepodobne mi dáte za pravdu, že podobne ako v popmusic i v duchovnej hudbe tohto žánru dochádza k uverejňovaniu nekriticky preceňujúcich kritik. Iste, pripustíme, že je "lepšie" vyzdvihnúť ako ponižovať. Avšak táto kritika nielen, že je neúčinná k iným hudobníkom (možno s väčšou invenciou a vzdelaním), ale čo je závažnejšie, dezorientuje samotného kritizovaného. A tak, predčasne na vavrínoch, či naopak, v tieni nezáujmu vyhasne iskra progresívneho vývoja i tomu najtalentovanejšiemu Veru vo všeobecnosti ešte má u nás čo doháňať kvalita duchovnej hudby aj kritiky.

Následujúca recenzia nechce byť vzorom "ideálnej" kritiky, ale čo najsvedomitejším pokusom o ňu.

Náš svet ZR Prešov

Vydavateľ: Cantate Bratislava, 1995

"Tajuplným" príhovorom k publiku v "life-atmosfére" sa začína nahrávka koncertu skupiny ZR Prešov v programe "Náš svet", ktorú vydalo na MC kazete bratislavské vydavateľstvo Cantate. "Tajuplné" sú i úvodné basové tóny, ktorých zvukovú atmosféru, nevedno prečo, podporujú exaktne presne squantizované automatické bicie.

Obráťme na chvíľku pozornosť k týmto módnym mašinkám zvaným sequencery, moduly, programovateľné bicie a pod. Sú príťažlivé: všetko môže naprogramovať jeden človek - aranžér a skladateľ v jednej osobe, preklenú sa amatérske nedostatky v interpretácii, šetrí sa čas na skúškach, na pódiu supľujú hoci aj celý symfonik, ktorý takto usporiadatelia kúpia "za babku"... Stačí nám to? Nie? Je to bežná prax, veď každý to má a užíva - bez rozpakov. Ale vážne! Sebalepší computeroví aranžéri predsa nemôžu úplne nahradiť človeka, jeho cítenie (feeling), agogiku v dynamických a tempových zmenách, tvorbu tónu, frázovanie a "ľudské chybičky". Snažia sa o perfekcionizmus kompozície, ktorý fiktívne vidia v kľúčovitej metroritmike a quantizovanom "beglaite". Zatiaľ čo vo vyspelom

hudobnom svete sa vracia späť živé hranie, na Slovensku bujnie technokratim v neprirodzenej šírke.

Ale vráťme sa ku koncertu. Po pompezných fanfárach, ktoré zahráli "skryti mužičkovia" zo syntezátora, milo prekvapilo mikrosólo flauty vo "vatovej" inštrumentálke, hodiacej sa skôr do rozhlasového vysielania hlboko po polnoci. Predpísaný konferanz ("s'ta" recitácia) by si vyžadoval viac prednesového citu. I keď myšlienkovito nadväzoval na piesne, nie vždy vhodne korešpondoval s atmosférou v sále. Texty piesní napriek niektorým technickým nedostatkom hodnotím kladne.

Kritika by mala reagovať v prvom rade na pozitívne hodnoty. Z tohto uhla pohľadu nemožno len tak bez povšimnutia obísť precíznu interpretáciu zboru pod vedením zbornajstra S. Šarišského. Vyváženosť, čistá intonácia, jednotné frázovanie s občasnou dynamikou - to sú hlavné črty jeho hudobného prejavu. Konkrétne v piesňach *Návraty* a *Radosť* sa kvalita zboru prejavila v náročnejších kontrapunktických a komplementárno-rytmických pasážach. Myslím, že je na mieste oceniť i poctivú snahu D. Hurtuka o premyslené gitarové sóla a vyhrávky (*Akú lásku!*, *Veľakrát*, *Klobek života*). Podobne i sekcia sláčikov a flauta pôsobí v "inštrumentácii pre mŕtvych" ako balzam na rozjatrené rany. K úrovni sólových spevákov sa nechcem vyjadrovať - majú ešte čo doháňať.

Ach, arrangement, arrangement! Zbory síce znejú pekne, avšak celkovú fádnosť spôsobuje príliš časté spievanie mužov a žien v oktáve s "občasným výbehom" na spôsob heterofónie. Fádna jej príliš ošúchaná melodika a harmónia nekriticky prebratá z popu podľa transparentného sloganu "čelom k masám" (*Najlepší brat*, *Nádej pre svet*, *Tolko lásky*). Atmosféru masovej politickej piesne nevdojak navodzuje prehustené arrangement so syntezátormi a zborni (*Nádej pre svet*, *Návraty*). V arrangement sprievodu sa stretávajú prinajmenšom dva svety: americká napodobenina typu Spyro Gyra (*Tak skús!*, *Radosť*, *Tolko lásky!*) a typ vyvázenejšieho arrangement, evokujúceho chvíle pohody so salónnym orchestrom A. Boudu v programe Milana Markoviča (*Jak Pán*). Pôsobivejšie inštrumentálne "ouvertúry" niektorých piesní nemajú šancu vyniknúť v nie najšťastnejšej nadväznosti na ďalší hudobný priebeh (*Návraty*, *Radosť*). Miestami možno nájsť piesne s formálnou nevyváženosťou (*Hľadal som lásku*, *Pýtaš sa ma*). K neprirodzenosti naprogramovanej rytmiky (bicie, basa) sa pridružuje i kľúčovitost' stepovaných "brassov", klavíra i iných nástrojov.

Napriek tomuto kritickému postoju je na mieste vyzdvihnúť tie skladby, ktoré prekvapujú invenciou v arrangement: *Klobek života*, *Domovy* (harmonizácia), *Víťazstvo dobra* (chromatizmy), *Modlitba obrátenia* (flauta a zbor), *Ešte nenarodenému* (akordická koloristika) a pod.

Koncert skupiny ZR Prešov v porovnaní s inými súbormi tohto žánru má síce dosť veľa predností, avšak v celostnom kontexte vývoja súčasnej hudby má

značné medzery v oblasti arrangement a programovania, v kompozičnej technike a interpretácii.

František Turák

Vitaj, Pane Harmonia Seraphica

Vydavateľ: Cantate 1995, Bratislava

Milé prekvapenie, ktoré pripravilo mladé vokálne združenie Harmonia Seraphica tu máme pre tých, ktorí si radi spestria sviatočné - hlavne vianočné chvíle peknou hudbou. Prekvapenie je o to milšie, že šesť z ôsmich členov súboru v súčasnosti študuje spev na bratislavskom konzervatóriu a napriek všetkým povinnostiam, vyplývajúcim z ich štúdia si našli čas, aby vytvorili toto dielko, ktoré poteší ucho nielen bežného poslucháča, ale aj priaznivca hudby náročnejšieho na kvalitu. Nahrávka "Vitaj, Pane" obsahuje 18 skladieb; sú medzi nimi staré a známe slovenské koledy (*Dobry pastier sa narodil, Pospešte sem*), ich moderné úpravy (A. Moyzes: *Vstávajte, pastieri* a i., F. Prášil: *Búvaj dieťa krásne*), svetoznáme melódie (J. Gruber: *Tichá noc*), skladby starých majstrov (J. Arcadelt: *Ave Maria*, A. Michna z Otradovic: *Vánoční noc*), koledy z iných krajín (Poľsko, Portugalsko). Jednou skladbou prispel tiež umelecký vedúci telesa Marian Žuk-Olszewski (úprava koledy *Čas radosti, veselosti*).

Treba vyzdvihnúť spevácke výkony osmičky mladých umelcov, ktorí dali svoje individuálne kvality do služieb celku, čoho výsledkom je výrazovo presvedčivý, a čo je dôležité, i vyrovnaný výkon. Sólové výkony Kataríny Šilhavikovej a Ivany Tomašekovej nenechávajú nikoho na pochybách o kvalite, ktorú predstavuje mladá spevácka generácia na Slovensku. Organový a gitarový sprievod je veľmi účelný, nie je zbytočne vyumelkovaný, skôr naopak, na niektorých miestach by sa žiadalo trochu viac hry (napríklad v skladbách s viacerými slohami). Flautové a trúbkové vsuvky Ivce Encingerovej a Michala Mikušiaka sú pekným a vítaným spestrením nahrávky.

Na záver možno dodať len toľko: Po roku 1989, keď sa otvorila cesta aj produkcii duchovnej hudby, zaplavujú trh nahrávky s rôznou úrovňou kvality. Dnes, po šiestich rokoch sa začína v hudobnej konkurencii presadzovať najmä prvok kvality. Toho dôkazom je podľa môjho názoru i kazeta "Vitaj, Pane", ktorú každému vrele odporúčam.

Samuel Kúšтик

Gregoriánske spevy vianočnej omše v noci Gregoriánske spevy Schola cantorum Spišská Kapitula

Vydavateľ: Aton multimedia s.r.o.,
Spišská Nová Ves, 1994, 1995

K veľkému potešeniu v rokoch 1994 a 1995 na Slovensku prvýkrát vyšli kazety s gregoriánskym chorálom. Prvá kazeta obsahuje gregoriánske spevy vianočnej omše v noci, druhá je pekným výberom rôznych spevov cirkevného roka - na Kvetnú nedeľu, Veľký piatok, Bielu sobotu, Nanebovstúpenie Pána. Obe nahrála Schola cantorum zo Spišskej Kapituly, ktorú tvorí dvanásť študentov - bohoslovcov pod vedením Rastislava Adamku.

Mladá schola sa podujala na neľahkú úlohu - zohľadniť výsledky výskumov gregoriánskeho chorálu posledných tridsiatich rokov, v ktorých sa veľa študujú notové znaky - neумы. Tieto sa nachádzajú v starých kódexoch a sú vlastne dirigentskými, prednesovými a výrazovými znakmi, ktoré dávajú mnoho informácií o tom, ako znel chorál pred tisíc rokmi v dobe svojho najväčšieho rozkvetu, kedy sa spieval v najvyššej umeleckej forme a tiež o tom, ako ho správne interpretovať. Každá hudba sa má totiž predvádzať v takej podobe, v akej bola skomponovaná - a to platí aj o gregoriánskom choráli. Nie je to jednoduchá úloha. Znamená vracieť sa k pôvodu, k prameňom "spievanej modlitby", ktorú chorál predstavuje. Takýto spev si vyžaduje veľa cviku a

bohaté skúsenosti. Preto treba oceniť odvahu seminaristov, ktorí sa zoznámili s týmto spôsobom spevu len pred niekoľkými rokmi a za krátky čas sa im už podarilo veľa dosiahnuť. Z nahrávky cítiť jednotu súboru a peknú vypracovanosť mnohých melizmatických pasáží. Je to skutočne sľubný začiatok a ukážka peknej produkcie, dosiahnutej v priebehu dvoch rokov.

V budúcnosti však bude treba stále viac spoznávať, snažiť sa čo najviac preniknúť do podstaty hudobného vyjadrenia posvätného textu a ísť za čo najväčšou plynulosťou jeho hudobného prednesu.

Treba veriť, že nahrávky podnietia záujem a budú inšpiráciou pre prácu v tejto oblasti aj v iných seminároch.

Georg Béres

Zaznamenali sme

Requiem a Andrew Lloyd Webber

Dňa 5. novembra 1995 hrali v Slovenskej filharmónii Requiem od Andrew Lloyd Webbera.

Hosanna - časť z Requiem :

Hosanna preplnená divokou radosťou. Spievajú, hrajú ľudia alebo anjeli..., žeby naozaj anjeli? Skutočne, akoby do hudobníkov, spevákov chvíľami vlietali. Intenzívne melódie nás nenechávajú ľahostajnými. Webberova hudba to je zablysknutie okamihov snád' patriacich inému času. V tejto časti Webber drží dotyk s Absolútnom celé minúty. V ostatných častiach z Requiem je to už len záblesk niekoľkých sekúnd. Tie skôr spomínané hudobné časti vynikajú tým, že im často predchádzajú úseky hudby, kedy začíname klipkať očami od únavy. Zdá sa

nám, že podobné melódie sme už niekedy počuli... možno v rádiu.

Čo je v diele A. L. Webbera nezvyčajne originálne, je kvalitné. No napriek tomu by bolo nepresným zovšeobecnením tvrdenie, že len to, čo je nové, je jadrom skutočného umenia. Webber tvorí z túžby po úplnosti.

Povedali o ňom:

Julian Lloyd Webber (brat Andrew L. W.) spomína: "Harrington Court bol ten veľký, dosť zničený viktoriánsky činžákov dom z červených tehál v londýnskom južnom Kensingtone, ktorý hostil popri rôznych členoch rodiny Lloyd Webbera aj divadelné hračky. Tie sme s Andrewom zostavili a chystali sme sa prezentovať s nimi jeho prvé predstavenie. Deväťročný Andrew skomponoval hudbu. Jeho mladší šesťročný brat mal na starosti zbor spevákov, ktorý tvorili cínovní vojačikovia. "Publikum" pozostávalo z našich rodičov a z niektorých nič netušiacich priateľov".

Redaktor David Wigg o A. L. Webberovi: "Keď má v hlave melódiu, zdá sa, že nič iné na svete preňho v týchto momentoch neexistuje. Neprestane, pokiaľ neprenesie všetky svoje myšlienky na klávesnicu. Bez ohľadu na to, ako komplikované sú zmeny akordov, neprestane dovtedy, pokiaľ nepretlmočí pocit, ktorý chce vyjadriť. Jeho talent spočíva v tom,

že dokáže úspešne skombinovať prísady popu, rocku, opery do jedného celku".

"Najdôležitejšia schopnosť, umožňuje A. L. Webberovi očariť obecenstvo spočíva v tom, že často priam "núti" človeka pospevovať si jeho piesne alebo si ho svojimi dramatickými orchestrálnymi dielami doslova podmaniť".

Na inom mieste sa Wigg zmieňuje o tom, že kvalita Webberových diel pramení z vášne, citlivosti, usilovnosti a vytrvalosti, ktoré vkladá do svojich prác.

Životné milníky:

Andrew Lloyd Webber sa narodil v roku 1948. Je autorom diel Joseph and the Amazing Technicolor Dreamcoat, Jesus Christ Superstar, Gumshoe, The Odessa File, Jeeves, Evita, Variations, Tell Me On a Sunday, Song and Dance, Starlight Express, Cats, Requiem, The Phantom of the Opera, Aspects of Love a Sunset Boulevard.

Získal niekoľko ocenení - Tony, štyri ceny Drama Desk, tri Grammy, Cenu za najlepšiu súčasnú klasickú skladbu Requiem (1986), ako aj päť cien Laurence Oliviera. V roku 1988 dostal štipendium na Royal College of Music. V roku 1992 bol odmenený Kráľovským titulom za služby pre umenie. V júni 1995 dostal cenu Praemium Imperiale Award.

Je prvým skladateľom, ktorému sa v roku 1982 a neskôr v roku 1988 súčasne uvádzali tri muzikály v New Yorku a tri v Londýne. V septembri 1991 prekonal všetky svoje rekordy a zapísal sa do dejín divadla ako prvý skladateľ, ktorému sa súčasne uvádzalo šesť hier na londýnskom West Ende.

Sir Andrew Lloyd Webber je aktívny aj ako producent, a to nielen vlastných, ale aj iných autorov. Zložil oficiálnu pieseň pre otvárací a záverečný ceremoniál Olympijských hier v roku 1992 v Barcelone. V roku 1993 ho vyznamenali v Hollywoode v Dvorane slávy.

Requiem skomponoval na pamiatku svojho otca dr. Lloyd Webbera. Svetovú premiéru malo v kostole sv. Tomáša v New Yorku 24. februára 1985 vo vynikajúcom obsadení s Placidom Domingom, Sarah Brightman a Paul Miles Kingstonom. Po nej nasledovali úspešné koncerty v Amerike, Veľkej Británii, Austrálii, Rusku a v ďalších krajinách sveta.

Placido Domingo a Andrew Lloyd Webber pri nahrávaní Requiem

Jana Hlaváčová

Deň gregoriánskeho chorálu v Bratislave

Po niekoľkých podujatiach posledných rokov venovaných gregoriánskemu chorálu, mali priaznivci tejto dnes "znovuobjavovanej" oblasti hudby možnosť stretnúť sa 11. novembra na Aloisiane - Teologickom inštitúte sv. Alojza Spoločnosti Ježišovej v Bratislave. "Deň gregoriánskeho chorálu" - ako organizátori stretnutie nazvali - viedli skutočne zasvätení odborníci. Boli nimi vdp. Georg Béres z Rakúska, ktorý má bohaté skúsenosti z organizovania podobných kurzov v mnohých krajinách, v posledných rokoch i na Slovensku (spomenieme napríklad minuloročný seminár v Dolnej Krupej, ktorý organizoval ADOREMUS) a Xaver Kainzbauer, v súčasnosti pôsobiaci na Mozarteu v Salzburgu, kde vyučuje viaceré hudobné predmety.

Podujatie na Aloisiane bolo skutočne starostlivo pripravené, za čo patrí vďaka organizátorom. Veľkou pomocou pre spevákov bol k tejto príležitosti zostavený spevník so základným repertoárom chorálových spevov. Už po krátkom čase spievania a "rozospievaní" na

jednoduchej "Missa mundi" účastníci kurzu zistili, že spievať podľa neumchorálových notačných znakov - vlastne vôbec nie je ťažké. Neumy totiž už svojím tvarom napovedajú smer melódie (vznikli v stredoveku z tzv. cheironómie, vychádzajúcej z pohybov rúk dirigenta - kantora) a viac vedú k čítaniu melódie v skupinkách a celkoch ako notové znaky kvadratickej notácie, ktoré poznáme zo súčasných bohoslužobných kníh. Teda prirodzene vedú každého hudobníka k tomu, čo si musí ako spevák, tak inštrumentalista osvojiť - k prirodzenému čítaniu legáta. Okrem toho je to notácia veľmi obsažná a bohatá na rôzne prednesové a výrazové odtiene. "Schola", vytvorená z účastníkov kurzu, za niekoľko hodín spievania zvládla pomerne široký repertoár - jednoduché, ale aj zložitejšie antifóny, ako aj náročnejšie graduálové spevy. Veľmi cenné bolo to, že lektori dokázali priblížiť svet chorálu nielen ako výlučne súčasť hudobného a duchovného sveta stredovekého človeka, kedy chorál prežíval obdobie svojho "zlatého veku", ale ako niečo živé, aktuálne, blízke svetu i dnešného človeka.

Nechýbali ani malé teoretické "odbočenia", bez ktorých by sme sa však pri speve chorálu ťažko pohli z miesta. Tieto sa týkali najmä "nazretia" do zaujímavej vednej disciplíny - semiológie gregoriánskeho chorálu. Táto pomerne mladá veda, ktorá vznikla len pred niekoľkými desaťročiami, pomáha porovnávaním jednotlivých notačných znakov, nachádzajúcich sa v starých kódexoch, odkrývať najstaršie vrstvy zápisu a tak spoznávať chorál v jeho autentickej podobe. Najstaršie podoby notácie, pochádzajúce zo Saint-Gallenu a Metzu sa

dostali aj do súčasných vydání chorálových kníh.

V prestávkach sme mali možnosť prezrieť si najnovšie vydania bohoslužobných kníh, na ktorých pracujú benediktíni zo Solesmes a vzácné faximile najstarších kódexov (Cantatorium St. Gallen, Codex Einsiedeln, Codex Bamberg...).

Stretnutie obohatil svojou prednáškou s cennými myšlienkami o liturgickom speve rektor inštitútu P. ThDr. Emil Krapka SJ. Pekným zakončením dňa bol spoločný spev gregoriánskeho chorálu pri sv. omši v jezuitskom kostole Najsvätejšieho Spasiteľa.

A čo dodať na záver? Asi toľko, že chorál nie je oblasťou hudby, ktorá by pre našu generáciu mala zostať zabudnutou. Jeho repertoár má za sebou jeden a pol tisícročia vývoja, kryštalizácie a takmer dvetisíc rokov pestovania. Dlhé stáročia bol jadrom liturgickej hudby, jedinou oficiálne uznanou hudobnou kultúrou a "stavebným kameňom" západoeurópskeho viachlasu. Preto ak sa aj jeho pestovanie neobnoví v pôvodnom rozsahu, istotne sa máme aspoň z čoho inšpirovať.

Iveta Sestrienková

Tradícia vianočných koncertov v Košiciach

Bezprostredne pred Vianocami v roku 1981 po prvýkrát oslovila Štátna filharmónia Košice svojich poslucháčov cyklom vianočných koncertov. Rybova Česká mše vánoční Hej, mistře prilákala do akusticky vynikajúcej koncertnej sieni Domu umenia veľké množstvo poslucháčov, ktorí si bez tohto hudobného repertoáru nevedia vianočné sviatky predstaviť.

V dňoch 17. až 20. decembra minulého roku zaznel cyklus vianočných koncertov po pätnástykrát. S takouto tradíciou sa nemôže pochváliť žiadne mesto v Bratislave. Žiada sa pripomenúť, že sa táto tradícia nerodila ľahko. Štátna

Účastníci gregoriánskeho dňa pri spoločnom speve

filharmónia nemá stále zborové teleso. Košický spevácky zbor učiteľov sa už predtým osvedčil ako kvalitný partner v náročných oratoriálnych dielach. Dirigent zboru a zároveň koncertný majster Štátnej filharmónie Karol Petróczi sa stal aj dirigentom prvých ročníkov týchto koncertov. Bol ním vlastne až do roku 1989, kedy riziko realizácie klasickej vianočnej omše pádom vševládnej ideológie pominulo. Bol to práve Karol Petróczi, ktorý s príslovečnou trpezlivosťou a precíznosťou naštudoval Paschovu Vianočnú omšu in F (podľa najnovších výskumov je autorom skladby P. J. Zrunek), Kopřivovu Missu pastoralis, Vianočnú omšu Alma nox Mikuláša Schneidra-Trnavského v celoštátnej premiére v roku 1988. Bez ďalších zanietených podporovateľov by iste táto tradícia nemala kvalitatívny a kvantitatívny vzrast. Štátna filharmónia si koncerty "nenechávala iba pre seba". Vďačné a vnímavé publikum mali koncerty pred novembrom 1989 v Spišskej Novej Vsi a v Bardejove.

Vianočným koncertom tento raz patrilo Dom umenia po tri dni a zakaždým s iným programom a obmenou účinkujúcich. V nedeľu 17. decembra - ako býva zvykom - zazneli dva koncerty. Program pozostával z diel Jakuba Jana Rybu. V slovenskej premiére zaznela vianočná omša B dur, pastorela Rozmilý slavičku a Česká mše vánoční Hej, Mistře. S orchestrom Štátnej filharmónie spoluúčinkovali spojené spevácke zbory - Košický spevácky zbor učiteľov a zbor sv. Cecílie pri Dóme sv. Alžbety (zbor-majster Viliam Gurbal), ktoré dávali interpretácii potrebný vianočný esprit. V pastorele sa ako sólistka predstavila Tatiana Paládiová. Repríza tohto koncertu sa uskutočnila 18. decembra v trebišovskom kultúrnom dome.

V utorok 19. decembra sa s orchestrom Štátnej filharmónie predstavil vysokoškolský miešaný spevácky zbor Collegium technicum, ktorý na vianočných koncertoch spoluúčinkuje od roku 1986. V prvej polovici večera zazneli diela Wolfganga Amadea Mozarta. Najprv to bola Missa brevis D dur, KV 194, ktorú má zbor veľmi dobre zažitú. Šéfdirigent orchestra Stanislav Macura ju uviedol v rýchlom tempe. Rovnako aj Mozartov Koncert pre lesný roh č. 2 Es dur, KV 417 so sólistom Jozefom Sokolom. Do druhej časti večera Collegium technicum pripravilo 1. časť - 1. sviatok vianočný z Bachovho Vianočného oratória, BWV 248. Interpretácie sa toto dielo zásluhou poňatia dirigenta najviac

podarilo. Bol to opäť spevácky zbor, veľmi dobre pripravený zbor-majsterkou Evou Zacharovou, ktorý zažíval vianočnú atmosféru. Zrýchlenie poslednej časti spôsobilo u sólistov v orchestri intonačné nepresnosti. Tradičným prídavkom týchto koncertov býva Gruberova Tichá noc. Košický spevácky zbor učiteľov, zbor sv. Cecílie i Collegium technicum sa usilovali naplniť dielo vrúcnosťou interpretácie, dirigentovo poňatie skladby ich však obmedzovalo.

Posledný deň vianočných koncertov patrilo mladému ambicióznemu telesu - Komorným sólistom Košice s umeleckým vedúcim Petrom Sklenkom. Od svojho vzniku v roku 1993 si súbor rýchlo rozširuje repertoár a nikoho nenecháva na pochybách, že budeme o ňom veľa počuť. V úvode zaznelo Corelliho Concerto grosso g mol, op. 6 č. 8 "Vianočné". V Haydnovom Koncerte pre violončelo a orchester D dur, Hob VIIIb č. 2 sa predstavil violončelista Vladan Kočí, rodák z Prešova, v súčasnosti žijúci v Prahe. Znamenity prednes odmenili poslucháči dlhotrvajúcim potleskom a mladý umelec nás obdaril prídavkom. A hoci deň predtým mal ešte koncert v Prahe, zaujal technicky bravúrnou interpretáciou. Dielo Daniela Aloisa Frančiška Milčinského je pre nás neznáme. Mladí umelci vybrali do programu zaujímavú Pastorelu pre sláčky a organ. Ani na tomto koncerte nechýbali diela Jakuba Jana Rybu. Poslucháčka Konzervatória v Košiciach Michaela Hausová predniesla dve pastorely - Jak milé a Usni malé poupátko. Z Linekovej tvorby zaznela Sinfonia pastoralis C dur. Od prvých taktov Corelliho koncerta grossa nadviazal orchester tradičný dialóg s publikom. Melódia Gruberovej skladby Tichá noc len umocnila atmosféru, na ktorú sme si v uplynulých rokoch tak zvykli. Už len sadnúť k štedrovečernému stolu a začať vianočný stromček v našich príbytkoch. Tento koncert bol interpretačne i obsahovo vrcholom cyklu vianočných koncertov.

Nemožno nespomenúť interpretačne nevyrovnané kvarteto sólistov, ktoré sa predstavilo na štyroch koncertoch. Kvarteto spievalo v zložení Tatiana Paládiová - soprán, Eva Garajová - mezzo-soprán, Jozef Ábel - tenor, Juraj Peterbas. Práve táto zložka interpretačného ansámblu vianočných koncertov býva najproblematickejšia.

Vianočné koncerty majú už svojich skalných poslucháčov, i tých náhodných. Mnohí, oslovení práve touto je-

dinečnou atmosférou, stávajú sa častejšími návštevníkmi koncertov Štátnej filharmónie. Verme, že čaro a tradícia týchto koncertov nás budú oslovovať aj v nasledujúcich rokoch.

Silvia Fecsková

Festival grécko- katolíckych zborov v Košiciach

V novembri sa v Košiciach konajú dva festivaly so zameraním na duchovnú hudbu a umenie. Zhodou okolností oba v tomto roku naplnili rovnaký - šiesty ročník. Prvým je Festival sakrálneho umenia so zapojením všetkých cirkví, pôsobiacich na území mesta. Sledujem ho len v dramaturgickej rovine, ale nemôžem sa zbaviť dojmu náhodného výberu podujatí, doplnených bohoslužbami. Chýba mi koncepcia. Druhým je Medzinárodný festival grécko-katolíckych zborov. Bolo mi dopriate počuť zatiaľ všetky koncerty jednotlivých ročníkov. Spomínam si na nadšenie i obavy, s ktorými sa začala písať kronika prvého ročníka. Vtedy to bolo v nevládných podmienkach Domu kultúry. Ďalšie ročníky sa už konali v Dome umenia. Posledné dva ročníky prichýlila rekonštruovaná budova Štátneho divadla.

Už prvý ročník festivalu - vtedy nesmelo označený za nultý - mal svoju trojpodobu. Večerné koncerty v Košiciach, koncerty hosťujúcich speváckych zborov v nedeľu v rámci kraja a vyvrcholením sa stala sv. liturgia, ktorú v nedeľu v dopoludňajších hodinách slúžil v katedrále sv. Jána Krstiteľa sídelný prešovský biskup Mons. Ján Hirka. Boli ročníky, keď sa tejto udalosti dostalo pozornosti aj zo strany Slovenskej televízie a mohli sme z nej sledovať priamy prenos.

Myšlienka vtedajšieho ministra kultúry Ladislava Snopku našla rezonanciu u otca biskupa Hirku a po organizačnej

línii u riaditeľky umeleckej agentúry Cassovia dr. Niny Rašiovej, dnes riaditeľky Štátneho divadla. Každý rok však nepri-
náša rovnako hojnú úrodu. Na toto konšta-
tovanie som si spomenula pri sumarizo-
vaní poznatkov po ukončení tohto ročníka.
Tento rok mali domáce grécko-katolícke
chrámové zbory štyroch zástupcov. Ako
prvý sa prestavil katedrálny zbor z Prešo-
va, ktorý dirigoval František Šesták. Pos-
ledné tri roky zbor interpretačne upadá. V
telese chýba systematická hlasová vý-
chova. Vysoká veková hranica spevákov,
či nedostatočný príliv mladých sú n

Zbormajster Šimon Marinčák patri-
k známym dirigentom, ktorí zakaždým
festival niečím obohatia. Tentokrát sa
predstavil so 14-členným dievčenským
zborom. Na začiatku svojho vystúpenia
uviedol ukážku z gréckych bohoslužob-
ných spevov. Lepší priemer neprekročil
Kyrillomethodeon z Bratislavy pod ve-
dením Ing. M. Petrašoviča. Veríme, že
jeho vystúpenie je príslubom skvalitne-
nia práce grécko - katolíckeho speváč-
keho zboru v našom hlavnom meste.

Festivalové pódium patrilo aj trom
účastníkom zo zahraničia. Z Bialeho

kom chráme sv. Petra a Pavla. Z podnetu
miestneho hudobného spolku Kruhu
priateľov hudby a Mestského kultúrne-
ho strediska a vďaka vzácnemu pocho-
peniu otca farnosti Pavla Chanáta už
šesť rokov zaznieva v rámci Hudobnej
jesene Jozefa Grešáka koncert staroslo-
vienskej zborovej tvorby.

Dnes je mnoho aktivít závislých od
finančného zabezpečenia. Akosi si zvy-
káme hovoriť - snáď do videnia na festi-
vale o rok. Spojené zbory v závere kaž-
dého festivalového koncertu pod vede-
ním hosťujúcich dirigentov a dramatur-
ga festivalu L. Dohoviča zaspievajú
Mnohaja ljeta a svetielka v lampášikoch
členov detského speváckeho zboru túto
iskričku chránia do budúceho ročníka.
Tento festival by mal byť pre grécko -
katolícke zbory silným podnetom ku
skvalitneniu interpretácie - nie kóli to-
muto festivalu! Predovšetkým preto, že
svojím účinkovaním v chrámoch sú aktív-
nymi účastníkmi sv. liturgie. Od Pána Bo-
ha dostávame mnoho dobier. Jemu sa
máme usilovať podávať aj v speve maxi-
mum. A celé toto snaženie musí byť pre-
žiarené láskou. Štúdium a interpretácia
sakrálnej hudby a obzvlášť liturgickej
hudby má svoje špecifiká. Potvrdil mi
to aj názor jednej profesionálne vzdelá-
nej zbormajsterky, vyjadrujúcej jej osob-
nú skúsenosť: "Každú skladbu, ktorú i-
dem študovať s chrámovým zborom,
okrem profesionálnej prípravy v sebe
premeditujem v modlitbe pred oltárom
na kolenách".

V grécko-katolíckych chrámoch sa
sv. liturgia čoraz častejšie slúži v sloven-
skom jazyku. Festival by mohol náležitú
pozornosť venovať tvorbe liturgických
skladiieb k tomuto účelu. Často sú chrá-
moví dirigenti a duchovní otcovia bez-
radní. Čo spievať a ako spievať. Výber
zahraničných zborov nastoľuje tiež via-
cero otázok. V krajinách na východ od
nás bola grécko-katolícka cirkev vysta-
vená ešte väčšiemu útlaku než u nás.
Chrámové zbory sa tu len postupne vy-
tvárajú a udržanie tradície duchovnej
hudby spôsobovalo zborom nemalé pro-
blémy hlavne po textovej stránke.

Realizácia každého festivalu obnáša
množstvo práce, ktorá je pred publikom
ukrytá. Takúto drobnú prácu pre rozvoj
festivalu robia pracovníci umeleckej agen-
túry Cassovia pri Štátnom divadle v
Košiciach. Vďaka im a všetkým, ktorí sa
zaslúžili o vznik a postupný rozvoj tohto
krásneho diela. Do videnia na VII.
ročníku v roku 1996!

Silvia Fecková

Prešovský katedrálny zbor

postačujúce výhovorky. Žiaľ, ani diri-
gentský prejav zbormajstra ma nepre-
svedčil, že má interpretované diela nále-
žite osvojené. Myslím si, že chrámový
zbor katedrály sv. Jána Krstiteľa by mal
čo najskôr urobiť všetko pre to, aby bol
interpretačne, výrazovo príkladom.

Milo prekvapil takmer 60-členný
miešaný spevácky zbor Vladyku P. P.
Gojdiča z Vranova nad Topľou s diri-
gentkou J. Višňovskou. Značnú časť čle-
nov telesa údajne tvoria bývalí členovia
tamojšieho učiteľského speváckeho zbo-
ru. Myslím, že treba ísť hodne ďalej.
Kľúč k pochopeniu toho, prečo takéto
teleso vzniklo práve vo Vranove nad
Topľou je v niekoľkoročnom poriadaní
Vranovských zborových dní. Tu sa pre-
javilo ovocie veľkorysej podpory činnosti
speváckych zborov od materských škôl
cez žiacke, mládežnícke až po zbory do-
spelých. Z takéhoto zázemia potom mo-
hlo vyrásť kvalitné teleso. Určite budeme
o ňom ešte veľa počuť, pokiaľ nadšenie
a profesionalita dirigentského vedenia
budú mať náležitú podporu otca farnosti
- o čom som presvedčená.

Bóru z Poľska prišiel detský zbor Pro-
lisky so zbormajstrom Bohdanom Fi-
cákom. Minuloročný najlepší hosť festi-
valu - mládežnícky zbor Legenda z u-
krajinského Drohobyču so zakladajúcim
zbormajstrom Igorom Cyklinským musel
zápasit s chrípkovým ochorením. Aj na-
priek tomu sme to na interpretácii telesa
vôbec nepoznali. Z vystúpenia tohto te-
lesa osobitne spomeniem Sviderov Pa-
ter noster. Skladateľ využil dvojzborovú
techniku, inšpiráciu gregoriánskym nápe-
vom a starosloviensku polyfóniu. Mužský
spevácky zbor spolku slepých Karpaty
z Lvova z Ukrajiny ukázal, akou silou
môže byť duchovná hudba pre ľudí, ktorí
síce fyzicky nevidia, ale vidia duchovným
zrakom a prostredníctvom spevu môžu
svoje nadšenie rozdávať poslucháčom na
koncertoch alebo v rámci liturgických
spevov. Pod vedením zbormajstra Jaro-
slava Melecha znel zbor kultivovane
skôr v pianových a stredných dyna-
mických polohách, akoby chcel vyjadriť
svoju pokoru pred Najvyšším. Práve ten-
to zbor účinkoval na satelitnom koncerte
v Bardejove v tamojšom grécko-katolíck-

Informujeme

Možnosti štúdia cirkevnej hudby na stredných hudobných školách

Prostredníctvom nášho časopisu by sme Vás radi informovali o tom, aké sú možnosti prípravy na dráhu regenschoriho a chrámového organistu na cirkevných odboroch slovenských konzervatórií. Tieto možnosti poskytujú odbory cirkevnej hudby na Konzervatóriu v Bratislave, Cirkevnom konzervatóriu v Bratislave, Konzervatóriu v Košiciach, v Banskej Bystrici a v Žiline. Bližšie informácie sme dostali z konzervatórií v Bratislave, v Košiciach a v Banskej Bystrici.

Konzervatórium v Košiciach

Odbor cirkevnej hudby na Konzervatóriu v Košiciach je šesťročný, pričom po štvrtom ročníku žiaci maturujú z hlavných predmetov - hra na organe a dirigovanie zboru, ďalej z liturgiky, slovenského jazyka, hudobnej teórie, dejín hudby a cudzieho jazyka. V štúdiu pokračujú piatym a šiestym ročníkom, ktoré končia absolútoriom. Absolútorium ich oprávňuje k pôsobeniu vo funkcii organistu v kostole alebo k vyučovaniu cirkevnej hudby na Základných umeleckých školách.

K prijatiu na cirkevný odbor je potrebné vykonať úspešne talentovú skúšku, kde sa adept preukáže zručnosťami na úrovni absolventa klavírneho oddelenia Základnej umeleckej školy a prednesie predpísanú látku, ktorá je totožná so skúšobnou látkou klaviristov (všetky stupnice, tri etudy na úrovni Czerny op. 299 alebo Cramer: 40 etud, J. S. Bach: 2-hlasné invencie, rýchla časť klasickej sonáty, dve prednesové skladby rozličných štýlových období). Súčasťou talentovej skúšky je intonačný a hudobno-teoretický test.

Ďalšie informácie získate na adrese:

Konzervatórium
Hlavná 89
040 01 Košice
tel.č.: 095 / 438 210

Konzervatórium v Bratislave

Konzervatórium v Bratislave pravidelne otvára študijný odbor cirkevnej hudba. Štúdiom je šesťročné. Je zamerané na výchovu kvalifikovaných a zodpovedných pracovníkov v oblasti duchovnej hudby, ktorí sa uplatňujú v praxi ako interpreti, učitelia a organizátori. Ťažiskom štúdia je hra na organe a dirigovanie (vedenie zboru). Talentové skúšky na štúdiom odboru sa konajú spravidla v marci. Uchádzač je povinný vykonať skúšku z hry na klavíri, prípadne na organe (nie je podmienkou), z dirigovania a spevu.

Požiadavky pre hru na klavíri: stupnice, dve etudy (K. Czerny: op.299), J. S. Bach: Dvojhlasné a trojhlasné invencie (dve invencie podľa vlastného výberu), skladba z obdobia romantizmu podľa vlastného výberu.

Požiadavky pre hru na organe: J. S. Bach: Osem malých prelúdií a fúg (voľný výber jedného prelúdia a fúgy), J. S. Bach: Orgelbüchlein (chorálová predohra podľa vlastného výberu).

Požiadavky zo základov dirigovania: základné taktovacie schémy, preukázanie pohybových dispozícií a sluchových rozlišovacích schopností (orientácia v durovej a molovej tónine, analýza čistých, veľkých a malých intervalov, trojzvukov, analýza a zápis jednoduchých rytmických útvarov).

Požiadavky ku skúške zo spevu: ľudová alebo umelá pieseň podľa vlastného výberu. Predpokladom štúdia je zdravý a spevný hlas.

Súčasťou talentovej skúšky je aj všeobecný test z intonácie a rytmu a test z hudobnej teórie.

Ďalšie informácie o štúdiu získate na adrese:

Konzervatórium
Tolstého 11
811 06 Bratislava
tel.č.: 07 / 335 041

Cirkevné konzervatórium v Bratislave

Cirkevné konzervatórium v Bratislave je typom strednej odbornej školy. Štvorročné štúdium končí maturitou, šesťročné absolútoriom. Študuje sa v odboroch spev, cirkevná hudba a hra na klavíri. Po skončení štúdia cirkevnej hudby je možnosť uplatniť sa ako regenschori, prípadne pedagóg na Základnej umeleckej škole.

Prijímacie skúšky na odbor cirkevnej hudby pozostávajú z hry na klavíri, spevu, hudobnej teórie, dejín hudby a liturgiky.

Talentové skúšky budú v tomto školskom roku prebiehať 14. marca 1996.

Prijatým mimobratislavským žiakom zabezpečuje škola ubytovanie.

Pre záujemcov o štúdium sa pripravuje na 20. januára 1996 metodický deň. Informácie možno získať tiež počas konzultačných dní.

Ďalšie informácie získate na adrese:

Cirkevné konzervatórium
Beňadická 16
851 06 Bratislava
tel.č.: 07/830 895

Konzervatórium J. L. Bellu v Banskej Bystrici

Konzervatórium J. L. Bellu v Banskej Bystrici je pomerne mladou školou, ktorá vznikla v roku 1992. Odbor cirkevnej hudby je jedným zo šiestich odborov, ktoré tu možno študovať a je orientovaný na výchovu budúcich organistov a regenschorich. Ťažiskom štúdia je hra na organe, zborové dirigovanie a hlasová výchova.

Ďalšie informácie získate na adrese:

Konzervatórium J. L. Bellu
Skuteckého 27
974 01 Banská Bystrica
tel.č.: 088 / 723 214

Music forum ponúka

Arcadelt, J.: Veni Domine.....	95,-	Obrecht, J.: Missa "L homme armé".....	230,-
Arcadelt, J.: Venti madrigali.....	630,-	Ockeghem, J.: Missa "Caput".....	180,-
Asola, G.M.: Missa quintitoni.....	140,-	Ockeghem, J.: Missa Prolationem.....	320,-
Bach, J.Ch.: Magnificat.....	215,-	Organová hudba na Slovensku 17.a18.storočia.....	200,-
Byrd, W.: Salve regina.....	110,-	Palestrina, G.P.: Canticum Canticorum (29 motet).....	380,-
Candotti, G.B.: Messa.....	705,-	Pordenon, M.A. Madrigali.....	410,-
Cantica sacra (Zborová tvorba zo Slovenska).....	60,-	Prelúdiá a fúgy (Organový zborník M.M.Stanislav von Seidl).....	65,-
Cantus gregorianus exHungaria.....	320,-	Rampazzo, A.: Messa in onore di Maria Sanctissima.....	115,-
Carver, R.: Missa "L homme armé".....	232,-	Rue, P.: Gaude Virgo.....	130,-
Cazza, A.: Messa.....	150,-	Scuola Veneziana, Polifonia sacra dal XVI aXVIII s.....	499,-
Česká vokálna polyfonia 16.století.....	130,-	Selectio Artis Musicae Polyphonicae XII-XVI.sec.....	120,-
Dufay, G.: Nuper rosarum flores.....	130,-	Šimbracký, J.: Opera omnia II.....	110,-
Dunstable, J.: Magnificat.....	135,-	Šimbracký, J.: Opera omnia I.....	90,-
Desprez, J.: Ave Maria.....	130,-	Verdi, G.: Quatro pezzi sacri.....	200,-
Desprez, J.: Missa de beata Virgine.....	320,-	Zelenka, J.D.: Lamentationes Jeremiae Prophetae.....	250,-
Franck, C.: Panis Angelicus.....	65,-	Zrunek, P.G.: Missa I. pro festis Natalitiis.....	108,-
Gabrieli, A.: Missa brevis.....	140,-		
Händel, G.F.: Laudate Dominum.....	65,-		
Janequin, C.: Missa "La bataille".....	235,-		
Lasso, O.: Stabat mater.....	135,-		
Liszt, F.: Motetá.....	145,-		
Laudate Dominum (Žalmy 17.a 18.storočia zo Slovenska).....	85,-		
Monteverdi, C.: Sestina Lagrime d amante al sepolcro dallamanta.....	325,-		
Mozart, W.A.: Ave verum Corpus.....	65,-		
Mouton, J.: Ave Maria...virgo serena.....	160,-		
Mouton, J.: Ave Sanctissima Maria.....	110,-		
Mouton, J.: Magnificat Tertii Toni.....	160,-		
Mouton, J.: Nesciens mater.....	130,-		

mf
music forum

**Predajňa hudobnín a hudobných
nástrojov**

Palackého 2, 811 02 Bratislava

☎ 07/ 333 351, kl. 249

Ponuka titulov detskej, mládežníckej, liturgickej a inej duchovnej hudby:

Cantate

DETSKÉ PIESNE:

- Spievaj Pánovi celá zem 1 -18 nášť** piesní v podaní detského spevokolu. (Ježiš žije) Kazeta 75,- Sk
- Zvelebujte Pána** - 16 detských a mládežníckych piesní (Znie na lúkach spev, Svätá Mária ...)Kazeta 75,- Sk
- Božie dieťa** - 18 piesní (S láskou Kristovou, Hosana, Láskavý Otče, Zdravas Mária ...) Kazeta 75,- Sk
- Pietro a jeho deti** - veselé detské piesne o Božej láske a ľudských vlastnostiach. Kazeta 85,- Sk

LITURGICKÉ TITULY:

- **Liturgický spevník I** - základná pomôcka pre organistov a chrámové spevokoly. Cena 100,- Sk
- **Liturgický spevník II** - opravené vydanie, vyjde v 1. polroku 96. Predpokladaná cena 250,- Sk
- Liturgický spevník III** - obrady veľkého týždňa. Druhé vydanie vyjde vo februári 96. Cena 40,- Sk
- Omšové spevy 1** - nahrávka spevov kňaza a ľudu podľa Lit. spevníka 1 (LS 1). Pomôcka pre nácvik. Kazeta 80,- Sk
- Omšové spevy 2** - nahrávka spevov zhromaždenia pri sv. omši podľa LS 1. Pomôcka pre nácvik. Kazeta 80,- Sk
- **Omšové spevy 3** - nahrávka spevov žalmov podľa LS II. Pomôcka pre nácvik. Kazeta 80,- Sk
- Pašie** - nahrávka spevu Pašií v liturgii Veľkého týždňa. Pomôcka pre nácvik. Kazeta 70,- Sk
- Spevy v obradoch Veľkého týždňa** - nahrávka spevov z Liturgického spevníka 3. Pomôcka pre nácvik. Kazeta 80,- Sk

MLÁDEŽNÍCKE PIESNE:

- Duet pre Teba** -piesne Janky Daňovej a Janky Maňasovského. Kazeta 75,- Sk
- Nedopovedané** - nahrávka piesní v podaní Janky Daňovej. Kazeta 75,- Sk
- Stanley** - piesne v podaní folkového speváka Stanleza. Kazeta 90,- Sk
- To je život** - marianske a iné piesne v podaní bratov kapucínov. Kazeta 85,- Sk
- Podme domov** - piesne v podaní skupín Atlanta, Kompromis, Silueta 14 piesní. Kazeta 79,- Sk
- Sába - DAR** - profilová nahrávka kresťanskej skupiny Sába a Luciána Bezáka. Kazeta 79,- Sk CD 180,- Sk
- Špitál svet** - rocková skupina Trenčiansky bazár. Kazeta 79,- Sk
- Blízko je Pán** - nahrávka piesní z Taizé v slovenčine. (Blízko je Pán, Moja múdrosť, Spievaj Pánovi ...) Kazeta 79,- Sk
- Veni Sancte Spiritus** - nahrávka piesní z Taizé v originále. Kazeta 90,- Sk

Na požiadanie Vám pošleme ponukový list.

Obchodníkom poskytujeme rabat. Ak ste plátcami DPH, uveďte to na objednávke.

Objednávky so spätočnou adresou posielajte na adresu:

CANTATE, Švabinského 4, 851 01 BRATISLAVA, tel.: 07/ 822 396

FAKTY

mozaika informácií a názorov

Milí čitatelia,

ak ste si minulý rok predplatili štyri čísla (120,-Sk vrátane nultého čísla), máte prvé tohtoročné číslo už uhradené.

Prosíme, pri úhrade predplatného v správe pre prijímateľa uvádzajte počet kusov a obdobie predplatenia (celý ročník - 4 čísla, alebo 3 čísla). Zároveň Vás prosíme, **objednávky a predplatné na rok 1996 pošlite do konca februára.**

Milí naši priaznivci, v mene vydavateľa Vám ďakujem za dôveru, ktorú nám od začiatku prejavujete, za tolerovanie nedostatkov v prvom roku vydávania časopisu a tiež za všetky podnety, ktorými ste prispeli k skvalitneniu našej práce. Vynasnažíme sa svoju službu naďalej skvalitňovať.

Jozef Vrábek

ORGANOVÝ KURZ

Slovenský spevácky zbor **ADOREMUS** pripravuje v rámci školení cirkevných hudobníkov týždenný kurz hry na organe a improvizácie. Kurz sa uskutoční počas letných prázdnin. **Bližšie informácie prinesieme v ďalších číslach.**

ADOREMUS

štvrtročník o duchovnej hudbe

OBJEDNÁVKA na rok 1996

ADRESA

Počet kusov

.....

Dátum

.....PSČ

Podpis

- 4 čísla (120,- Sk)
 3 čísla (90,- Sk)

- spôsob úhrady
 poštová poukážka
 faktúra

Objednávky posielajte na adresu:
ADOREMUS, Hlavná 1221, 952 01 Vrábek

ERATA

Vážení čitatelia,

v minulom čísle sa vyskytli dve chyby, za ktoré sa Vám ospravedľujeme.

V príspevku Mariána Alojza Mayera "Historický organ v Brezovej pod Bradlom" došlo k zámene fotografií - celkový pohľad na organ s asymetrickou drevorezbou nad perspektívnymi píšťalami.

V predohre na vstup k piesni JKS, ktoré pripravil S. Šurin, je správne v 10.takte v pedáli f s odrážkou.

Otče môj, ktorý si na nebesiach obklopený chórom anjelských múz,
prosím Ťa, vypočuj si moju pieseň piesní.
Bože, ktorý si na nebesiach a svojim spravodlivým okom
hľadáš na tenké roličky organových pišťal,
dovoľ mi, prosím zahrať prelúdiu lásky.
Nech Tvoje sväté meno môžem harfou Dávidovou
sprevádzať žalmami archanjelov, cherubínov a serafínov.
S pokorou očakávam Tvoje Božské kráľovstvo mojím oratoriálnym
dielom, ktorým na periférii zloby
nedokážem prehlušiť hrmot decibelov ľudskej nenávisti,
chamtivosti a neukojenej vášne.
Rezignujem pred Tvojou svätou vôľou,
skláňam ubolenú hlavu
a vyschnutými perami šepcem mnohohlasnú polyfóniu symfónie,
ktorou chcem vyprosiť pre seba
i hudobníkov stratenú harmóniu duševnej rovnováhy.
Viem, že máš neobmedzenú moc na nebi i na zemi,
a preto som odhodlaný napísať operu,
aby nebeskí i pozemskí speváci aj hudobníci
svojím nástojčivým zvukom trúb
zrúcali železnú historickú oponu Jericha,
aby umlčali rinčanie zbraní
a dnešnej civilizácii dokázali vrátiť stratený domov.
Vyprosujem pre seba i pre hudobnomilovnú obec chlieb,
ktorý s Tvojím stvoriteľským požehnaním
donesie ľudskému pokoleniu neopakovateľnú melódiu.
Veľký Bože, všetci vieme,
že Tvoj dirigentský ukazovák vie nezištne trestať,
ale aj odpúšťať,
preto v pokore padám na kolená,
aby sme tak často neprichádzali do pokušenia
a nedopúšťali sa hriechu,
za ktorý bol mučený a ukrižovaný náš Spasiteľ Ježiš Kristus.
Nech večné svetlo odpúšťania svieti na majáku nášho vedomia,
až do skončenia našich vekov.
Gloria in exelsis...

(Modlitba skladateľa Tadeáša Salvu, ktorú napísal na Veľkonočnú nedeľu v roku 1993.
Modlitbu prečítal Ladislav Chudík pri jeho pohrebe v januári 1995.)